

Kršćanska biblioteka  
[www.monfortanci.com](http://www.monfortanci.com)

# **DUŠA APOSTOLSKOG DJELOVANJA**

Dom J. B. Chautard O. C. R.  
opat samostana cistercita

## **Duša apostolskoga djelovanja**

*Imprimatur: Sarajevo die 25. Octobris 1926. † Joannes, Archiepiscopus*

*S francuskog preveo dr Marko Alaupović kanonik vrhbosanski*

## Riječ čitatelju

Mnogo se govori i piše o potrebi duševne obnove. Ali je samo vjernu kršćaninu poznato, gdje je onaj ugaoni kamen bez kojeg je svaki govor o obnovi isprazna tlapnja. Jer osim Isusa Krista **nema drugog imena pod Nebom danoga ljudima, u kojemu bismo se mogli spasiti.** (Djel. ap. 4, 12.). Zato i jesu plemenite duše, žarko i dubokim uvjerenjem, za Pijom X. prigrlile, i kao geslo istinske obnove bezbroj puta ponavljale Pavlove riječi: uspostavite sve u Kristu (Ef. 2, 10.). Ne može zaista biti idealnijeg i višeg cilja ni najvatrenijem srcu. Ali upravo stoga, jer je tako božanski visok, čovjeku često biva i previše očevidno, da nam je, kraj sve dobre volje, u životu još vrlo daleko do toga cilja.

Evo knjižice, koja si je uzela u zadatak da nam razjasni tajnu uspjeha i neuspjeha apostolskog djelovanja; te nas uputi, kako ćemo, uspješnije nego do sada, **crpiti vodu iz izvora Spasiteljevih** (Is. 12, 3.).

«Obnova u Kristu» djelo je Kristovo, djelo Božje. Čovječje je djelovanje tu samo uvjet, što si ga je sam Bog htio postaviti, kad milošću preporada duše na božanski život. Pravi uzrok duševne obnove samo je Bog. On se može poslužiti čovjekom kao svojim **oruđem**. A to oruđe samo dotle vrijedi, dok se podatno prepušta volji i rukovanju glavnog uzroka – Boga, neprestano ovisno o Njemu i sjedinjeno s Njime. Čovjek apostol, sudjelovanjem u euharistijskom i liturgijskom životu Crkve, sjedinjuje se s Kristom, a po Kristu s Bogom, te je onda u mogućnosti duše obnavljati i božanski preporadati.

To je misao vodilja Chautard-ove knjige «Duša apostolskog djelovanja», što je evo dajemo u javnost u hrvatskom prijevodu. Pisac je njome duboko posvijetlio u tajnu Božjeg djelovanja i čovječjeg sudjelovanja u svrhunaravnom redu milosti, u koji je čovječanstvo od Boga stavljeno, i koji red je zakon prema kojemu Providnost ravna svijetom. U pitanju obnove svako drugo rješenje i svaka metoda, ako ne zahvaća do ovih dubina, u sebi je nedostatna i u praksi opasna.

Tom svojom dubinom je Chautard-ova knjiga posvuda među katolicima djelovala kao neko objavljeno, kao snažan poticaj na razmišljanje i na poman ispit savjesti, kao pronicljiv poziv na produbljenje cijelog života. U francuskom desetom izdanju je – iz kojeg je uređen ovaj hrvatski prijevod – bila tiskana već u 120 000 primjeraka; a prevedena je gotovo na sve važnije europske jezike. Dao dobri Bog, da nađe takav odaziv i kod nas, te urodi istim plodovima svrhunaravnog nutarnjeg života i apostolata.

To je želja, koja je vodila prevodioca, kao i sve one koji su poticajom, potporom i savjetom, doprinijeli da je moglo doći i do hrvatskog izdanja. Među njima je prevodiocu dužnost najprije istaći darežljivu ruku prečasnog o. opata **Bonaventure Diamanta O. C. R.** I ovom je prigodom, kao i u toliko drugih, naš trapistički samostan **Marija Zvijezda** (Banja Luka) vršio zadaću živog žarišta za proširenje nutarnjeg života među hrvatskim svećenstvom i vjernicima.

U Sarajevu, na blagdan Krista Kralja 1926.

*Prevodilac*

*Iz koga sve,  
po komu sve,  
u kome sve.<sup>1</sup>*

O Bože veliki i predobri, udivljuju i zasjenjuju istine koje nam vjera otkriva o Tvom bivstvenom unutarnjem životu.

Oče Sveti, Ti se vječito promatraš u svojoj savršenoj slici, u Riječi – Tvoja Riječ **trepti** ushićena od Tvoje ljepote – i iz Vašeg zajedničkog ushita **bukti** požar ljubavi, Duh Sveti.

Ti samo, o poklonstva vrijedno Trojstvo, si savršen, preobilan i neizmjeran nutarnji život.

Ti, dobrota bez granica, hoćeš i vani proširiti svoj bivstveni unutrašnji život. Ti kažeš: i djela Tvoja buknu iz ništa i očituju Tvoju savršenost i pjevaju o Tvojjoj slavi.

Ponor postoji između Tebe i praha oživljenja Tvojim dahom, Tvoj Duh ljubavi želi ga ispuniti; tako će on imati sredstvo za udovoljavanje svoje neizmjerne potrebe za ljubavlju i darivanjem.

On dakle potiče u Tvom krilu odluku **naše pobožanstvenosti**. Ovo će blato, Tvojim rukama uobličeno, moći, o čuda, **postati božanstveno** i imati dijela na Tvome vječnom blaženstvu!

Tvoja se Riječ nudi za izvršavanje tog djela.

I Riječ postaje tijelo da mi postanemo bogovi<sup>2</sup>.

Pa ipak, o Riječi, **Ti nisi ostavila** krilo Oca Tvoga. Tu život Tvoj bivstveni postoji, i iz tog će izvora istjecati čudesa Tvoga apostolskoga djelovanja.

O Isuse, Emanuele. Ti svojim apostolima povjeravaš svoje Evanđelje, svoj Križ, svoju Euharistiju, i Ti ima daješ poslanje da idu i rađaju Tvome Ocu djecu posinjenja.

Onda se natrag uzdižeš svome Ocu.

Tebe, o božanski Duše, zapada briga posvećivati i vladati otajstveno Tijelo Boga-Čovjeka<sup>3</sup>.

Učinio si da se iz Glave razlije po udovima božanski život, udostojao se odabrati suradnike za svoje djelo. Govoreći ognjevima Duhovne svetkovine, ići će oni sijući posvuda u umove riječi što rasvjetljuju i u srca milost koja pali, dijeleći tako onaj božanski život, kojega si Ti punina.

O Vatro božanska, potakni u svim dionicima Tvoga apostolskoga djelovanja onu gorljivost koja je preobrazila sretne učenike u zatišju jeruzalemskoga blagovališta. Oni onda neće biti samo propovjednici objavljenih vjerskih i čudorednih istina, nego živi «lijevci» koji će točiti božansku Krv u duše.

O Duše svijetla, u njihove pameti neizbrisivim crtama ureži ovu istinu: da **će njihovo apostolsko djelovanje biti samo onoliko uspješno, koliko oni sami žive onim svrhunaravnim nutarnjim životom, kojemu si Ti vrhovno Počelo, a Isus Krist Izvor.**

O beskonačna Ljubavi, užeži u njihovoj volji **goruću žeđ** za unutrašnjim životom. Prožmi njihova srca svojim blagim i snažnim izljevima i učini da osjete kako nema, pa niti ovdje na zemlji, **prave sreće** do li u tom životu, koji je slika i dioništvo Tvoga života i života Srca Isusova u krilu Oca svoga milosrđa i svih nježnosti.

<sup>1</sup> Ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia. (Liturgija, Isp. Rimlj. 11, 36; 1. Kor. 8, 6; Kol. 1, 16, 17; Hebr. 2, 10.).

<sup>2</sup> «Postao je čovjekom da čovjek postane bog», (Sv. Augustin, serm. 9. de Nativ.).

<sup>3</sup> «Bože čijim se Duhom čitavo tijelo posvećuje i upravlja» ... (Liturgija).

O Marijo neokaljana, Kraljice Apostola, dostoj se blagosloviti ove skromne stranice. Izmoli svima onima koji će ih čitati da dobro **shvate**, kako se ja, istina, Bogu svidjelo poslužiti se njihovim radom kao redovitim oruđem svoje Providnosti, te da u duše izlije bogatstvo svojih nebeskih dobara; ali kako će taj rad roditi nekim plodom, morati na neki način biti dioništvo naravi Božjega čina, kako si ga Ti promatrala u krilu Božjem, kada se utjelovio u Tvojoj djevičanskoj utrobi Onaj, kome moramo zahvaliti što Te možemo zvati našom Majkom.

## Prvi dio

### Bog hoće i vanjsko djelovanje i nutarnji život

#### 1. Vanjsko djelovanje, prema tome i revnost, jesu po volji Božjoj

Osobina je božanske naravi, biti neograničeno darežljiv. Bog je beskrajna dobrota. Dobrota nema druge težnje nego **razliti se** i udijeliti ono dobro što ga uživa.

Smrtni život našeg Gospodina nije bio drugo do li neprekidno očitovanje ove neiscrpive darežljivosti. Evandjelje pokazuje Otkupitelja kako na svome putu sije blago ljubavi jednog srca, koje vruće želi ljude privući k istini, k životu.

Ovaj plamen apostolata prenio je Isus Krist i na svoju Crkvu, koja je dar njegove ljubavi, proširenje njegova života, očitovanje njegove istine, odsjev njegove svjetlosti. Prožeta onim istim žarom, otajstvena Zaručnica Kristova nastavlja kroz vjekove djelo apostolata svoga božanskoga Uzora.

Divna zamisao, sveopći zakon postavljen od Providnosti. Po čovjeku će čovjek upoznati put spasenja<sup>4</sup>. Samo Isus Krist je prolio krv što otkupljuje svijet. Tako bi isto On sam mogao neposredno njezinu silu primjenjivati i na duše djelovati, kako to čini u Sv. pričesti. No, On je htio imati suradnika u dijeljenju svojih dobročinstava. Zašto? Nema sumnje, tako je iziskivalo božansko Veličanstvo, ali su ga jednako na to ponukali i njegovi nježni osjećaji prema čovjeku. Pa ako se priliči najuzvišenijem vladaru najčešće vladati po svojim doglavicima, koliko li se je jedan Bog k nama spustio kada se je udostojao jedna stvorenja pridružiti svojim radovima i svojoj slavi!

Rođena na križu, proizašla iz probodena boka Spasiteljeva, Crkva po apostolskoj službi neprekidno nastavlja blagotvorno i otkupiteljsko djelo Boga-Čovjeka. Ova služba, stvorena voljom Isusovom, postaje bitnim uzrokom širenja te Crkve među narodima i najredovitijim oruđem njezinih osvajanja.

Za taj apostolat u prvom redu postoji **svećenstvo**, čija hijerarhija čini časnički zbor vojske Kristove; kler postavljen tolikim brojem svetih i revnosnih biskupa i svećenika, i tako odlično počašćen svečanim proglašenjem svetoga župnika arškoga.

Pored ovog službenog klera digle su se, već od početka kršćanstva, čete **dobrovoljaca**, prave po izbor čete i njihovo će vječito i bujno cvjetanje biti uvijek jedan od najočevidnijih znakova životne snage Crkve.

To su, najprije, u prvim vjekovima, promatrajući ili kontemplativni redovi, kojih neprestane molitve i oštre pokore tako snažno dopriniješe k obraćenju poganskoga svijeta. Zatim, u

---

<sup>4</sup> To spada u općeniti zakon, kojim je premudri Bog odredio da se obični ljudi moraju spašavati po ljudima ... naime, kao što kaže Krizostom, po ljudima od Boga učimo». (Pismo Leona XIII, od 22. siječnja 1899. kardinalu Gibbonsu).

srednjem vijeku, niknuše propovjednički redovi, prosjački redovi, vojnički redovi, redovi posvećeni herojskoj zadaći otkupljenja sužnjeva iz ropstva nevjernika. Napokon, novo je vrijeme vidjelo gdje se rađa mnoštvo redovničkih družbi za kršćansku pouku mladeži, misionarskih ustanova i društava i svake vrste udruženja, koja su imala zadaću promicati duhovno i tjelesno dobro na sve načine.

Osim toga je, u svim razdobljima svoje povijesti, Crkva nalazila dragocjene pomagače u običnim vjernicima, tako npr. u onim gorljivim katolicima, kojih je danas ogroman broj, i koji su se žarka srca dali radu za bližnjega, te znajući ujediniti, organizirati, svoje sile stavljaju, ne žaleći, u službu našoj zajedničkoj Majci svoje vrijeme, svoje sposobnosti, imanje, često žrtvujući svoju slobodu, a katkada i svoju krv.

Divan je i sposoban prizor obodriti nas i osokoliti, ovaj rascvat organiziranih apostolskih radova, što se pod ravnanjem Providnosti rađaju u pravi tren, te su tako čudesno prilagođeni okolnostima! Povijest Crkve to dokazuje: svaka nova potreba kojoj treba zadovoljiti, svaka opasnost što je treba odbiti, neuklonjivo je morala dočekati gdje se pojavljuje i ustanova nužna za te prilike.

Tako u naše doba vidimo gdje se, kraj vrlo teških i ozbiljnih zala, ipak dižu protiv njima mnogo, do jučer gotovo nepoznatih organiziranih pothvata: pouka u katekizmu kao priprava za Prvu pričest, zatim «katekizam ustrajnosti», katekiziranje zapuštene djece, kongregacije, bratovštine, sastanci i duhovne vježbe za muževe i mladiće, za gospođe i djevojke, apostolat ljubavi, savezi za nedjeljni počinak, društva za očuvanje i odgoj mladeži («patronaže»), za promicanje katoličke obrazovanosti među svojim članovima («Cercles catholiques»), za katoličke vojnike; konfesionalne škole, dobra štampa itd. – sve vrste apostolskoga rada, proizvedene po onome duhu koji je raspaljivao dušu svetoga Pavla: **a ja ću od sveg srca rado istrošiti i biti istrošen za duše vaše** (2. Kor. 12, 15.), i koji želi posvuda rasprostrijeti blagodati krvi Isusove.

Neka ove smjerne stranice budu namijenjene borcima, koji se, sama revnost i gorljivost za svoju plemenitu zadaću, upravo po svojoj revnoj zaposlenosti izlažu pogibelji da ne budu **prije svega ljudi nutarnjega života**; i koji bi, ako budu radi toga jednog dana kažnjeni neuspjesima, na oko nerazumnim, kao i teškim oštećenjem svoje vlastite duševnosti, u tim okolnostima došli u kušnju napustiti borbu i klonula srca vrata se pod šator.

Misli, što ih razvijamo u ovoj knjizi, pomagale su i nama samima boriti se protiv njih, da nam djelovanje za bližnjega ne utone u pretežno vanjskom organizatorskom radu. Dao Bog, te ono još kome uštedjelo tu nevolju, rukovodeći njegovu odvažnost i poučivši ga da se nikada, za volju rada za Boga, ne smije napustiti Bog tog rada i organizatorskog djelovanja; i da nam ona: **teško meni ako ne budem naviještao Evandjelja** (1. Kor. 9, 16.) ne daje prava zaboraviti ovu drugu riječ: **što koristi čovjeku ako čitav svijet zadobije, a njegova duša nastrada** (Mat. 16, 26.).

Očevi obitelji i majke za koje «Uvod u pobožni život»<sup>5</sup>) nije zastarjela knjiga, kršćanski supruzi koji se smatraju obaveznima da apostolski utječu jedno prema drugome, kao i na svoju djecu, da ih obrazuju, te ona uzljube i nasljeđuju Spasitelja, i oni mogu sebi lako primijeniti nauku, što je daju ovi čedni listići: kako bi oni još bolje shvatili potrebu ne samo pobožnog nego i nutarnjeg života, koji će učiniti da njihova revnost bude plodonosna, njihov dom napunjen mirisom duha Kristova, i onog nenarušenog mira, koji će, uza sve kušnje, ostati uvijek bitna oznaka duboko kršćanskih obitelji.

---

<sup>5</sup> «Filotea», poznata knjižica sv. Franje Saleškoga.

## 2. Bog hoće da Isus bude Život katoličkih organizacija

Znanost se s punim pravom ponosi svojim velikim uspjesima. Jedno joj ipak do danas, a biti će uvijek nemoguće: stvoriti Život, učiniti da iz kemijskog laboratorija izađe načinjeno jedno žitno zrno, jedna ličinka. Glasoviti poraz branitelja samorodnog postanka životnih klica iz mrtve tvari poučio nas je, kako je stalo sa sličnim pokušajima. Bog je sebi pridržao vlast stvaranja života.

Živa se bića u biljnom i životinjskom carstvu mogu množiti i rasti; ali se i tu njihova plodnost očituje samo pod onim određenim uvjetima što im ih je Stvoritelj označio. Ali čim je riječ o životu razumnih bića, Bog ga je za se pridržao i On je onaj koji izravno stvara razumnu dušu. Ipak, ima jedno područje gdje je Bog još ljubomorniji, a to je područje **svrhunaravnoga života**, jer je taj Život izljev onog božanskog života koji je bio udijeljen čovječjoj naravi utjelovljenjem Riječi Božje.

Isus je Utjelovljenjem i Otkupljenjem postavljen Izvorom, i to jedinim Izvorom toga božanskog Života na koji su svi ljudi pozvani u njemu imati udjela. **Po Gospodinu našem Isusu Kristu. Po Njemu i s Njim i u Njemu.**<sup>6</sup> Bivstveno djelovanje Crkve u tome je da u duše presađuje božanski Život po Sakramentima, molitvi, propovijedanju i svim drugim s tim spojenim djelima.

Bog ništa ne tvori osim po svome Sinu: **Sve je po Njemu učinjeno i bez Njega ništa nije učinjeno** (Iv. 1.). To vrijedi za naravni red, ali još više za svrhunaravni, kada se radi o tome da se čovjeku u dio dade vlastiti Život Božji, te ljudi sudjeluju u božanskoj naravi i tako postanemo Djecom Božjom.

**Došao sam da imaju život. U Njemu bijaše život. Ja sam život.** (Iv. 10, 10; 1, 4; 14, 6.). Koliko točnosti u ovim riječima! Koliko svijetla u onoj usporedbi sa trsom i lozama, kojom Učitelj razvija tu istinu! Kolikom snagom On ističe svoje riječi i ukleše u dušu svojih apostola ovo temeljno načelo, da samo On, Isus, je Život, kao i ono što iz toga slijedi, da moraju biti cijepljeni u stablo Boga-Čovjeka, ako žele biti dionici u tom Životu i drugima ga priopćiti.

Oni koji su počašćeni pozivom da sa Spasiteljem sudjeluju i daju dušama ovaj božanski život, trebaju se smatrati običnim kanalom koji mora crpsti u tom jednom Vrelu.

Apostolski čovjek, koji je poznaje ova načela, te misli da može proizvesti i najmanji trag svrhunaravnog života, a da ga sasvim ne primi od Isusa, dao bi time sebi svjedočanstvo kolika je neznalica u bogoslovnoj nauci, toliko je lud u svojoj umišljenosti.

Ako pak apostolski radnik priznaje da je Otkupitelj prvenstveni uzrok svega božanskog života, ali u svom djelovanju zaboravlja tu istinu i zaslijepljen ludom preuzetnošću koja vrijeda Isusa Krista, ne bi računao na išta drugo nego na svoje vlastite sile, to bi bila manja greška nego ona prijašnja, ali jednako teška u očima Božjim.

Odbaciti istinu ili se na nju u svom radu ne obazirati, uvijek je to **neurednost razuma**, u teoriji ili praksi. To je nijekanje načela koje treba prožeti naše držanje. Ovaj se nered još otežava ako istina, umjesto da svoje zrake u njemu raširi, nalazi srce apostolskim radom zaposlenoga čovjeka gdje se je, grijehom ili svojevolumnom mlakošću, stavilo u opreku sa Bogom svakoga svijetla.

Kardinal Mermillod je nazvao **«organizacijskim krivovjerjem»**<sup>7</sup> onaj postupak gdje se netko bavi katoličkim organizacijskim radom i pri tome se ponaša kao da Isus nije jedino počelo života. Ovim izrazom on obilježava zabludu onog apostolskog radnika koji zaboravlja svoju sporednu i podređenu ulogu, te samo od svoje osobne djelatnosti i svojih sposobnosti

<sup>6</sup> Riječi liturgije.

<sup>7</sup> «Heresie des Oeuvres».

očekuje uspjeh svog apostolata. Nije li to stvarno **nijekanje velikog dijela nauke o Milosti**? Taj zaključak na prvi pogled osupnjuje. Ali ako se samo malo čovjek zamisli, to je živa istina.

«**Organizacijsko krivovjerje**»! Grozničava radinost umjesto Božjeg djelovanja, nepoznavanje milosti, nastojanje čovječje oholosti skinuti Isusa s prijestolja, pokušaj proglasiti, barem činom, za puke umisljice život svrhunaravni, moć molitve, Božju osnovu Otkupljenja: to je stvar koja nipošto nije samo fikcija, nego nam je poznavajući duša otkrivaju da je premda u različitom stupnju, vrlo često u ovom vijeku priznavanja samo naravi i njezinih zakona, gdje čovjek sudi osobito po vanjskom izgledu i radi kao da uspjeh kojeg djela ovisi poglavito o umno izgrađenoj organizaciji.

Već u svijetlu same zdrave filozofije, i ne uzimajući stvari u vidu objave Božje, ne možemo ne požaliti čovjeka obdarena divnim sposobnostima, koji ne bi htio priznati da ga je **Bog** obdario tolikim duševnim darovima po kojima privlači k sebi poglede ljudi.

Što bi osjetio katolik podučen u svojoj vjeri kada bi vidio kojeg apostolskog radnika gdje riječju ili ponašanjem očituje svoju umišljenost, kao da može bez Božjeg djelovanja sam udijeliti dušama ma i najmanji stupanj božanskog života?

«Oh, luđaka li!» rekli bismo kad bismo čuli evanđeoskog radnika gdje ovako govori: «Moj Bože, nemoj stavljati zapreke mojoj poduzetnosti, ne smetaj ga, a moja je briga privesti ga sretno k cilju».

Naš bi osjećaj bio odraz one odvratnosti što bi je u Bogu proizveo pogled na takav nered gdje se je koji preuzetnik toliko uzoholio, te želi davati život svrhunaravni, prokazivati vjeru, odstraniti grijeh, podići krepost, preporoditi duše u gorljivosti. I to sve samo svojim silama, ne pripisujući tih učinaka izravnom, postojanom, sveopćem i preobilnom djelovanju božanske Krvi, koja je cijena, razlog i sredstvo svake milosti i svega duhovnog života.

Tu Bog mora, s obzirom na čovječju narav svoga Sina, smesti i posramiti sve «lažne Isuse» te udariti mrtvilom njihova ohola djela ili ne dopustiti da imaju drugog učinka, do kratkotrajnog varljivog ljeskanja.

Izuzevši sve ono što djeluje na duše «**ex opere operato**», tj. Svete sakramente, Bog mora radi časti Otkupiteljeve uskratiti svoj najbolji blagoslov apostolu koji je umišljen da je on sam sebi dostatan. Taj je blagoslov Bog pričuvao za onu lozu koja ponizno priznaje da sav sok dobiva iz božanskog trsa.

Inače bi izgledalo da Bog potiče na onaj nered što smo ga nazvali «**organizacijskim krivovjerjem**» i pušta mu slobodno se širiti, kada bi dubokim i trajnim uspjesima blagoslivljao djelovanje zaraženo tim otrovom.

### 3. Što je nutarnji život

U ovoj knjizi upotrebljavamo riječi «život molitve», «život kontemplativni» u onom smislu u kojem ga uzima knjiga «Nasljeduj Krista», naime za stanje onih duša koje su se ozbiljno dale na provođenje kršćanskog života u onakvoj savršenosti koja i ako nije postignuta od mnogih, ipak je pristupačna svima, i u svome postojanju, za sve je obvezatna.<sup>8</sup>

Nećemo se upuštati u proučavanje asketike, nego ćemo se samo ograničiti na iznošenje onog što **svatko mora primiti kao bezuvjetno sigurnu istinu potrebitu za nutarnje upravljanje svoje duše.**

---

<sup>8</sup> Prema nemamo namjeru govoriti ovdje o pojavama koje prate neka izvanredna stanja sjedinjenja s Bogom, uvjereni smo ipak, da i izvan tih stanja Bog često daje u životu molitve posebne milosti onim plemenitim i odvažnim dušama koje žedaju za životom u što većoj povjerljivosti s Njime.



**Prva istina.** Život svrhunaravni, to je Život u **meni** samoga Isusa Krista, po Vjeri, Ufanju i Ljubavi: jer je Isus uzrok milosti posvećujuće u dušama time, što je tu milost **zaslužio**, On joj je **uzorak i prasluka, svrha**, i napokon kao Riječ Božanska, druga Osoba Presvetog Trojstva, On, sa Ocem i Duhom Svetim, **proizvodi** tu milost.

Prisutnost što je naš Gospodin ima u nama po ovom životu svrhunaravnom nije ona stvarna prisutnost kojom nas usrećuje kod Svete pričesti, nego je to prisutnost **životnog djelovanja**, kao što glava ili srce djeluju na udove; tajnovito djelovanje što ga Bog obično sakriva pred mojom dušom, te time umnoži zaslugu moje vjere; dakle djelovanje što ga redovito moje naravne sposobnosti ne osjećaju i jedina me vjera obvezuje da u nju izričito vjerujem; djelovanje božansko koje ostavlja netaknutu slobodu moje volje a služi se svim drugim uzrocima, **dogadajima, osobama i stvarima**, kako bi mi pokazao što Bog hoće i dade mi prigodu stjecati ili unaprijediti svoje sudjelovanje u životu Božjem.

Ovaj Život, to je moj **kršćanski Život**: započeo je u meni u Svetom krštenju po **stanju milosti posvećujuće**, usavršio se Potvrdom, natrag ga stječemo Pokorom, podržavamo ga i obogaćujemo Euharistijom.

**Druga istina.** Ovim mi životom Isus Krist priopćava **svoj duh** i tako postaje u meni početnikom novoga i uzvišenijeg djelovanja. I tako ću, ako ne budem sam sprečavao, ja s Njime, u Njemu, po Njemu, kao On, misliti, prosuđivati, ljubiti, htjeti, trpjeti, raditi. Tada će moje vanjsko djelovanje biti odrazom Isusova života u meni. Time sam krenuo putem koji me vodi do ostvarenja idealnog nutarnjeg života izrečenog od svetoga Pavla ovako: **Ne živim više ja, nego Isus Krist u meni.**

Život kršćanski, pobožnost, nutarnji život, svetost, ne razlikuju se bitno jedan od drugog, nego su to razni stupnjevi jedne iste ljubavi: to su predzorje, zora, svjetlost, žar jednog istog sunca.

Kada u ovoj knjizi upotrebljavamo riječ **nutarnji život**, tada ne mislimo toliko na onaj temeljni nutarnji život što bi ga mogli nazvati «glavnicom božanskog života» po milosti posvećujućoj koja je u nama, nego više **djelotvorni** nutarnji život, tj. iskorištavanje te glavnice radinošću duše i njezinom vjernošću naspram djelujućim milostima Božjim.

Dakle, možemo reći da je nutarnji život onakva **djelatnost duše po kojoj ta duša sama na sebe djeluje dovodeći u red svoje prirodene sklonosti, i trsi se stjecati naviku kojom će sve prosuđivati i u svemu se ravnati po svijetlu svetog Evanđelja i po primjeru našeg Gospodina.**

Tu su dakle dva smjera gibanja. Prvim se duša susteže od onoga što bi koji stvor mogao u sebi imati što je u opreci sa životnim svrhunaravnim i nastoji biti bez prestanka sama sebi nazočna: **Aversio a creaturis**<sup>9</sup>. Drugim se duša diže k Bogu i s Njime sjedinjuje: **Conversio ad Deum**<sup>10</sup>.

Ova duša želi time biti vjerna milosti koju joj naš Gospodin svakim trenom nudi. Jednom riječi: ona živi sjedinjena s Isusom, te u sebi ostvaruje onu: **Tko ostaje u Meni i Ja u njemu, on donosi puno roda.**

**Treća istina.** Ostao bih bez jednog od najjačih sredstava kojim mogu postići nutarnji život, kad ne bih nastojao u djelotvornoj Isusovoj nazočnosti u sebi imati **točnu i sigurnu vjeru**, a osobito postići da mi ova nazočnost bude živo, da **vrlo živom zbiljom**, koja će sve više i više prodrijeti u ozračje mojih duševnih sila. Kada na taj način Isus postane mojim svijetlom, mojim uzorom, savjetom, osloncem, utočištem, snagom, liječnikom, utjehom, radošću, mojom ljubavlju, jednom riječju mojim životom, tada ću postići sve kreposti. Samo ću onda

<sup>9</sup> Stanje duše koja se odvrtila od stvorova.

<sup>10</sup> Stanje duše kad se je obratila k Bogu.

moći iskreno izgovarati divnu molitvu svetoga Bonaventure što mi je Crkva predlaže kao zahvalu poslije Mise: «**Probodi, preslatki Gospodine Isuse ...**»

**Četvrta istina.** Razmjerno s time koliko je snažna moja ljubav prema Bogu, moći će i moj svrhunaravni život **svakim trenom** rasti **novim** ulijevanjem one milosti koja se sastoji od djelotvorne nazočnosti Isusove u meni. Ta se milost ulijeva:

1. Prigodom **zaslužnih čina** (kreposti; rad; trpljenje u raznim oblicima; biti lišen stvorova; bol tjelesna i duševna, poniženje, odricanje; molitva, Misa, čin pobožnosti prema Blaženoj Djevici itd.).

2. Po **sakramentima**, osobito po Svetoj pričesti.

Sigurno je, i taj me zaključak obara u prah svojom uzvišenošću i dubinom ali me još više veseli i bodri – sigurno je, kažem, da po **svakom** događaju, osobi ili stvari, Ti, o Isuse, **Ti sam**, Ti izlaziš preda me. Pod tom vanjštinom kriješ svoju mudrost i ljubav, **te tražiš od mene da s Tobom sudjelujem i umnažam svoj život u meni.**

O moja dušom **svaki** put je to Isus koji ti se nudi u milosti sadašnjeg časa, u molitvi što je moraš izvršiti, slušati Misu, čitati štivo, u djelima strpljivosti, revnosti, odricanja, borbe, pouzdanja ili obavljanju ljubavi. Zar bi se usudila odvratiti pogled od toga ili uzmaknuti?

**Peta istina.** Trostruka požuda uzrokovana od istočnog grijeha i uvećana svakim mojim osobnim grijehom udomila je u meni počela smrti koja su oprečna Isusovu životu. I koliko se ta počela razvijaju, upravo toliko umanjuju djelatnost Isusova života u nama. A mogu ga i posve uništiti!

Uz sve to sklonosti i osjećaji oprečni tom životu, pa ni same **jake i dugotrajne napasti**, ne mogu mu nauditi dok god im se moja volja **odupire**. Tada, i to je utješna istina, tada sve to samo doprinosi, kao i svako drugo počelo duhovnoga boja: povećava ga i to razmjerno mojoj revnosti.

**Šest istina.** Bez vjerne upotrebe stanovitih sredstava, moj će razum oslijepiti i volja postati previše slaba, te neću moći s Isusom sudjelovati kod umnožavanja, niti kod održavanja Njegova života u meni. Tim trenom počinje postepeno umanjivanje toga života i razvoj koji vodi do **mlakosti volje**.<sup>11</sup> Zbog rastresenosti, straha, obmane, zasljepljenosti, pogađam se lakim grijehom. Iz toga kao posljedica nastupa nesigurnost za moj vječni spas, jer je u tome prirodno raspoloženje za **smrtni** grijeh.

Ako me je zadesila nesreća, te sam pao u mlitavost (i pogotovo, a fortiori, ako sam još dublje pao), morao bih sve pokušati dignuti se otuda.

1. Oživjeti u sebi strah Božji, potresnim načinom stavljajući pred sebe vječne istine o svojoj svrsi, o smrti, Božjim sudovima, Paklu, vječnosti, grijehu itd.
2. Oživjeti skrušenost srca ljubeći poznavanjem tvojih Rana, o Milosrdni Otkupitelju. Duhom boraveći na Kalvariji, bacit ću se ničice pred tvoje svete noge, pa da tvoja živa Krv poteče po mojoj glavi i srcu i rasprši moju zasljepljenost, rastopi led moje duše i prodrma ukočenost moje volje.

**Sedma istina.** Moram se ozbiljno bojati da nemam nutarnjeg života u onom stupnju što ga Isus **traži** od mene:

---

<sup>11</sup> Ova je mlakost vrlo različita od duhovne suše, pa i od iste odvratnosti što je ponekad protiv svoje volje osjećaju i gorljive duše. Nisu znak **mlakosti volje** ni laki grijesi koji se potkradu čovjeku radi njegove slabe naravi, ako ih suzbija i odmah osudi kada ih počinu.

Duša koja boluje od mlitavosti ima dva suprotna htijenja: dobro i zlo; vruće i hladno. S jedne strane želi svoj spas i zato izbjegava smrtnu grijehu; s druge strane ne želi ono što zahtijeva ljubav Božja, ona želi udobnosti slobodnog i lakog života i zato si priušta svojevoljne lake grijehu.

Ako čovjek **ne suzbije** ovu mlitavost, u duši je zla volja, nepotpuna: što znači da ima jednu stranu volje koja kaže Bogu: «U toj i toj stvari ne mislim prestati s djelima koja ti se ne sviđaju». (P. Desurmont C. S. R. Le retour continuel a Dieu).

1. Onda kad prestanem u sebi uvećavati **žed** da živim od Isusa, žed koja mi daje i želju da se u svemu svidim Bogu i strah da Ga ne ražalostim u bilo čemu. A to u meni nužno prestaje, ako više ne upotrebljavam sredstva, imenom: jutarnje molitve, mise, sakramente, časoslove, posebno i opće ispitivanje savjesti, pobožno čitanje, ali ako mi ona po mojoj krivnji ne koriste.
2. Onda kad nemam niti najmanje **sabranosti** koja mi osigurava da tijekom svojih poslova **očuvam svoje srce** u velikoj čistoći i velikodušnosti te **ne bude ugušen glas Isusov**, koji me upozorava na počela smrti kad se javljaju i poziva da se protiv njih borim. Ova će mi sabranost nedostajati ako odustanem od sredstava koja ga osiguravaju, a to su: liturgijski život, strelovite molitve, osobito u obliku prošnje, duhovne pričesti, vježbe o prisutnosti Božjoj, itd.

Bez njega će **laki grijesi zavrvjeti i proširiti se u mom životu, a da toga nisam ni svjestan**. Da si prikrijem ili uklonim s vida još jasnije stanje od toga, samoobmana će se poslužiti prividnom, više špekulacijama nego praktičnom pobožnošću, revnošću u organizacijskom radu itd. Moja će se zaslijepljenost ipak brojati, jer bih je zanemarivanjem prijeko potrebne sabranosti ja sam prouzrokovao i podržavao.

**Osma istina.** Moj će nutarnji život biti ono što je moja briga za vlastito srce: **Svom silom čuvaj svoje srce, jer iz njega proizlazi život** (Posl. 4, 23.).

Ovo čuvanje srca nije drugo nego **postojana ili barem česta briga očuvati sva svoja djela, kad dođe na njih red, od svega što bi ih kvarilo, bilo to obzirom na njihovu namjeru ili provedbu**.

Briga mirna, spokojna, bez naprezanja, a ipak snažna jer je osnovana na sinovskom utjecaju k Bogu.

To je posao srca i volje više nego duha, koji treba ostati slobodan za ispunjavanje svojih dužnosti. Daleko od toga da bi smetalo djelovanju, ovo ga čuvanje srca usavršava ravnajući ga po duhu Božjem i dovodeći ga u sklad sa staleškim dužnostima.

Ta se vježba vrši u svako doba. Vrši se tako da se u srcu obrati pažnja na sadašnja djela i umjerena pažnja posveti raznim dijelovima jednog posla, kako nam već po redu dolaze. Točno je držati se one: **Što radiš radi**. Duša kao budna straža proteže svoju brižljivost na sve što se zbiva u njezinoj nutrini: na dojmove, namjere, strasti, nagnuća, na sva nutarnja i vanjska djela, na misli, riječi, djela.

Čuvanje srca **iziskuje** izvjesnu sabranost i ne može je imati rastresena duša.

Čestim ponavljanjem ove vježbe postiže se malo po malo **navika**.

**Quo vadam et ad quid**<sup>12</sup>. Što bi učinio Isus, kako bi se On ponio na mom mjestu? Što bi mi savjetovao? Što zahtijeva od mene u ovom trenu? To su pitanja koja se sama od sebe nameću duši željnoj nutarnjeg života.

Za dušu koja po Mariji ide k Isusu, ovo čuvanje srca još lakše dobiva čuvstveno obilježje i utjecati se ovoj dobroj Majci postaje neprestanom potrebom toga srca.

**Deveta istina.** Isus Krista onda vlada u duši, kada ga ova teži nasljedovati ozbiljno, u svemu, s ljubavlju. To nasljedovanje ima dva stupnja:

1. Čovjek se trudi postati ravnodušan prema stvorenjima kad ih promatra kakva su sama po sebi, te ne pazi jesu li ili nisu po njegovom ukusu. On ne želi imati, po Isusovom primjeru; drugog pravila, nego u svemu Volju Božju: **Sišao sam s Neba, ne da činim volju svoju, nego volju onoga koji me je poslao** (Iv. 6, 38.).
2. **Krist nije sebi ugadao** (Rim. 15, 3.). Duša se radije priklanja onome što se protivi naravi i što joj je odvratno. Ona time izvršava **Agendo contra**<sup>13</sup> što ga iznosi sv.

<sup>12</sup> Kamo ideš i zašto?

<sup>13</sup> Radeći suprotno.

Igancije u svom slavnem razmatranju o Kraljevstvu Kristovu. To znači raditi po naravnim sklonostima i prikloniti se radije onome čime se nasljeđuje Spasiteljevo siromaštvo i Njegova ljubav prema trpljenju i poniženjima. Duša onda doista, po riječima sv. Pavla, poznaje Krista: *Didicistis Christum*<sup>14</sup>.

**Deseta istina.** Kakvo god bilo moje sadašnje stanje, Isus mi nudi sva sredstva kako bi se vratio nutarnjem životu i po njemu mi opet pokloni svoju prijateljsku povjerljivost kao i sposobnost razvijanja Njegovog života u sebi, samo ako se želim moliti i biti vjeran Njegovoj milosti. Tada će moja duša, tijekom svog napredovanja, neprestano posjedovati radost i usred kušnji, te će se na njoj obistiniti riječi Izaijine: **Onda će tvoje svijetlo sinuti kao zora, i tvoje će zdravlje brzo procvasti, i pred tobom će ići pravda tvoja, slava Gospodnja biti će ti zadnja straža. Tada ćeš prizivati i Gospodin će te čuti; vikati ćeš i reći će: Evo me ... I Gospodin će te uvijek voditi i sititi tvoju dušu na suši, i kosti tvoje krijepiti će, i biti ćeš kao vrt zalijevan i kao izvor kojem voda ne presušuje.** (Is. 58, 8. 9. 11.).

**Jedanaesta istina.** Ako Bog od mene traži da svoju djelatnost posvetim ne samo svom posvećenju, nego i organizacijskom radu za druge, tada moram prije svega u svojoj duši učvrstiti ovu istinu: Isus mora i želi biti život tih organizacija.

Moja napori sami po sebi nisu **ništa**, baš ništa: **Bez mene ne možete ništa učiniti** (Iv. 15, 5.). I ona neće biti korisna, niti od Boga blagoslovljena ako ih ne upotpunjavam pravim unutarnjim Životom i postojano ujedinijem sa Isusovim životnim djelovanjem. Onda će ona postati **svemoguća. Sve mogu u onome koji me krijepi** (Fil. 4, 13.). Kad bi poticala iz ohole umišljenosti o vlastitoj snazi, iz pouzdanja u svoju nadarenost, iz želje za uspjehom, tada bi bila odbačena od Boga, jer ne bi li to bila svetogrдна ludost od mene, otimati Bogu slavu i kititi se njome?

To ne treba u meni uroditi malodušnošću, što više mora biti izvor snage. I koliku će mi ono dati potrebu za molitvom, kojom ću postići poniznost, koja je blago moje duše, osiguranje Božje pomoći i jamstvo uspjeha u mom radu.

Prožet važnošću ovog načela, ispitivati ću se ozbiljno prigodom duhovnih vježbi, kako bih upoznao – nije li u meni otupjelo osvjedočenje o ništavnosti moga djelovanja kada je samo, i njegovoj snazi kada je sjedinjeno s djelovanjem Isusa – da li bez milosrđa gušim u sebi svaku samodopadnost i taštinu, svako osvrtnje na svoju vlastitu osobu u svome apostolskom životu. Držim li se u nepovjerenju prema samom sebi i molim li se Bogu da oživi moje djelovanje i očuva me od oholosti, prve i najveće zapreke njegovoj moći.

Ovo **Vjervanje** nutarnjeg Života kada duši postane osnovom njezina opstanka, osigurava joj već ovdje na zemlji sudjelovanje u nebeskoj sreći.

Nutarnji život, život je onih koji su predodređeni.

On odgovara svrsi koji si je Bog odredio kad nas je stvorio<sup>15</sup>.

Odgovara svrsi Utjelovljenja: **Jedinorođenoga je Sina svoga poslao Bog na svijet, kako bi živjeli po Njemu** (Iv. 4, 9.).

Blaženo stanje: **Svrha je čovjeka prianjati uz Boga: u tome se sastoji njegova sreća** (D. Thom.). Obratno nego kod svjetskih radosti, ako ima trnja izvana, ruže cvatu iznutra. Koliko treba žaliti jadne svjetske ljude! – rekao je sveti župnik od Arsa. Oni imaju na leđima plašt postavljen trnjem; ne mogu ni koračati, a da se ne ubodu; dok pravi kršćani nose plašt postavljen zečjim krznom. *Grucem vident, unctionem non vident*<sup>16</sup>.

<sup>14</sup> Naučili ste Krista (Efež. 4, 20.).

<sup>15</sup> «Čovjek je bio stvoren da promatra svoga Stvoritelja, uvijek traži njegovo lice, te stanuje u čvrstoći njegove ljubavi» (S. Greg, Moral. 1. 8. c. 12.).

<sup>16</sup> Vide križ, a ne vide miropomazanje (S. Bern.).

Nebesko stanje! Duša postaje živim rajem<sup>17</sup>.

Poput svete Margarete Marije, i ona pjeva:

U svako doba imam i na svakom mjestu nosim

I Boga srca svog i Srce Boga svoga.

To je početak blaženstva: Inchoatio quae dam beatitudinis (D. Thom. 2. 2. qu. 180. a. 4.). Milost, to je nebo u klici.

#### 4. Nutarnji život je slabo poznat

Sveti Grgur Veliki, tako isto vješt kao upravnik i revan kao apostol, koliko je velik kao muž duboke razmatrajuće molitve, kratkim je izrazom: **Secum vivebat**<sup>18</sup> označio duševno stanje svetoga Benedikta, koji je u Subiaku udarao temelj svome Pravilu što je trebalo postati jednom od najsnažnijih poluga apostolskog djelovanja, kojima se Bog na zemlji poslužio.

Posve bi obratno trebalo reći o velikoj većini naših suvremenika. **Živjeti sa sobom, u sebi**, htjeti **nad sobom vladati**, a ne dati se prevladati od vanjštine, postići da mašta, osjećaji, pa i sam razum i pamet budu **sluškinje volje**, te ovu volju stalno upriličivati volji Božjoj: to je program koji sve manje biva usvajan u ovom vijeku trzavica i nemira, gdje se rodio novi ideal: **ljubav prema djelovanju (akciji) radi samog djelovanja**.

Da se izbjegne ovoj stezi duševnih sila, sve su izlike dobre: poslovi, obiteljske brige, zdravlje, dobar glas, ljubav prema domovini, staleški ugled, tobožnja slava Božja, sve kušaju koja će nam od njih više prepriječiti put da **živimo sami u sebi**. Ova vrsta pomame za životom izvan sebe, zna postati tako jakom da nas neodoljivo privlači.

Treba li se stoga čuditi kako o nutarnjem životu vlada krivo mišljenje?

Premalo je reći samo krivo mišljenje: nutarnji život se često prezire i izvrgava smijehu, i od samih onih koji bi najviše morali cijiniti njegove prednosti i potrebu. Trebalo je znamenito pismo Leona XIII. kardinalu Gibbonsu, baltimorskom nadbiskupu, koji je prosvjedovao protiv opasnih posljedica isključivog isticanja izvanjskog života.

Kako bi se izmakla **naporu nutarnjeg života** crkvena osoba napokon spoznaje da ne zna kako je odličan **život sa Isusom, u Isusu, po Isusu**; zaboravlja kako je u biti otkupljenja sve osnovano na **euharistijskom životu**, ne manje nego li što je sve sagrađeno na pećini Petrovoj. Potisnuti **bitno** u pozadinu, oko toga nesvjesno rade pristaše one moderne duhovnosti što je označavaju imenom **amerikanizma**. Za njih, crkva još nije protestantska bogomolja. Svetohranište još nije prazno. Ali se po njima, euharistijski se život nikako ne može prilagoditi, a osobito ne udovoljiti zahtjevima moderne civilizacije, i nutarnji život koji nužno proizlazi iz euharistijskog života stvar je prošlosti.

Za osobe, a takvih je legija, zavedene ovakvim teorijama, Pričest je izgubila pravi smisao što su joj ga davali prvi kršćani. Oni vjeruju u Euharistiju, ali više ne vide u njoj životno počelo koje je tako potrebno za njih kao i za njihovo vanjsko djelovanje. Ne treba se više čuditi, kada već za njih skoro ne postoji ona intimna napremica uočigled sa Isusom – Hostijom, da se ni o nutarnjem životu ne misli nego kao o uspomeni iz srednjeg vijeka.

I odista, kada čuješ gdje ljudi organiziraju govore o svojim podvizima, rekao bih kao da Svemogući koji je igrajući se stvorio svijet i pred kojim svemir nije drugo no prašak i ništa, ne može postojati bez njihove pomoći! Po jednostavnom isticanju akcije dolazi neki dio vjernika, pa i samih svećenika i redovnika, tako da su od toga napravili neku vrstu dogme koja

<sup>17</sup> Sjećaj se uvijek Boga i tvoj duh postaje Nebom (S. Eph.). Pamet duše raj je; u njoj se, dok razmatra o nebeskim dobrima, ona kao u raskošnom raju naslađuje (Hug. a S. Vict.).

<sup>18</sup> Živio je sam sa sobom.

nadahnuje njihovo držanje, njihove čine, te se bezobzirno predaju životu van samih sebe. Crkva, biskupija, župa, red, organizacija me treba – osjećaju se sretnima kada mogu to reći ... Bogu sam više nego koristan. I kada se ne usude reći tu besmislicu, ipak se u dnu srcu skriva preuzetnost koja joj je temeljem, i oslabljenje vjere iz koje je proizašla.

Često se naređuje radoholičaru da kroz dulje vrijeme ne radi svoj posao. Taj lijek je za njega nesnosan, jer ga upravo njegova bolest baca u grozničavu trzavicu koja ga, postavši mu kao **druga narav**, tjera da bez prestanka nalazi priliku za trošenje svojih sila i za nove podražaje, od kojih se njegova bolest pogoršava.

To je često stanje čovjeka organizacije prema nutarnjem životu. On ga time više omalovažava, on prema njemu osjeća još veću odvratnost, zato što se samo u njemu nalazi lijek za njegovu bolest. Radije će gledati kako se sve više i više omamljuje pod teretom sve većih i slabo upravljenih poslova, čime će si onemogućiti svako ozdravljenje.

Brod plovi i odmiče punom pravom. I dok mu se upravljač divi brzini, Bog vidi da brod nema dobrog kormilara, te tako ide na sreću i u velikoj je pogibelji od nasukavanja. Naš Gospodin traži iznad svega klanjaoca u duhu i u istini. Amerikanizam si pak umišlja da doprinosi puno Božjoj slavi, ako posebno paze na vanjske uspjehe.

Ovo nam duševno stanje objašnjava kako to biva da u današnje vrijeme, ako se i još drži do škola, prehranilišta, misija, bolnica, a suprotno tome ima sve manje i manje razumijevanja za požrtvornost u njezinu najnutarnijem obliku, biva za pokoru i molitvu. Jer se više nije u stanju vjerovati u snagu skrivenog žrtvovanja, zato se nije dovoljnim samo nazivati strašljivima i zaslijepljenima one koji se predaju takvu životu u samostanskoj zabiti, i koji u žaru revnosti za spasenjem duša, u ničemu ne zaostaju ni za najneumornijim misionarima; nego se izvrgava ruglu i one akcije koje smatraju priekom potrebom uzeti koji tren i od najkorisnije zaposlenosti i potražiti Svetohranište, gdje će svoju revnost očistiti i ponovo raspaliti, i za svoje poslove zadobiti bolji uspjeh od božanskog Gosta.

## **5. Odgovor na prvi prigovor: Je li nutarnji Život besposlen?**

Ova je knjiga namijenjena osobama željnim žrtvovati se u radu za blišnjega i koji se pri tome nalaze u pogibelji, te zanemare nužne uvjete po kojima će njihova požrtvornost biti plodna za duše, a u njima samima neće rasuti nutarnji život.

Potaknuti nazovi apostole koji blaženo odmaraju, galvanizirati duše koje egoizam zavarava pokazujući im u dokolici sredstvo za gajenje pobožnosti, razdrmati ravnodušnost nehajnika i pospanaca koji će se latiti nekih poslova kada se od njih nadaju dobiti ili častima, samo neka ni u čemu ne diraju njihov mir i njihov ideal spokoja – to nije naš cilj. Taj bi zadatak tražio posebno djelo.

Prepuštajući drugima brigu da učine kako bi ove apatične osobe shvatile kolika ih odgovornost pritišće radi njihovog života, koji po volji Božjoj **mora biti djelotvoran**, a vrag ga sporazumno s njihovom naravi čini besplodnim, jer u njemu nema djelatnosti i revnosti – obratimo se našoj dragoj i poštovanoj subraći kojoj su namijenjeni ovi reci.

Nikakva usporedba ne može obuhvatiti neizmjerena djela kreposti što žive u krilu Božjem. Očev nutarnji Život takav je da rađa božanskom Osobom. Iz nutarnjeg Života Oca i Sina proizlazi Duh Sveti. Nutarnji Život priopćen apostolima u Blagovalištu odmah je u njima upalio revnost.

Za svakoga, tko je upućen u stvar, ovaj je nutarnji život početak požrtvornosti.

Ali i onda kada se život molitve ne bi ispoljio vanjskim znakovima, a ono je ipak on u sebi i po svojoj naravi vrelom djelatnosti s kojim se ništa drugo ne može usporediti. Ništa nije krivlje nego kada netko u njemu vidi jednu vrstu oaze kamo se ljudi mogu skloniti i provesti spokojan život. Dosta je što je on put koji pravilnim smjerom vodi u Kraljevstvo nebesko, te mu stoga na poseban način moraju biti primijenjene riječi: **Kraljevstvo nebesko trpi silu i siloviti ga otimaju** (Mat. 11, 12.).

Don Sebastijan Wayart, koji je jednako poznao naprezanje asketa kao i napore vojničkog zanimanja, trud nauke i brige koje su srasle sa službom starješine, često je volio reći kako postoje tri vrste radova:

1. Rad gotovo isključivo tjelesni, rad onih koji imaju rukodjelno zanimanje težaka, zanatlije, vojnika. Taj rad, tvrdio je on, je najmanje težak.
2. Umni rad učenjaka, mislioca, u tako često teškom traženju istine, rad pisca, profesora, koji se svim sredstvima trude postići da istina proдре u druge umove; rad diplomata, trgovaca, graditelja itd.; umna naprezanja generala u bici da predvidi, ravna i odluči. Ovaj rad je u sebi i te kako mučniji od prvog i ova poslovice dobro izražava prvenstvo kada kaže: **Oštrica troši korice**.
3. Napokon rad nutarnjeg života. Od sva tri (i on se nije ustručavao to izreći) ovaj je najnaporniji kad ga se ozbiljno shvati<sup>19</sup>. Ali je i to posao koji ovdje na zemlji nudi najviše utjeha. A on je i najvažniji. On nije samo zanimanje čovjeka, nego je on čovjek sam. Koliko ih je koji se ponose da su srčani u prve dvije vrste rada, koji vode do bogatstva i uspjeha, a sama su mlohavost, tromost i strašljivost kad se radi o radu za krepost!

Ideal čovjeka koji se odvažio živjeti za postizanjem nutarnjeg života je u ovome: neprestano se truditi vladati sobom i onim što nas okružuje, i u svemu raditi samo na slavu Božju. Kako bi taj ideal ostvario, nastoji u svim okolnostima ostati sjedinjen sa Isusom Kristom i oko imati uprto u cilj što ga mora postići, te sve procjenjivati u svijetlu Evandjelja. **Quo vadam et ad quid?** Kamo idem i što hoću? – opetuje sa svetim Ignacijem. Sve u njemu ovisi o jednom načelu, um i volja jednako kao i pamet, osjećaji, mašta i čula. Ali uz koliku cijenu on dolazi do rezultata! Da li se umrtvljuje ili si priušti koji dopušteni užitak, razmišlja li ili u djelo provodi, radi li ili počiva, ljubi li dobro ili osjeća odvratnost od zla, želi li ili se boji, prima li radost ili žalost, pun je nade ili bojazni, ljut je ili spokojan – u svemu se i uvijek napreže nepomično držati kormilo u pravcu **same volje Božje**. U molitvi, a osobito pred Euharistijom, još se potpunije odvaja od vidljivih predmeta, i tako razgovara s **Bogom nevidljivim kao da Ga vidi** (Hebr. 11, 27.). Taj ideal kojem se sveti Pavao divi u Mojsiji, nastoji ostvariti i u samom toku svojih apostolskih radova.

Suprotivštine života, oluje koje dignu strasti, ništa ga ne može odvratiti od cilja što si ga je u životu postavio. Ako ponekad malaksa, ubrzo kreće naprijed još odvažnije.

Koliki rad! I kako je shvatljivo da Bog već ovdje na zemlji nagrađuje **naročitim radostima** koji ne bježi od napora što ga iziskuje ovo nastojanje.

Besposleni su, završava don Sebastijan, zaposleni pravi redovnici, sabrani i revni svećenici! Molim vas, neka samo dođu i najzaposleniji svjetovnjaci i neka usporede, ako mogu, svoj posao s našim.

Tko to nije iskusio? Čovjek bi ponekad bolje naporno radio nego li pola sata dobro obavljao molitvu, ozbiljno prisustvovao kod Mise, pozorno molio časoslov<sup>20</sup>. P Faber ističe kako je

<sup>19</sup> «Veći je napor odupirati se zlim sklonostima i strastima nego li naprezati se tjelesnim poslovima» (Sv. Grgur).

<sup>20</sup> Vrijedno je navesti riječi što ih je napisao D. Festugiere O. S. B.: «Kolike bile poteškoće djelatnoga života, samo oni koji su neiskusni mogu zaniijekati kušnje unutarnjeg života. Mnogi od onih koji su djelatni, tkđ. i iskreno pobožni, priznaju da im često najviše truda zadaje upravo obavezni dio molitve. Kao da im je odahnulo kada je kucnuo sat za akciju».

nekima onih četvrt sata iza Pričesti najdosadnija četvrt čitavog dana. Kada se radi o kratkim trodnevnim duhovnim vježbama, koliko li je tu odvratnosti za neke! Otkinuti se kroz tri dana od lakog ako i vrlo zaposlenog života, te **živjeti svrhunaravnom** upijajući ga za vrijeme tih vježbi u sve pojedine dijelove svoga opstanka; tjerati duh da kroz to vrijeme sve gleda samo u svijetlu Vjere, i svoje srce natjerati da sve zaboravi, ne teži za drugim nego za Isusom i njegovim životom; ostati sam sa sobom, te do krajnosti razotkriti svoje slabosti i duševne bolesti; baciti dušu na čišćenje, bez obzira kako ona prigovarala: to su vidici pred kojim uzmiče puno osoba koje su inače pripravne na sve napore, samo ako se radi o upotrebi čisto naravne djelatnosti.

I kada već tri dana ovakve zaposlenosti izgledaju tako mučni, što će osjećati narav pri pomisli na **čitav život**, što ga se želi **postepeno** podvrgnuti pravilima nutarnjeg života?

Nema sumnje kako u ovom poslu razdvajanja milost ima obilan udio, te je jaram blag i teret lagan. Ali koliko predmeta za naprezanje nalazi duša pri tome! Uvijek to stoji truda, ponovo usmjeriti izravnim putem i vratiti se na: **Naše je boravljenje u Nebu** (Fil. 3, 20.). Sveti Tomo to vrlo dobro tumači: čovjek je stavljen između predmeta ovoga svijeta i duhovnih dobara, u kojima stoji vječno blaženstvo. Što se više priklanja jednom, više se udaljava od drugih, i obratno (S. Th. 1. 2. qu. 108. a. 4.). Ako se na vagi jedna zdjelica spušta, druga se za toliko diže.

Nakon što je katastrofa istočnog grijeha uništila sklad i red našeg bića, postalo nam je teško i ovo dvostruko gibanje približavanja i udaljavanja. Sad treba truda, napora i žrtve, kako bi se po nutarnjem životu opet uspostavio i održao red i ravnoteža u ovom «malom svijetu» što je čovjek. To je porušena zgrada koju treba ponovo sagraditi i zaštititi od ponovnog razaranja.

Postojano, budnošću, odricanjem i mrtvljenjem, otkidati od zemaljskih misli **«otežalo srce»** (Ps. 4) sa onog dijela pokvarene naravi, obnavljati svoj značaj, naročito u točkama u kojima se najviše razlikuju od duševnog obličja našega Gospodina, kao što je rastresenost, naglost, tašto zadovoljstvo sa sobom ili s nečim izvan sebe, očitovanja oholosti ili naturalizma, tvrdoća srca, sebičnost, pomanjkanje dobrote itd.; opirati se zamamnosti sadašnje i osjetne naslade nadom u duhovnu sreću koja će nas dočekati nakon dugog čekanja; otrgnuti se od svega čime se možemo zaljubiti u ovaj zemaljski život, sveopćom žrtvom i bez pridržaja odreći se svih stvorova, želja, požuda, pohlepe, vanjskih dobara, vlastite volje i mišljenja ... kolikog li zadatka!

A to je ipak samo **negativni dio** nutarnjeg života. Iza ove borbe prsa o prsa pod kojom je sveti Pavao uzdisao<sup>21</sup> i koju je P. Ravignan ovako označio. Pitate što sam radio u vrijeme svog novicijata? Bila smo dvojica, jednog sam izbacio kroz prozor i ostao sam: iza ovog boja bez primirja protiv neprijatelja koji je spreman uvijek se podići, svoje srce treba čuvati da se ponovo ne vrati niti malo onog duha koji radi i osjeća samo po naravi. To je srce sada očišćeno pokorom i izgara od želje popraviti uvrede nanesene Bogu i upeti sve sile da ostane privrženo samo nevidljivim ljepotama onih kreposti koje mora steći, kako bi po njima nasljedovao Krista, te nastoji kako će i u najmanjim pojedinostima života sačuvati potpuno pouzdanje u Providnost; to je **pozitivna strana** nutarnjeg života. Tko ne naslućuje beskrajna polja rada što tu čekaju čovjeka!

Rad duboko unutarnji, neprekidan i stalan. Upravo ovim radom duša postiže divnu lakoću i začudnu hitrost pri vršenju apostolskih poslova. Samo unutarnji život posjeduje ovu tajnu.

Zadivljuje nas ogroman rad što ga unatoč slabog zdravlja izvedoše Augustin, Ivan Zlatousti, Bernard, Toma Akvinski, Vinko Paulski. Ali još više čudi, kako su se ovi sveci, uza sve svoje

---

<sup>21</sup> «Jer se naslađujem u zakonu Božjem po nutarnjem čovjeku: vidim kako drugi zakon u udovima mojim koji se protivi zakonu moje pameti, te me zarobljava u zakonu grijeha što je u udovima mojim. Nesretan li sam čovjek: tko će me osloboditi od tijela smrti ove?» (Rimlj. 7, 22-24.).



poslove, očuvali u najpostojanijem sjedinjenju s Bogom. Jer su razmatrajući gasili više od drugih svoju žeđ na vrelu Života i tu crpili više radnih sposobnosti.

Ovo je rekao jedan od naših velikih biskupa, isto tako preopterećen poslom, jednom državniku, koji je i sam bio pod teretom velikih poslova i upitao ga za tajnu njegove postojane vedrine i uspjeha u radu. «Svoj vašoj zaposlenosti, dragi prijatelju, dodajte još pola sata razmatranja ujutro. Ne samo da će vaši poslovi biti privedeni kraju, nego ćete naći vremena za još više novih.»

Pogledajmo svetog kralja Ljudevita IX. kako je u onih osam ili devet sati što ih je redovito posvećivao vježbama nutarnjeg života, nalazio tajnu i snagu posvetiti se s puno pažnje i snage državnim poslovima i dobru podanika, te po priznanju jednog socijalističkog govornika, nikada, pa ni u naše vrijeme, nije bilo toliko učinjeno u korist radničke klase, koliko vladavinom ovog kralja.

## 6. Odgovor na drugi prigovor: Je li nutarnji Život sebičan?

Ne govorimo o lijenčini, niti o duhovnom sladokuscu, po kojima bi se nutarnji život sastojao od radosti ugodnog nerada i koji traži puno više Božje utjehe nego od Boga utjehe. Njihova pobožnost je kriva. Ali je bolje ne shvaća niti onaj koji na lak način ili iz predrasude proglašava nutarnji život sebičnim.

Rekli smo da je taj život čistim i obilnim izvorom najplemenitijih djela ljubavi prema dušama i samilosti i pomoći u vremenitim patnjama. Istražimo s jednog drugog gledišta korisnost tog života.

Sebičan i besplodan da je nutarnji život Marije i Josipa! Kolike li bezumnosti i huljenja! Pa ipak im se ne pripisuje nekakvo vanjsko djelovanje. Da Marija bude Kraljicom apostola, a Josip zaštitnik cijele Crkve, bilo je dovoljno da se svijetom rašire zrake njihovog nutarnjeg života i zasluge njihovih molitava i žrtava namijenjenih širenju blagodatni Otkupljenja<sup>22</sup>.

**Sestra me moja ostavi samu služiti** (Lk. 10, 40.) govori to Martine preuzetni luđak koji vidi samo svoja vanjska djela i njihove učinke.

Njegova umišljenost i nerazumijevanje Božjih putova ne sežu tako daleko da bi pomislio kao da Bog bez njega ne bi mogao uspješno djelovati. Svejedno on voli ponavljati sa Martom, koja ne može procijeniti kako je dragocjen Marijin promatrajući život: **Reci joj da mi pomogne** (Lk. 10, 40.), te zna uskliknuti: Čemu šteta ova (Mt. 24, 8.)? kudeći kao rasipanje vremena ono vrijeme što ih sami za sebe pridrže njegova, od njega u sebi sabranija braća, u apostolskom djelovanju koja na taj način žele osigurati svoje skrovito življenje s Bogom.

**Ja se za njih posvećujem, da i oni budu posvećeni u istini** (Iv. 17, 19.), tako odgovara duša koja je osjetila čitavu snagu Učiteljeve riječi «**Da i**», i koja, poznavajući vrijednost molitve i žrtve, ujedinjuje sa suzama i krvlju Otkupiteljevom suze svojih očiju i krv vlastitog srca koje se svakodnevno sve više čisti.

Duša koja živi nutarnji život čuje, sa Isusom, glas zločina svijeta gdje se diže prema Nebu, te zaziva kaznu na njihove zatočenike. Ona sadržava osudu svemoćnošću molitve, tako jako da može zaustaviti Božju ruku, koja se sprema ošiniti munjom s Neba.

Oni koji se mole, rekao je u svom obraćanju odlični državnik Donoso Cortes, više čine za svijet nego oni koji se bore, te ako svijet postaje gori, to je stoga jer ima više borbi nego li molitava.

---

<sup>22</sup> Vidjet ćemo u drugom poglavlju kako nutarnji život plodi vanjsko apostolsko djelovanje.

«Podignite ruke, kaže Bossuet, probijaju više bataljuna nego one koje udaraju». I usred pustinje su tebaidski samotnjaci imali u srcu onu vatru kojom je gorio sveti Franjo Ksaverski. Nekome se čini, kaže sveti Augustin, da su ostavili ljudske stvari i više nego što treba. Ali se, kaže on na to, ne pomišlja kako su tim udaljavanjem od svijeta njihove molitve postale čišće i time uplivnije i **potrebnije za ovaj pokvareni svijet**.

Kratka, ali žarka molitva će više pridonijeti obraćenju, nego li duge rasprave i lijepi govori. Onaj koji se **moli, pregovara sa prvim Uzrokom**. On **izravno** djeluje na Njega. On ima tako u ruci sve druge uzroke, jer ovi primaju svoju uzročnost samo od toga višeg Počela. Na taj se način postiže željeni učinak sigurnije i brže.

Po govorenju neke časne privatne objave, deset tisuća krivovjeraca bilo je obraćeno samo jednom žarkom molitvom serafinske sestre Terezije i njezina vatrom obuzeta duša za Krista nije mogla shvatiti kakav bi bio kontemplativni, nutarnji život, koji se ne bi zanimao za Spasiteljevu plamenu zabrinutost u poslu otkupljenja duša. «Primila bih, kaže ona, Čistilište do Sudnjeg dana da samo jednu od njih oslobodim. Uopće nije važno trajanje mojih patnji, ako mogu tako izbaviti i samo jednu dušu, a pogotovo više njih na veću slavu Božju!» I na svoje redovnice upravlja riječi: «Namjenjujte moje kćerke, za tu apostolsku svrhu svoje molitve, trpljenja, postove, svoje želje».

Pa to uistinu i je djelovanje Karmelićanki, Trapistica, Klarisa. Gledajte ih kako slijede daleki hod apostola, kako ih hrane preobiljem svojih molitava i pokorničkih djela. Njihove se molitve iz visina spuštaju na duše, na taj božanski plijen, do kuda god u svom napredovanju dopire Križ i blista se Evandjelje. Ili bolje, njihova skrovita, ali djelotvorna ljubav posvuda u svijetu grešnika budi glasove milosrđa.

Nitko na svijetu ne poznaje uzroke dalekih obraćenja pogana, one junačke ustrajnosti progonjenih kršćana, one nebeske radosti na muke stavljenih vjerovjesnika. Sve je nerazdruživo svezano s molitvom ove ponizne samostanke. Prsta stavljenog na glasovir Božjih praštanja i vječne svjetlosti, njezina šutljiva samotnjačka duša ravna spašavanjem duša i osvajanjima Crkve<sup>23</sup>.

«Želim imati Trapista u ovom apostolskom vikarijatu, govorio je msgr Favier, biskup Pekinga. Želim da se ne bavi nikakvim vanjskim dušobrižništvom, te ih ništa ne ometa u radu molitve, pokore i svetih nauka. Jer znam koliku će pomoć donijeti vjerovjesnicima samostan gorljivih kontemplativnih redovnika u Kini». I kasnije: «Napokon smo uspjeli prodrijeti u taj nepristupačan kraj. Taj događaj pripisujem našim dragim Trapistima».

«Deset Karmelićanki koje se mole, govorio je biskup Cochinchine guverneru Saigona, više će biti od pomoći nego kad dvadeset vjerovjesnika propovijeda».

Svjetojni svećenici, redovnici i redovnice posvećene djelotvornom životu, ali i **unutarnjem**, imaju kao i duše u samostanima, dijela na ovoj moći kojom mogu djelovati na srce Božje. Primjere za to imamo u P. Chevrier-u, jednom don Boscu, P. Mariji Antunu. Časna Ana Marija Taigi je u svom zvanju siromašne domaćice bila apostol, isto kao i sveti Benedikt Josip Labre u svom izbjegavanju velikih cesta. G. Dupont, sveti čovjek Tours-a, pukovnik Paqueron, itd., koji su izgarali od iste vatre, bili su moćni u svojim djelima jer su bili ljudi nutarnjeg života. A general Sonis je između dvije bitke nalazio u sjedinjenju s Bogom tajnu svog apostolskog rada.

Kako bi mogao biti sebičan i besplodan život jednog župnika od Arsa! Šutnja je sve što bi zaslužila takva tvrdnja. Svaki razuman duh upravo njegovu, savršeno unutarnjem razgovoru s Bogom pripisuje revnost i uspjehe ovog nenadarenog svećenika, ali koji je bio tako kontemplativan kao Kartuzijanac, te osjećao žeđ za dušama koju je njegovo napredovanje u

---

<sup>23</sup> Lumiere et flamme (P. Leone, O. M.).

nutarnjem životu činilo neugasivom. Naš Gospodin bio mu je život i od Njega je primio u dio božansku moć obraćanja duša.

Besplodan da je njegov nutarnji život! Ali recimo da svaka naša biskupija ima jednog blaženog Vianney-a. Francuska bi bila preporođena prije deset godina, i to puno dublje nego velikim brojem udruženja, ako ova nisu dovoljno osnovana na unutarnjem životu, sve da njihovu organizaciju, uz obilje novčanih sredstava, posvete svoju nadarenost i djelatnost tisuće apostola.

Ne dvojimo o tome, glavni je razlog nade u uskrsnuće naše Franceske, što možda ni u jednom drugom razdoblju nije u tolikoj mjeri i među običnim vjernicima, bilo tako žarkih duša željnih živjeti sa Srcem Isusovim i širiti Njegovo Kraljevstvo, sijući oko sebe klice nutarnjeg života. Ta se pojava kod nas<sup>24</sup> zapaža nekoliko godina. Neznatna je manjina, tiha po izboru duša. Ali što znači brojnost, ako se odlikuju nutarnjom vatrom. Što se naša domovina pridigla nakon revolucije mora zahvaliti nekolicini svećenika koji su proganjanjem dozreli u nutarnjem životu. Po njima je dah **božanskog života** ogrijavao naraštaj za koji se činilo da su zbog nemara i otpada zauvijek izručeni smrti i koji su izgledali kao da ih nikakav ljudski napor ne može izbaviti.

Nakon pedeset godina slobode poučavanja u Francuskoj, nakon polovice stoljeća koja je vidjela procvat bezbrojnih katoličkih ustanova i u kojoj smo imali čitavu mladež u domovini, kao i posvemašnju potporu vlade, kako unatoč ovim divnim uspjesima, nismo mogli u našoj domovini obrazovati većinu koja bi bilo dovoljno duboko kršćanska, te se uzmogla boriti protiv pristaša Sotone?

Bez dvojbe, ovoj nemoći je doprinio zapušten liturgijski život, te nije širio svoje zrake među vjernike. Naš je duhovni život postao uskogrudan, suh, površan, izvanjski ili posve sentimentalni, te više ne prodire i ne privlači duše, kako je to činila liturgija, taj veliki izvor kršćanske životne snage.

Ali nije li tome razlog jedan drugi uzrok, što nemajući ni sami snažnog nutarnjeg života, mi, svećenici, uzgojitelji, nismo mogli proizvesti drugo nego duše sa površnom pobožnošću, bez snažnog ideala i čvrstog osvjedočenja? Kao profesori, nismo li bili gorljiviji u postizanju uspjeha u školskim svjedodžbama ili slavi zavoda, nego li dati dušama temeljitu vjersku pouku? Nismo li svoje sili trošili tako da nam glavni cilj nije bio obrazovanje volje i na očelice vjernike utisnemo pečat Isusa Krista? I nije li ta polovičnost često imala za uzrok **mlohavost našeg nutarnjeg života**?

Netko je rekao, da svetom svećeniku odgovara gorljiv puk; gorljivu svećeniku, pobožan puk; pobožnu svećeniku pošten puk; poštenu svećeniku, bezbožan puk. Uvije za jedan stupanj manje života u onima koji su rođeni od drugoga.

Ne bismo došli tako daleko i prihvatili tu tvrdnju, ali mislimo da slijedeće riječi svetoga Alfonsa dovoljno izriču **kojem uzroku** treba pripisati odgovornost za položaj u kojemu se danas nalazimo.

«Dobar život i spas naroda ovisi o dobrim pastirima. Ako je na čelu župe dobar župnik, u njoj će uskoro procvati pobožnost, sakramenti se primati, u časti razmišljati molitva. Otkuda poslovice: **Kakav pastir takva župa**, prema onoj riječi Crkvenjakovoj (10, 2.): **Kakav je vladar grada, takvi su mu i stanovnici**». (Homo apost. 7, 16.).

### 7. Prigovor izvađen iz važnosti spasenja duša

Ali, reći će čovjek izvanjskog života, tražeći izlike protiv nutarnjeg života, kako se može tko usuditi ograničavati djela moje gorljivosti? Zar se mogu ikada previše žrtvovati, osobito kada se radi o spašavanju duša? Zar moja djelotvornost ne nadmašuje sve ostalo, i uz to s

---

<sup>24</sup> U Francuskoj.

uzvišenim vršenjem pregaranja? Tko radi moli se. Žrtva je nad molitvom. I ne zove li sveti Grgur **revnost za spas duša najugodnijom Bogu žrtvom** (Hom. 12. in Ezech.)?

Odredimo točno značenje riječi svetog Grgura. Poslužiti ćemo se govorom andeoskoga Naučitelja. Prikazati Bogu, kaže on, duhovnim načinom žrtvu, znači prikazati mu žrtvu koja će ga proslaviti. No, od svih darova najugodniji što se može prikazati Gospodinu, neosporno je spas koje duše. Ali **prije svega** morate prikazati **svoju dušu**, prema sv. Pismu: **Ako želiš ugoditi Bogu, smiluj se svojoj duši**. Izvršivši ovu prvu žrtvu, biti će nam dopušteno i drugima pribavljati sličnu sreću. Ako čovjek s Bogom najprije sjedinjuje svoju dušu, a onda duše drugih, njegova žrtva će biti bolje primljena. A **samo se molitvom** može postići ovo isto tako duboko i velikodušno kao ponizno sjedinjenje s Bogom. Stoga se Gospodinu **više** sviđa, privesti sebi ili privesti druge **životu molitve**, nego li druge ponukati na akciju, na vanjsko djelovanje. Ovako završava sveti Toma, kada sv. Grgur tvrdi da je Bogu najugodnija žrtva spasenja duša, on ne namjerava dati prednost aktivnom životu, kao da je bolji od kontemplacije; nego želi reći kako je za Boga neizmjereno slavnije i za nas puno zaslužnije ako Mu prikazemo i samo jednu dušu, nego li Mu darujemo sve najdragocjenije na zemlji (S. Th. 2. 2. qu. 182. a. 2. ad 3.).

Potrebitost nutarnjeg života nipošto ne smije plemenite duše odvratiti od djela apostolske gorljivosti na koje ih nuka jasno upoznata volja Božja i bila bi obmana i izvor ozbiljnih pogibelji, kada bi netko htio izbjeći taj napor i dužnost, ili mu se nemarno predao, te ostavio bojno polje pod izlikom boljeg gajenja svoje duše i dolaska do savršenijeg sjedinjenja s Bogom. **Ja o meni**, kaže sveti Pavao, **ako ne naviještam Evandelje** (1. Kor. 9, 16.).

Naglasivši tu istinu, recimo kako je još veća obmana, kada bi se netko posvetio obraćanju duša, a zanemario sebe. Bog želi da ljubimo blišnjega kao sami sebe, ali **nikada više nego sami sebe**, tako da ne bi naškodili sami sebi, što znači da treba više brige posvećivati svojoj vlastitoj nego tuđoj duši. Našom gorljivošću treba upravljati ljubav, a ona Prima sibi charitas – ljubav najprije za same sebe – je i ostaje bogoslovnim načelom.

«Ljubim Isusa Krista, govorio bi sveti Alfonso Liguori, i stoga gorim od želje dati Mu duša, **najprije svoju**, a zatim bezbroj drugih». Time se provodi u djelo ona **Tu us esto ubique**<sup>25</sup> svetog Bernarda: «Nije mudar onaj koji nije sam svoj».

Ovaj se sveti opat od Clairvaux-a, pravo čudo apostolske gorljivosti, povodi za tim načelom. Gotfrid, njegov tajnik, ovako nam ga opisuje: **Totus primum sibi et sic totus omnibus**.<sup>26</sup>

Ne kažem ti, piše svetac papi Eugenu III. da se posve ustegneš od svjetskih poslova. Samo te opominjem, ne podaj im se sav. Ako si čovjek koji pripada svijetu, budi također čovjek koji pripada sam sebi. Inače, što bi ti značilo pridobiti sve druge, ako bi izgubio sebe? Ostavi nešto i za sebe, i kad već cijeli svijet dolazi piti na tvoj izvor, nemoj to ni sebi uskratiti. Ili da ostaneš žedan? Kreni uvijek da prvo sam sebe pogledaš. **Uzalud bi bilo kada bi se predao drugim brigama, a sebe zanemario**. Neka tvoja razmišljanja **počnu od tebe i neka se time završi**. Budi za sebe prvi i posljednji, a sjeti se da ti za tvoje spasenje, nitko nije bliži brat nego li jedini sin tvoje majke.<sup>27</sup>

Za sve je vrlo poučna slijedeća primjedba što ju je zapisao mgr Dupanloup u duhovnim vježbama: «Predao sam se strašno zaposlenosti koja mi uništava zdravlje, smeta pobožnosti, a ne koristi mome znanju. To moram u red dovesti. Bog mi je dao milost upoznati, da me najviše priječi, te se u meni ne može učvrstiti nutarnji miran i plodan život zato što sam se predao onoj pretežno naravnoj djelatnosti i ova zaposlenost me za sobom potegla. Osim toga

<sup>25</sup> Svagdje budi svoj (S. Bernard., 1. II. de Consid., c. III.).

<sup>26</sup> Najprije čitav sam sebi, i tako čitav svima (Vita s. Bernardi).

<sup>27</sup> A te tua inchoetur consideratio ne frustra extendaris in alia, te neglecto ... Tu tibi primus, tu ultimus ... in acquisitione salutis nemo tibi germanior est unico matris tuae (S. Bern., 1, II. de Consid., c. III.).

upoznao sam, kako je ovo **pomanjkanje nutarnjeg života** izvor svih mojih pogrešaka, nemira, suše, uzrok što mi se nešto ne da, što sam lošeg zdravlja.

Odlučio sam **svu snagu** upotrijebiti u postizanju nutarnjeg života i s milošću Božjom odredio slijedeće točke:

1. Uzet ću za svaku stvar više vremena nego za nju treba; to je sredstvo da nikada ne naglim i ne zanesem se poslom;
2. Kako uvijek moram učiniti više stvari nego li vremena za njih, a misao me na to zabrinjava i rastresa, te više neću promatrati stvari što ih moram učiniti, nego vrijeme koje mi je na raspolaganju. Upotrijebit ću ga istog trena, počinjući s najvažnijim stvarima, a za neučinjene neću se uznemiravati itd.!

Draguljar voli i najmanji komad dijamanta nego više safira. Tako je i u ovom od Boga ustanovljenom redu, na veću slavu Mu je naša blizina i povjerljivost prema Njemu, nego sve dobro što bismo učinili dušama, ali na štetu našeg napretka. Naš Otac nebeski, **koji više nastoji oko upravljanja jednim srcem u kojem kraljuje, nego oko prirodnog upravljanja čitavim svemirom i oko državnog upravljanja svim carevinama** (P. Lallemant, Doct. Spirit.) – on iziskuje taj sklad u našoj revnosti.

On voli katkada da nestane koje djelo ili udruženje zasnovano u korist drugima, ako vidi da ono postaje zaprekom radi koje se ne može razvijati ljubav Božja u duši, koja stremlji njoj.

Sotona, naprotiv, ne ustručava se pogodovati nekim površnim uspjesima, ako može pomoću takvih uspjeha spriječiti apostolu napredovanje u nutarnjem životu: njego bijes dobro pogađa gdje je pravo blago u očima Isusa Krista. Kako bi uništio dijamant, rado će žrtvovati nekoliko safira.

## DRUGI DIO

### Zajedništvo djelatnoga i nutarnjega života

#### 1. Pretežnost u očima Božjim nutarnjega života nad djelatnim

U Bogu je Život, sav Život, On je sam Život. A ne očituje neizmerno Bože toga života na najsavršeniji način u svojim vanjskim djelima, nego u onome što bogoslovlje zove djelovanjem **ad intra** (na unutra), u onoj neizrecivoj djelatnosti kojoj odgovara vječno rođenje Sina i proizlaženje Duha Svetoga. Tu je nadasve odlično, tu je bitno, vječno Njegovo djelo.

Promotrimo smrtni život našega Gospodina, to savršeno ostvarenje božanske osnove. Pred onim kratkim vremenom Njegovog evanđeoskog djelovanja proteklo je trideset godina sabranosti i samoće, zatim četrdeset dana provedenih u pustinji, tijekom njegovih apostolskih putovanja, vidimo gdje se povukao na goru ili u pustinju da se moli: **Odlazio je u pustinju i molio se** (Luk. 5, 16.), ili gdje **provodi noći u molitvi Bogu** (Luk. 6, 12.). Evo jednog još značajnijeg poteza: Marta želi da Gospodin osudi tobožnju besposlenost njezine sestre i time proglasi da je važniji djelatni život; odgovor Isusov **Marija je odabrala najbolji dio** (Luk. 10, 42.) posvećuje prednost nutarnjeg života. Što se drugo može iz toga zaključiti, nego Isusova namjera da nam u srce usadi uvjerenje o pretežnosti života molitve nad djelatnim?

Iza Učitelja će i apostoli, vjerni Njegovim primjerima, najprije podržati za se službu molitve, a onda će, da se uzmognu posvetiti službi riječi, ostaviti đakonima više vanjskog zanimanja: **A mi ćemo se podati molitvi i službi riječi** (Dj. ap. 6, 4.).

I pape, sveti naučitelji, bogoslovci, svi tvrde da je nutarnji život u sebi vrjedniji od djelatnog života.

Pred nekoliko godina jedna je žena, puna vjere i kreposti i velikog značaja, vrhovna glavarica jedne od najvažnijih redovničkih družbi namijenjenih odgoju mladeži u Aveyronu, bila pozvana od svojih crkvenih poglavara da pogoduje povratku u svijet (sekularizaciji) svojih redovnica.

Treba li žrtvovati zavode i ustanove redovničkom životu, ili obratno napustiti ovo da se ono spasi? Ne znajući kako bi se snašla u ovom zapletenom položaju, kako bi upoznala volju Božju, otputovala je tajno u Rim, dobila audijenciju kod Leona XII, te mu opisala svoju dvojbu i kako je se navodi da se odluči u korist zavodima.

Uzvišeni starac, sabravši se, da ovaj odrješit odgovor: **«Prije svega, i više od svih zavoda, očuvajte redovnički život u onima od vaših kćeri koje uistinu imaju duh svoga svetog staleža i ljubav prema životu molitve. I ako se uspijete održati i to i vaše zavode, Bog će znati podići u Francuskoj druge radnice, ako bude potrebno. Što se tiče vas, vi ćete svojim nutarnjim životom, osobito svojim molitvama, žrtvama, biti korisniji Francuskoj ako ostanete pravim redovnicama, pa makar i daleko od nje, nego kad bi i ostale u domovini, ali bez svog posvećenja Bogu»**.

U jednom pismu naslovljenom velikom crkvenom redu koji se isključivo bavi poučavanjem, Pijo X. je bjelodano izrazio svoju misao riječima:

**«Doznajemo da se počelo širiti mišljenje po kojemu biste morali u prvom redu uvažavati odgoj djece, a istom u drugom redu redovničke zavjete: tako da iziskuju duh i potrebe vremena. Mi hoćemo da se nipošto ne udomi to mišljenje kod vas i drugih crkvenih redova kojima je, kao i vama, svrha odgoj mladeži. Što se vas tiče, neka redovnički život daleko nadmašuje obični život, te ako ste obzirom prema bližnjemu obvezani teškom dužnošću poučavanja, još su daleko teže dužnosti što vas obvezuju prema Bogu.<sup>28</sup> A nije li bitni razlog opstanku redovničkog života, njegova glavna svrha, u tome da se postigne nutarnji život?»**

**Život razmatrajući, veli anđeoski Naučitelj, jednostavno treba držati boljim i pretežnijim od djelatnog života.**

Sveti Bonaventura gomila poredbene pridjeve u prilog nutarnjem životu da istakne njegovu pretežnost: **Život uzvišeniji, sigurniji, obilatiji, miliji, sigurniji.**

**Život uzvišeniji.**

Djelatni život bavi se ljudima, a život nas razmatrajući uvodi u područje najviših istina, ne odvraća svoje oči od samoga počela svega života. **Principium quod Deus est quaeritur<sup>29</sup>**. Jer je uzvišeniji, ovaj život ima opsežnije obzorje i polje djelovanja: «Marta je na jedno mjestu tijelom radila o nekim stvarima, Marija na mnogim mjestima ljubavlju o mnogim stvarima. Jer u razmatranju Boga i u ljubavi vidi sve; srce širi za sve, obuzima i obuhvaća sve, te se u usporedbi s njom, može za Martu reći da se brine za male stvari». (**Richard. a S. Vict. in Cant., 8.**)

**Život sigurniji.**

U njemu je manje opasnosti. U životu koji je isključivo djelatna, duša se trza, uzrujava, raspršuje svoju krepost i time slabi. Tu je trostruk pogreška: **Sollicita es**, brineš se; to su brige

<sup>28</sup> Pio X. ne osuđuje ako se privremeno ostavi redovnička haljina da se uspije održati koji zavod, samo ako postoje sredstva da se u svemu očuva redovnički duh.

<sup>29</sup> Traži se počelo, tj. Bog.

u mislima; **sollicitudinis in cogitatu**. **Turbaris**, uznemiravaš se: eto nemira što nastaju od čuvstva, **turbationis in affectu**.

Napokon: **Erga plurima**; mnogo raznih poslova, otuda rascjepkanost u nastojanju, u činima, **divisionis in actu**. Naprotiv, samo je jedna stvar bez koje se ne može utemeljiti nutarnji život: Ujedinjenje s Bogom: **Porro unum est necessarium**, «a samo je jedno potrebno». (Luk. 10, 41. s.). Ostalo nije i ne može biti, što biva učinjeno samo uslijed toga sjedinjenja, i da ga još bolje učvrsti.

#### **Život obilniji.**

Sa kontemplacijom – razmatrajućim životom – sva dobra. **Dodoše mi s njom sva dobra**. (Mudr. 7, 11.). Ona je odličan dio među najodličnijim: **Najbolji je dio odabrala** (Luk. 10, 42.). U njoj je veće obilje zasluga. Zašto? Jer ona istovremeno uvećava polet volje i stupanj posvećujuće milosti, i čini da duša djeluje pokrenuta svrhunaravnim počelom ljubavi.

#### **Život miliji.**

Duša koja je uistinu nutarnja prepušta Bogu da u njoj djeluje po svojoj volji, istim strpljivim srcem prima stvari ugodne kao i mučne, te će tako daleko doprijeti da će se pokazati radosna u žalostima, sretna što nosi svoj križ.

#### **Život stalniji.**

Ma kako on bio jak, djelatni život se završava ovdje na zemlji; propovijedanje, obuka, raznovrsni poslovi, sve to prestaje na pragu vječnosti. Što se tiče nutarnjeg života, on nikada ne zapada: **Quae non auferetur ab ea** – koji se neće uzeti od nje. Po njemu boravak ovdje na zemlji nije drugo nego neprestano uspinjanje k svijetlu, uspinjanje koje će se u smrti neprispodobivo brže i slavnije zasjati.

Odličnosti nutarnjeg života mogu se ukratko opisati riječima svetoga Bernarda: «U njemu čovjek živi čišće, pada rjeđe, ustaje brže, stupa opreznije, češće biva osvježen rosom milosti, počiva sigurnije, umire pouzdanije, brže se čisti, biva nagrađen obilnije». (**S. Bern.** Hom. Simile est ... hom. neg.).

## **2. Vanjska apostolska djelatnost treba biti ništa drugo osim izljev nutarnjeg života**

**Budite savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski** (Mat. 5, 48.). Način Božjeg djelovanja stvorenju mora biti mjerilom, pravilom našeg nutarnjeg i vanjskog života.

Znamo, u Božjoj naravi je da daje, iskustvo nam govori da je Bog na ovom svijetu preobilno razasuo svoje blagodati na sve stvorove, naročito na čovjeka. Tako je čitav svemir kroz tisuće, milijune godina predmet te nepresušne darežljivosti koja se neprestano izljeva u blagodatima. Bog nikada ne osiromaši i neiscrpiva blagodat ne može ni u čemu umanjiti njegova beskrajna bogatstva.

Za čovjeka je Bog učinio više, nego što mu daje vanjskih dobara. On mu šalje svoju Riječ. Ali i tu, u tome činu najviše velikodušnosti, koji nije drugo nego dar sama sebe, Bog ništa ne napušta i ne može ništa napustiti od cjelovitosti svoje naravi. Kada nam daje svog Sina, On ipak ostaje uvijek u Njemu. **Ugledaj se u vrhovnoga Tvorca svih stvari, koji svoju Riječ i šalje i sebi čuva** (**S. Bern** 1. II. de Consid. c. III.).

Po sakramentima nas, naročito po Euharistiji Isus Krist obogaćuje svojim milostima. Ona nam ih lijeva bez mjere, jer je i On ocean kojem nema kraja i koji u svom preobilju pretače na nas i nikada se ne može iscrpiti: **Od punine Njegove svi mi primismo** (Iv. 1, 16.).

Takvi moramo biti i mi, apostolski muškarci koji preuzimamo na sebe plemenitu zadaću druge posvećivati: **Riječ tvoja, razmatranje je tvoje, oje ako proizlazi iz tebe neka ipak ne odlazi od tebe** (**S. Bern.** 1. c.); naša riječ, to je onaj nutarnji duh što ga je milost stvorila u našoj duši. Neka dakle taj duh oživi sve čime se god ispoljava naša revnost, i kad ga

neprestano trošimo za bližnjega, moramo ga i neumorno obnavljati onim sredstvima što nam ih daje Isus. Neka naš nutarnji život bude stablom punim snažnog soka, a naša djela cvat što je iz njega potjerao.

Duša apostolska! Nju najprije treba svjetlost natopiti i upaliti ljubav, te onda ona, odražavajući tu svjetlost i toplinu, rasvjetljava i grije druge duše. **Što su vidjeli, što su spazili očima svojim, čega su se dotakli rukama svojim, to će govoriti ljudima** (1. Iv. 1, 1.). Njihova će usta izliti u srca obilje nebeskih slasti, kaže sveti Grgur.

Možemo izvesti ovo načelo: **Život djelatni treba proizlaziti iz kontemplativnog, razmatrajućeg života, ispoljava ga i prema van nastavlja i od njega se što manje udaljava.**

Sveti Oci i naučitelji jedan bolje od drugog ističu tu nauku.

**Prije nego mu jezik počne govoriti, veli sveti Augustin, neka digne prema Bogu svoju žednu dušu, da ono izusti čega se je napio, ili da ono izlijeva čim se je napunio.** (S. Aug. Doct. crist. 1. IV.).

Prije nego tko drugima daje, veli Pseudo-Dionizije, treba sam primiti, i viši anđeli ne priopćavaju nižima drugo no ona svijetla kojih su puninu primili (Coel hier. c. III.). Stvoritelj je u vezi božanskih stvari ustanovio ovaj opći red: tko je poslan dijeliti ih drugima, mora sam u sebi imati na njima udjela i prvo napuniti sebe, i to obilno, milostima što ih Bog hoće po njemu razdijeliti dušama. Onda, ali samo onda, biti će mu dano druge time usrećiti.

Tko ne poznaje riječi svetoga Bernarda upravljenih apostolskim muškarcima: **Ako želiš biti mudar, budi školjka a ne cijev** (Serm. 18 in Cant.). Cijev pušta da oteče sva voda što ju je primila, a za sebe ne zadrži ni kapi. Školjka se najprije sama napuni vodom, a onda kada svojom vodom oplodi polja, ne prazni se nego izlijeva svoj neprestano obnavljani višak. Koliko ih ima koji druge organiziraju, a sami nisu ništa drugo doli cijevi, i ostaju suhi dok nastoje oploditi srca! Mnogo cijevi ima danas u Crkvi, a premalo školjki, dodaje žalostan svet opat od Clairvaux-a.

Svaki uzrok nadmašuje svoj učinak, treba dakle imati više savršenosti da netko usavrši druge nego da samo usavrši sebe (D. Thom. Opusc. de perf. vit. spir.).

Kao što majka ne može dojeti svoje dijete više nego što hrani sebe, tako isto ispovjednici, vođe duša, propovjednici, vjeroučitelji, profesori, trebaju najprije **u sebe pretvoriti** onu hranu kojom hoće hraniti djecu Crkve (S. Bonav. Illus. Eccl. serm 17.). Božja istina i ljubav su sastavni dijelovi te hrane. Samo nutarnji život može Božju istinu i ljubav na taj način ispoljiti te one postanu hranom koja će doista biti sposobna uroditi životom.

## **2. Osnovica, svrha i sredstva svake kršćanske organizacije moraju biti prožeta nutarnjim životom**

Govorimo o kršćanskoj organizaciji koja je dostojna toga imena. Jer neke ne zaslužuju to ime, nego su neka vrsta poduzeća organiziranih pod vanjskim oblikom pobožnosti, ali sa pravim ciljem da pribave svojim osnivačima pljesak općinstva i slavu o njihovoj nesebičnoj sposobnosti; a da se u njima uspije biti će upotrijebljena sva sredstva, pa i ona koja se ne mogu nikako opravdati.

Druge organizacije zaslužuju svakako više štovanja. One hoće dobro. Svrha su im i sredstva bez prigovora. Ipak im je uspjeh, uza sva nebrojena naprezanja, nikakav ili skoro nikakav, a to s razlogom što su organizatori imali malo vjere u vrhunaravno djelovanje nadnaravnog života u dušama.

Odredimo točnije što mora biti organizacija, biti će bolje da damo riječ čovjeku koji je čitav jedan kraj obasjao svojim apostolskim radom, te iznesemo nauku što smo je od njega primili u



početku našeg svećeničkog službovanja. Htjeli smo osnovati omladinsko društvo («patronažu»). Nakon što smo posjetili katolička udruženja u Parizu i nekim drugim gradovima u Francuskoj, i organizacije u Val-des-Bois itd., otišli smo proučiti u Marseille-u omladinska društva svetog svećenika Allemanda i časnog kanonika Timon-Davida. Drago nam je sjećati se kolikom je tronutošću u nama srce mladog svećenika primalo riječi ovoga potonjega.

Omladinska glazba, kazalište, kino itd., ništa od toga ne kudimo. Na početku sam ih i ja smatrao nenadoknadivim; ali nisu drugo nego štuke koje se upotrebljavaju kad nemate što bolje. Ali što više idem, to više postaju moj cilj i moja sredstva svrhunaravnim, jer sve jasnije uviđam da je svakoj organizaciji koja je sagrađena samo na čovječjem tlu suđena propast, i da Providnost blagoslovi samo onu organizaciju koja ide za tim da ljude približi Bogu po nutarnjem životu.

Naša su glazbala odavno na tavanu, kazalište je postalo suvišno, pa ipak organizacija uspjeva više nego ikad. Zašto? Zato što moji svećenici i ja, mnogo ispravnije vidimo nego u početku, i što se ustostročila naša vjera u djelovanje Isusa i njegove milosti.

Vjerujte mi, ne ustručavajte stremiti višemu, pa će vas uspjeh iznenaditi. Mislim naime ovo: nemojte imati za ideal kako dati mladim ljudima izbor poštenih zabava koje ih odvrćaju od zabranjenih užitaka i pogibeljnih veza, ili jednostavno da ih se površno oboji kršćanstvom navodeći ih na izvanjsku prisutnost Misi ili na vrlo rijetko i gotovo tek najnužnije primanje sakramenata.

**Izvedi na pučinu** (Luk. 5, 4.). Imajte najprije velikodušnu težnju pod svaku cijenu postići, te neki od njih čvrsto odluče da će živjeti kao gorljivi kršćani, biva da će vršiti jutarnju molitvu, da će im polazak Mise biti, ako je moguće, svakodnevni običaj, tako isto kratko duhovno čitanje, i naravno, primati će često i plodonosno sv. Pričest. Stavite sve vaše snage u to da usadite u srca toga odabranog stada veliku ljubav prema Isusu Kristu, duh molitve, samozataju, budnu pažnju na same sebe, u riječ: čvrste kreposti. Istom skrbi razvijte u njihovim dušama glad za Euharistijom. Zatim potaknite te mlade lude da djeluju na svoje prijatelje. Učinite ih otvorenim, požrtvovnim, dobrim, žarkim, muževnim apostolima, da budu bez tjesnogrudne pobožnosti, puni obazrivosti, te se nikada pod izlikom gorljivosti ne ponižavaju i uhode svoje prijatelje. Prije nego prođu dvije godine reći ćete mi jesu li još potrebna limena glazbala ili kazališne naprave za postizanje uspješnog ribolova.

Razumijem, odgovorim ja; ta manjina mora biti kvascem. Ali za druge što ih se neće moći podići do te visine, za cjelinu, za one mlade ljude svake dobi, čak za oženjene ljude što će ih okupiti namjeravano udruženje, što se može za njih učiniti?

Dati im čvrstu vjeru nizom ozbiljno pripremljenih predavanja koja će ispuniti njihove zimske večeri. Vaši će kršćani iz njih izaći dovoljno oboružani, ne samo da pobjednički odvrte svojim kolegama u uredu i radionici, nego također da odole podmuklom djelovanju novine ili knjige. Usaditi u ljude neoborivo osvjedočenje, što će ga oni po potrebi znati javno istaći bez ljudskog obzira, već će to biti vrlo dragocjen uspjeh; trebati će ih ipak dalje povesti, da postignu pobožnost, pravu, toplu, osvjedočenu, prosvijetljenu pobožnost.

Trebam li odmah na početku otvoriti vrata svakome toku s prijavi?

Veliki broj nije poželjan, osim ako su svi primljeni članovi dobro odabirani. Neka porast vašeg društva proizađe osobito uslijed upliva od strane one jezgre apostola kojoj će biti središtem Isus i Marija i vi kao njihovo oruđe.

Društvene prostorije biti će nam skromne, treba li pričekati dok nam naša sredstva ne omoguće nešto bolje?

Bože moj! Na početku, prostrane i udobne dvorane mogu biti za reklamu, kao gradski bubanj, da privuku pozornost na istom započeto djelo. Ali, kažem, ako znate postaviti za

temelj vašeg udruženja kršćanski život, gorljiv, značajan, apostolski, onda će vam uvijek biti dosta onoliko prostorija koliko bude neophodno da u njima smjestite sve uzgredne potrepsline što ih iziskuje redovito poslovanje društva. O, kako ćete se onda moći uvjeriti da buka čini malo dobra, a dobro malo buke! I kako ćete upoznati da Evanđelje kada je pravilno shvaćeno smanjuje proračun izdataka, a time ništa ne šteti uspjesima društva, nego baš naprotiv! Prije svega, trebat će **uložiti sebe**, i to puno manje nego kod uređivanja kazališnih komada ili tjelovježbe, nego **puneći sebe životom molitve**; jer znajte: onoliko koliko ćete vi živjeti od ljubavi našega Gospodina, **isto toliko** ćete biti sposobni upaliti njezin žar u drugima.

Dakle, sve osnivate na nutarnjem životu?

Upravo tako, jer se samo tako umjesto nečiste smjese, dobiva suho zlato. Uostalom, što kažem za omladinska društva, to se može primijeniti svakom skupu: župi, sjemeništu, vjeronaučnoj pouci, školi, udruženju za vojnike itd. Koliko li dobra čini u velikom gradu kršćansko udruženje koje uistinu živi svrhunaravnim duhom! Tu ono djeluje kao snažan kvasac, i samo bi anđeli mogli reći kolikim plodovima spasenja rađa.

Kad bi svi svećenici, redovnici, pa i svi koji djeluju u kršćanskim društvima, upoznali kako je jaka poluga, što je imaju u rukama, te kada bi još više uzeli sebi za uporište Srce Isusovo i život sjedinjenja sa ovim božanskim Srcem. Oni bi ponovo podigli našu Francusku. To je sigurno, podigli bi je usprkos svim naprezanjima Sotone i njegovim pomagača.<sup>30</sup>

#### 4. Život nutarnji i život djelatni iziskuju jedan drugoga

Kao što se ljubav prema Bogu očituje činima nutarnjega života, tako se ljubav prema bližnjemu ispoljava djelima izvanjskog života; pa kako se ne mogu rastaviti ljubav prema Bogu i ljubav prema bližnjemu, slijedi da ni dva spomenuta oblika života ne mogu postojati jedan bez drugog (isp. S. Isid. Different. lib. II XXXIV. n. 135.).

Ne može biti, kaže Suarez, niti jednog staleža koji bi bio ispravno uređen za postignuće savršenosti, a da u sebi nema nešto od djelatnoga i razmatrajućeg života (quod non aliquid de actione et de contemplatione participet. Suarezl, I. De. Relig. tract. 1, I. c. V. n. 5).

Ovaj glasoviti Isusovac time samo tumači nauku svetoga Tome. Oni koji su pozvani posvetiti se djelatnom životu, kaže anđeoski Naučitelj, krivo bi imali kada bi mislili da ih dužnost oslobađa od razmatrajućeg života. Ta dužnost ovom je dodana, a nikako mu ne umanjuje potrebu. Tako ova dva života, ne isključuju se, a gdje jednome od njih treba ustupiti više dijela, to mora biti u prilog razmatrajućem životu koji je savršeniji i potrebniji (D. Th. 2. 2. qu. 182 a. 1. ad 3.).

Akcija, da bi bila plodonosna, zahtijeva kontemplaciju; kad ova dosegne izvjesni stupanj jačine, onda rasprostire na spomenutu akciju nešto od svog pretička; po njoj duša izravno iz Božjeg srca zahvaća milosti što ih akcija mora drugima dijeliti.

To je razlog, zašto u duši jednog sveca, akcija i kontemplacija, spojivši se u savršen sklad, daje njegovu životu divno jedinstvo. Takav je npr. bio sveti Bernard, najkontemplativniji a ujedno i najaktivniji čovjek svog vremena, o kome nam jedan njegov suvremenik crta ovu divnu sliku: U njemu su se kontemplacija i akcija tako slagale da je ovaj svetac u isto vrijeme izgledao sav odan vanjskim djelima, a opet i sav udubljen u nazočnost i ljubav svoga Boga (God., Vita S. Bern. 1. I. c. V. et 1. III.).

<sup>30</sup> Gorljivi kanonik koji nam je tako govorio i čiji smo razgovor nastojali točno sačuvati, razložio je svoje misli u nekim svojim divnim djelima. Isp.: *Methodne de direction des oeuvres de jeunesse* (Način vođenja omladinskih društava) 2 vol. – *Traite de la confession des Enfants et des Jeunes Gens* (Rasprava o ispovijedanju djece i mladića, 3 vol. – *Souvenirs de l'oeuvre ou vie et mort de quelques Congreganistes* (Uspomene iz omladinskog društva, ili život i smrt nekih kongreganista). Prodaju se kod: *Oeuvre de la Jeunesse Timon-David*, 30, rue du Camas, Marseille. Ili kod *Mignara freres*, rue saint-Sulpice, Pariz.

Otac Saint-Jure, razlažući ovu izreku svetog Pisma: **Stavi me kao pečat na svoje srce, kao pečat na svoju ruku** (Cant. 8, 6.), divno opisuje međusobne odnose ovih dvaju života. Navedimo ukratko njegove misli:

Srce označava nutarnji, razmatrajući život. Ruka život vanjski, djelatni.

Sveto Pismo ovdje napominje srce i ruku, kako bi pokazalo, kako se lijepo mogu u istoj osobi sastati i uskladiti ova dva života.

Najprije se spominje srce, jer je ono plemenitiji i potrebniji dio tijela. Tako je i kontemplacija odličnija i savršenija od akcije, i zaslužuje puno veću cijenjenost.

Srce kuca dan i noć. Jedan tren da se zaustavi značila bi smrt. A ruka, koja je samo dopunski dio čovjekovog tijela, giba se tek od vremena do vremena. Tako mi moramo ponekad odahnuti od vanjskih poslova, ali nikada ne odustati od duhovnih stvari.

Srce daje život i snagu ruci po krvi što joj šalje; bez toga ruka bi usahnila. Tako i razmatrajući život, život sjedinjenja s Bogom, po rasvjetljenjima i sveudiljnoj pomoći što je duša prima iz tog povjerljivog druženja s Bogom, oživljava vanjske poslove, i samo po njemu ti poslovi postaju uistinu korisni i označeni svrhunaravnim biljegom. Bez njega sve sahne, sve je neplodno i puno nesavršenosti.

Čovjek prečesto rastavlja ono što je Bog sastavio: stoga se vrlo rijetko i nađu ova dva života združena. Da se to postigne trebalo bi pomno ostvariti neke uvjete, za koje se često ne mari. Ništa ne poduzimati iznad svojih snaga. Uobičajeno i bistra oka u svemu vidjeti volju Božju. Ne upuštati se u vanjsko organizacijsko djelovanje osim kada to Bog hoće, i samo toliko koliko se njemu sviđa da nas vidi zaokupljene poslom, i jedino činiti to iz želje zbog vršenja ljubavi prema bližnjemu. Odmah Mu prikazati svoj rad i tokom svog djelovanja, pomoću svetih misli i žarkih strelovitih molitvica oživjeti u sebi odluku da hoćemo raditi samo za Njega i po Njemu. Koliku god pažnju morali posvetiti svom poslu, očuvati se u miru, potpuno gospodari sami nad sobom. Što se tiče uspjeha, prepustiti se samo Bogu i ne željeti se osloboditi svih briga sem da se opet nađemo na samu sa Isusom Kristom. To su mudri savjeti učitelja duhovnog života kako postići u sjedinjenju ova dva života.

Sveti Franjo Saleški se čudio, kako u opatu od Clairvaux-a nije popuštao nutarnji život, premda uvijek sjedinjen sa vrlo djelotvornim apostolatom: «Ništa nije, kaže on, sveti Bernardo gubio od svete ljubavi u kojoj je želio napredovati ... Mijenjao je mjesta, ali nije srce, ni njegovo srce nije mijenjalo ljubav, ni njegova ljubav predmet ... jer nije primao boje od poslova, ni razgovora, kao što kameleon prima boju od mjesta gdje se nalazi; nego je uvijek ostao sjedinjen s Bogom, uvijek bijel u čistoći, uvijek rumen od ljubavi i pun poniznosti». (Duh sv. Franje Saleškog, 17, II.).

Katkada će poslovi biti toliki, te će iziskivati svu našu snagu, a ne možemo se nikako osloboditi tereta ili ga olakšati. Posljedica će biti možda, da će za manje ili više vremena prestati ugodan osjećaj sjedinjenja s Bogom, ali samom sjedinjenju neće štetiti, ako mi dopustimo. Ako ovo stanje potraje, treba trpjeti, uzdisati, a nadasve biti u strahu od navike. Čovjek je slab i nepostojan. Ako zapusti duhovni život, brzo izgubi i volju za nj. Kad se sav upusti u vanjske poslove, ovi mu omile. Nasuprot, ako nutarnji duh uzdisanjem i jecajima ispoljava svoju sakrivenu životnu snagu, znak je da ove sveudiljne tužaljke izviru iz rane koja se neće zatvoriti ni usred najvažnije djelatnosti; i u tome je zasluga za žrtvovani život kontemplacije, ili bolje, duši je uspjelo da provede ovo divno i plodno združenje nutarnjeg života sa djelatnim. Tjerana ovom žeđi za nutarnjim životom, što je ne može po miloj volji utažiti, ona se, čim uzmogne, sa žarom vraća k životu molitve. Naš Gospodin uvijek ima za nju slobodan koji trenutak za razgovor. On iziskuje njenu vjernost u tome i daje joj da gorljivošću nadoknadi kratkoću tih blaženih trenutaka.

Na jednom mjestu sveti Toma divno prikazuje ovu nauku s malo riječi, od kojih je svaka vrijedna razmišljanja: Kontemplativni život ima po sebi veću zaslugu nego aktivni. Ipak, može se desiti da netko stekne više zasluga radeći koji vanjski posao: ako npr. zbog preobilne božanske ljubavi, da se ispuni Njegova volja, Njemu na slavu, katkada se istrpi što je za neko vrijeme rastavljen od slasti razmatranja Boga. (2. 2. q. 18. a. 2.).

Upozoravamo na mnogostruke uvjete koje sveti Naučitelj pretpostavlja da akcija postane zaslužnija od kontemplacije.

Najdublji pokretač koji dušu tjera na akciju nije drugo do preobilne ljubavi u njoj. Nisu u pitanju ni nemiran duh, ni hirovitost, ni potreba ostaviti sam sebe. To je uistinu patnja za dušu, koja treba istrpjeti što je ostala bez slasti koje daje život molitve<sup>31</sup>. Stoga ona samo za neko vrijeme žrtvuje neki dio od onih sati što ih je odredila za molitvu, i to u nadnaravnu svrhu: da se ispuni Njegova volja, Njemu na slavu.

Kako su putovi Božji proniknuti mudrošću i dobrotom! kako divno On vodi dušu po nutarnjem životu! Nadoknađuje joj se duboka žalost što je osjeća usred akcije i što je ona velikodušno pregara, žalost što mora toliko vremena žrtvovati djelima Božjim, a tako malo Bogu tih djela. Jer na taj način iščezavaju sve pogibelji rastresenosti, samoljublja, naravnih osjećaja. Ovo duševno raspoloženje ne samo da ne šteti slobodi duha i djelatnosti, nego im daje biljeg veće promišljenosti. U njemu je ostvaren praktični oblik vježbanja u prisutnosti Božjoj, jer duša nalazi u milosti sadašnjega trena živog Isusa koji joj se nudi sakriven pod djelom što ga ona želi ostvariti. Isus radi s njom i podupire je. Koliko ima osoba koja je povjerena kakva služba, a koje i s uspjehom aktivno djeluju, i u isto vrijeme paze na svoju dušu i napreduju u kreposti: a sve to imaju zahvaliti onoj dobro shvaćenoj spasonosnoj žalosti o kojoj smo malo prije govorili, onoj pregorenoj ali uvijek podržavanoj želji za većom dokolicom

---

<sup>31</sup> Ova slast ima svoje sjedište u vrhovima duše i stoga ne ukida duševnu sušu, nego nadilazi svaki osjetilni oćut: Exsuperat omnem sensum. Da s milošću Božjom užeže srce nadnaravnim plamenom, dosta je volji logika čiste vjere, suhe i hladne u sebi.

Na smrtnoj postelji u Moulins-u, sveta Ivana de Chantal, jedna od najiskušanijih duša u molitvi, svojim je kćerima kao oporuku ostavila ovo načelo, od kojeg je po logici vjere ona živjela: Najveća je sreća ovdje na zemlji moći razgovarati s Bogom.

## TREĆI DIO

### **Djelotvorni život je pogibeljan bez nutarnjeg života, a zajedno s njim osigurava napredak u kreposti.**

1. Izvanjski rad za bližnjega sredstvom je posvećenja onim dušama, koje žive nutarnjim životom; drugima bi mogao biti opasan za spas njihove duše.

**a) Sredstvo posvećenja.** – Od onih duša što ih naš Gospodin uzima kao prijatelje u svome apostolskom djelovanju, iziskuje izričito da se moraju ne samo **očuvati** u kreposti, nego u njoj i **napredovati**. Kao dokaz služi svaka stranica u poslanicama svetog Pavla Titu i Timoteju, i u Apokalipsi kad Isus progovara biskupima Male Azije.

S druge strane, kako smo to u početku naglasili, djelovanje za bližnjeg je po volji Božjoj.

Bila bi pogrda i huljenje protiv Mudrosti, Dobrote i Misli Božjih, kada bi netko u izvanjskom apostolskom djelovanju, samu po sebi, vidio zapreku za posvećenje, i kada bi tvrdio da ono, premda **proizlazi iz volje Božje**, ipak nužno usporava naše napredovanje u savršenstvu.

Jedno ili drugo će se morati reći: Ili apostolsko djelovanje u bilo kojem obliku, ako ga Bog **želi**, ne samo da po sebi ne rastvara ozračje čvrste kreposti u kojem mora biti naša duša, koja se brine za svoje spasenje i duhovni napredak, nego je uvijek za apostolskog radnika **sredstvom posvećenja**, kad ga se vrši u **pravim okolnostima**.

Ili bi osoba odabrana od Boga za surađivanje, i koja se zato mora odazvati Božjem pozivu, imala pravo da za to što je zanemarila svoje posvećenje, navede kao zakonitu ispriku svoju djelatnost, napore i brigu utrošenu u korist zapovjedenog rada.

Ali uistinu, **Bog sam sebi duguje to**, da apostolskom poslaniku što ga je sam odabrao udijeli nužne milosti, po kojima će svoju posvemašnju zaposlenost moći složiti ne samo sa osiguranjem svoga spasenja, nego i s postignućem kreposti i porastom u njima sve do svetosti. To slijedi iz osnove po kojoj Bog upravlja svijetom.

Pomoć, što ju je udijelio Bernardu, Franji Ksaverskom, **On je duguje**, koliko je potrebno, najskromnijem evanđeoskom poslaniku, najnižem članu «Školske braće», najnezatnijoj među sestrama bolničarkama. To je uistinu **dug Srca Božjeg** prema oruđu od Njega izabranom, opet to i bez straha ističemo. I svaki apostolski poslanik, ako je ispunio potrebne uvjete, mora imati **neograničeno ufanje u svoje strogo pravo** na milosti što ih iziskuju oni poslovi, koji su takve vrste i daju mu založnicu na neizmjereno blago božanskih pomagala.

Onaj koji se podao djelima ljubavi za bližnjega ne treba, kako opaža Alvarez de Paz, misliti da će mu se zatvoriti vrata razmatrajućeg života i da će ga za njega onesposobiti. Naprotiv, treba biti siguran da će se po njima za takav život divno raspoložiti. Ne samo da nas razum i ugled svetih Otaca uvjerava u to, nego i svakidašnje iskustvo, jer vidimo kako su se neke duše podale djelima ljubavi za bližnjega, kao ispovijedanju, propovijedanju, poučavanju u kršćanskom nauku, pohađanju bolesnika itd., a Bog ih je uzdigao na tako visok stupanj kontemplacije, te ih se s punim pravom može usporediti sa drevnim pustinjacima. (Tom. III. Lib. 5.).

Taj odličan Isusovac, kao drugi učitelji duhovnog života, riječju «stupanj kontemplacije» označavaju dar duha molitve, koji je značajkom preobilja ljubavi u kojoj duši.

Žrtve što ih iziskuje apostolsko djelovanje za bližnjega, crpe takvu svrhunaravnu vrijednost iz tog rada za slavu Božju i za posvećenje duša, i takvu plodnost u zaslugama, da se čovjek

koji se predao djelatnom životu, može, ako želi, svaki dan popeti za stupanj više u ljubavi i sjedinjenju s Bogom, jednom riječju u svetosti.

Nema dvojbe da u nekim slučajevima **Bog hoće** da se odustane od vanjskog djelovanja, ako ovo donosi tešku i blisku pogibelj svojevrijednog grijeha, osobito protiv vjere i anđeoskih kreposti. Ali uz ovaj izuzetak, Bog svojim poslanicima uvijek pruža u nutarnjem životu sredstvo za zaštitu i napredovanje u kreposti. Razlikujemo u čemu se sastoji napredak. Kako bi vam to lakše objasnili navesti ćemo jednu izreku bistroumne i duhovite svete Terezije: «Otkada sam priorka u samostanu, opterećena sam mnogobrojnim poslovima i često moram putovati, pa stoga činim puno više pogrešaka. Ali, budući da se srčano borim i što sam se sva predala zaposlenosti samo radi Boga, osjećam da Mu se sve više i više približavam». Njezina se slabost očitava češće nego u miru i tišini samostanskoj. Svetica to opaža, ali se ne smućuje radi toga. Naprotiv posve svrhunaravna njezina velikodušnost u žrtvama, i više nego prije, zamjetljiva naprezanja u duhovnoj borbi, daju joj prilike za pobjede koje su obilato nadoknađivale to, što bi je ponekad zaskočila i prevarila ljudska slabost, koja je u njoj bila i prije, samo što se skrivala. Naše sjedinjenje s Bogom, kaže sv. Ivan od Križa, stoji u sjedinjenju naše volje s Njegovom, i ovo je jedina mjera kojom se ono mjeri. Sveta Terezija nema krivo shvaćanje o duhovnom životu, kao da bi se moglo napredovati u sjedinjenju s Bogom samo u mirovanju i samoći. Ona je, naprotiv, uvjerenjena, da zaposlenost što je Bog nalaže, i ako je vrši onako kako to On hoće, hrani njezin duh požrtvovnosti, njezinu poniznost, samozataju, žar i gorljivost za Kraljevstvo Božje, i na taj način pospješuje povjerljivo sjedinjenje njezine duše, s našim Gospodinom, koji u njoj živi, i njezin rad živi po Njemu. Tako se korača prema svetosti.

Svetost prije svega stoji u ljubavi, i apostolsko djelo, ako je zbilja apostolsko, nije ništa drugo nego ljubav na djelu. Ljubav se dokazuje djelima odricanja, kaže sveti Grgur: **Probatio amoris, exhibition est operis**, i Bog od svojih poslanika iziskuje ovaj dokaz odanosti.

**Pasi jaganjce moje, pasi ovce moje:** u ovom obliku traži naš Gospodin ljubav od apostola kao dokaz da su iskrena njegova česta uvjeravanja da Ga ljubi.

Sveti je Franjo Asiški mislio da ne može drugačije biti prijateljem Isusa Krista, nego da se nježnom ljubavlju brine za duše koje je On otkupio (S. Bonav. Vita S. Franc. c. IX.).

I ako naš Gospodin prima kao da su Njemu samom učinjena djela milosrđa, dapače i tjelesnoga, razlog je taj što On u svakom djelu nalazi one iste zrake ljubavi, koje nadahnjuju vjerovjesnika ili podržava pustinjaka u oskudijevanju, borbama i molitvama u pustinji: **Što ste učinili jednome od ove moje najmanje braće, meni ste učinili.** (Mat. 25, 40.).

Djelatni život bavi se djelima požrtvovnosti. Stupa stazama žrtve za tragom Isusa poslanika i pastira, Isusa vjerovjesnika, čudotvorca, iscjelitelja i sveopća liječnika, nježnog i neumornog dobavljača za sve koji trpe potrebu ovdje na zemlji.

Djelatni se život sjeća ove riječi Gospodinove, i živi od nje: **U vašoj sam sredini kao onaj koji služi** (Luk. 23, 27.). **Sin čovječji nije došao da Mu služe, nego da služi** (Mat. 20, 28.).

Ide putovima ljudske bijede, govoreći riječ koja rasvjetljuje, sijući oko sebe sjetvu milosti što će niknuti dobročinstvima svake ruke.

Oboružan bistrovidnošću svoje vjere i pronicljivošću svoje ljubavi djelatni život otkriva, u najjadnijem nevoljniku, u najslabijem sluzi da je goli, suzni, od svih prezreni Bog, veliki gubavac, tajanstveni osuđenik što ga vječna pravda progoni i zasipa udarcima, čovjek boli kojega je vidio Izaija gdje stoji u strahovitoj raskoši svojih rana, u tragičnom grimizu svoje krvi, tako izmrcvaren i izrovan čavlina i bičevima, da se previjao kao crv kad ga se gazi.

I gledali smo Ga, a nismo Ga prepoznali, vapije Prorok («I vidjesmo Ga, i ne bješe ništa na očima, radi čega bismo Ga poželjeli. Prezren bješe i odbačen od ljudi, bolnik i vičan

bolestima, i kao jedan od koga svatko zaklanja lice, prezren da Ga ni za što ne uzimasno» - Iz. 53, 2. 3.).

O ti djelatni živote, ti Ga dobro prepoznaješ; i na koljenima klečeći, očiju suzama natopljenih, služiš Ga u siromasima.

Djelatni život čini čovječanstvo boljim. Dok oplođuje svijet svojom velikodušnošću, svojim radom i znojem, sije Nebo svojim zaslugama.

Svet je to život i Bog ga nagrađuje, On koji daje raj čaši vode pruženoj od siromaha, kao i omanjoj knjizi od naučenjaka, kao i znoju apostola. On na Sudnji dan, pred čitavim Nebom i zemljom kao sveta proglašava sva djela ljubavi.

**b) Pogibelj za spasenje.** Koliko puta smo, u zasebnim duhovnim vježbama kojima smo upravljali, mogli utvrditi činjenicu, da je organizatorski rad, koji bi trebao biti za one koji se njime bave **sredstvom napredovanja**, postao uistinu **oruđem rušenja** duhovne zgrade.

Jedan organizator, na početku duhovnih vježbi pozvan je ispitati svoju savjest i pronaći glavni uzrok svome nesretnom stanju, točno se prosudio kad nam je dao odgovor na prvi pogled neshvatljiv: «**Upropastila me je radinost.** Moje prirodno raspoloženje činilo je da sam osjećao radost kad sam se u radu žrtvovao za druge, te osjećao se sretnik kada sam im mogao činiti usluge. Uz pomoć prividnog uspjeha mojih poduhvata Sotona je znao, kroz dugi niz godina, sve udesiti da me opsjeni, u meni raspali ognjicu akcije, odvratnim mi učini svaki nutarnji rad, i napokon da me povuče u ponor».

Ovo se nepodobno, nakazno stanje duše da objasniti jednom riječju. Podavši se sav uživanju što može pustiti maha djelovanju svojih naravnih sila, Božji poslanik je pustio da mu nestane božanskog života, te zaliha božanske topline koja je bila u njemu sakupljena i oplođivala njegovo apostolsko djelovanje i štitila njegovu dušu protiv studeni naravnog duha. Radio je, ali daleko od sunca života. **Magnae vires et cursus celerrimus, sed praeter viam:** puno je sila potrošeno, i trka je vrlo brza, ali izvan puta (S. Aug. In Psalm. XXXI.). U isti su se tren njegova djela, što ih je organizirao, okrenula protiv apostolskog radnika kao oružje kojim je opasno rukovati, oružje sa dvije oštrice što ranjava onoga koji se više ne umije njim služiti.

Nije li protiv slične pogibelji sveti Bernardo pozivao na oprez papu Eugena III? Evo što mu piše: **Bojim se da ne bi, usred svojih poslova kojih je bezbroj, i očajavajući da ćeš ikada moći izaći s njima na kraj, pustio da ti duša otvrdne. Učinio bi pametnije kada bi se uklonio tim poslovima, makar na neko vrijeme, nego li da dopustiš da tobom zavladaju i mammo po malo te dovedu tamo kamo ne bih htio doći. Kuda to? Upitati ćeš možda. Do otvrdnuća srca.**

**Evo do kuda te može zanijeti ova prokleta zaposlenost – hae occupationes maledictae – ako samo nastaviš, kako si u početku činio, sav joj se podavati, ništa od sebe ne ostavljajući za sebe.** (De. Consid. I. II. C. 2.).

Što ima uzvišenije i svetije nego li vladati Crkvom? Ima li što korisnije za slavu Božju i za dobro duša? Pa ipak, sveti Bernardo kaže u sav glas: «**prokleta zaposlenost**», ako bi zapriječila nutarnji život u onome koji joj se podao.

Kakvih li to riječi «**prokleta zaposlenost**»! Vrijedi čitave knjige, toliko zaprepašćuje i sili na razmišljanje. Izazvala bi prosvjedovanje, da je nije napisalo tako oprezno pero jednog crkvenog Naučitelja, jednog svetog Bernarda.

## 2. Organizator bez nutarnjeg života

Jedna jedina riječ ga točno opisuje: možda još nije mlak, ali će sigurno to postati. Biti mlak, i to mlakošću ne osjećaja ili slabosti, nego **mlakošću volje, to znači utemeljiti savez sa rastresenošću i nemarnošću koje će trajno biti dragovoljne ili nesuzbijane, savez sa**

**promišljenim lakim grijehom.** To znači **oduzeti duši sigurnost vječnog spasenja,** pripremati, dapače voditi smrtnom grijehu. (Iz nauke svetog Tome proizlazi, da kada duša u stanju milosti izvede čin koji je u sebi dobar, ali koji nema određeni stupanj gorljivosti što je Bog od nje s pravom očekuje u tom stanju u kome se sada nalazi, onda taj čin u nekom smislu pripravlja umanjivanje onog stupnja ljubavi koji je u njoj. Tako se tumače ova mjesta sv. Pisma: **Proklet onaj koji Božje djelo obavlja nemarno; i: Jer si mlak ... počet ću te povraćati iz usta svojih.**

Osim toga svaki laki grijeh, ako i ne umanjuje stanje milosti, umanjuje joj ipak žar. I na taj način priprema za smrtni grijeh.

A bez ozbiljnog nutarnjeg života nastaju mnogobrojni laki grijesi, protiv kojih se čovjek ne bori, često ih i ne primjećuje, a ipak se broje rastresenoj i mlohavoj duši koja je prestala živjeti po onoj **Bdijte i molite se.**

Tako nalazimo u svetom Tomi objašnjenje one malo prije spomenute riječi «prokleta zaposlenost», kao i svega onog o čemu će se govoriti u ovom poglavlju.). To je o mlakosti nauka svetog Alfonza što ju je tako dobro objasnio njegov učenik P. Desurmont.

Na koji način čovjek nužno pada u mlakost, koji se bez nutarnjeg života predao organizatorskom djelovanju? Nužno, kažemo, i kao dokaz neka samo posluži ova riječ što ju je izrekao biskup vjerovjesnik svojim svećenicima, riječ to strašnja svojom istinom, što ona potječe iz srca koje je izgaralo od revnosti da organizira što više djela ljubavi prema bližnjemu; potječe iz duha koji je sam po sebi bio sav izravno uperen protiv svega što bi podsjećalo na kvietističko mirovanje. Treba, kaže kardinal Lavigerie, biti uvjeren o ovome: za apostolskog poslanika nema sredine između potpune svetosti, za kojom barem žudi i vjerno se i odvažno trsi postići je, ili posvemašne iskvarenosti».

Sjetimo se najprije one klice pokvarenosti što je u našoj naravi požuda podržava, rat bez primirja koji su protiv nas započeli naši unutarnji i vanjski neprijatelji, pogibelji što nam prijete sa svih strana.

Rekavši to, pokušajmo si predočiti što biva s dušom koja se predala apostolskom djelovanju, a nije se protiv njegovih pogibelji dobro naoružala i zaštitila.

N.: ... osjeća gdje se u njemu budi želja za posvećivanjem organizacijskom djelovanju. Još je i neiskusna. Njegova nam sklonost za apostolski rad daje pravo da ga zamislimo kao čovjeka punog žara, nekog poleta u značaju; da si ga predstavimo kako mu godi akcija, a možda i boj. Recimo da je u ponašanju ispravan, da u njemu ima pobožnosti i bogoljubnosti, ali pobožnosti više u osjećaju nego u volji, bogoljubnosti što nije odsjev duše koja je čvrsto nakanila da neće tražiti drugo osim da Bogu čini po Njegovoj miloj volji, nego je to u njemu pobožna navika, ostatak hvalevrijednih običaja. Molitva mu, ako još vrši svoje molitve, samo je neko snatrenje, a duhovno čitanje čin bezličnosti, bez stvarnog utjecaja na njegovo ponašanje. Možda ga i sama Sotona navodi da mu se omile štiva koja govore o uzvišenim vanrednim putovima sjedinjenja s Bogom, te im se sav zanesen divi; jedna duša misli da je time postigla nutarnji život, što nije drugo nego obmana nekakvog umjetničkog osjećanja. Sve u svemu, malo, ako ne ništa, od pravog nutarnjeg života u ovoj duši koja je, priznajemo, zadržala lijep broj dobrih navika, puno sposobnosti i neku iskrenu ali previše neodređenu želju: ostati vjerna Bogu.

Evo našeg apostolskog radnika, puna želje za djelovanjem u organizacijama, gdje se sprema gorljivo predati ovoj za njega novoj službi. Uskoro će, iz njegovog novog posla pred njim izniknuti tisuću raznih okolnosti – svatko će razumjeti tko se bavio organizacijom – radi kojih će sve više živjeti van sebe; tisuću pomama za njegovu djetinje nevještu izvodljivost; tisuću prigoda pada od kojih možemo uzeti da ga je do sada djelomično štitilo mirno ozračje



porodičnog ognjišta, sjemeništa, redovničke zadruge, novicijata, ili barem pažnja mudrog vođe ili savjetnika.

Ovakva je duša slabo pripremljena na neprekidnu borbu, na koju je sile onako teški i sveudiljni nasrtaji ne samo od strane sve veće rastresenosti ili opasne izvedljivosti, koja bi htjela sve saznati; i od strane nestrpljivosti ili previše osjetljive naravi, taštine i zavisti, preuzetnosti ili klonulosti; nego će je više preuzimati slabosti srca i svi razni više ili manje fini oblici mekoputnosti. I tako će i rane biti česte.

A zar, uopće i pomišlja na otpor ova duša tako površna u pobožnosti, koja se sva predala zadovoljstvu što ga već po samoj svojoj naravi i previše osjeća, kad može razviti svoju djelatnost, svoju nadarenost na uštrb dobroj i odličnoj stvari? A i sotona od svoje strane preže, jer je nanjušio plijen. Daleko je on od toga, da bi se protivio tom zadovoljstvu, on ga naime svom silom podžije.

Dođe ipak dan, kad čovjek zapazi pogibelj, anđeo čuvar je progovorio, savjest se uzburnila. Trebalo bi **ući u sebe**, ispitati se u tišini duhovnih vježbi, odlučiti čvrsto se držati stalnog rasporeda u radu i od njega nikako ne odustajati, pa makar radi toga i morao odustati od poslova koji su mu tako omiljeni. Nažalost, već je prekasno. Duša je okusila slast gledati kako su njezina nastojanja okrunjena najradosnijim uspjesima: sutra, govori ona. Danas, nemoguće, nema vremena jer moram nastaviti ovaj niz propovijedi, napisati članak, organizirati strukovni savez, karitativno društvo, pripremiti predstavu, poduzeti putovanje, svesti u kolotečinu svoju prepisku, itd. Kako li je sretna što se može ponovo umiriti svim tim izgovorima! Jer je postala nesnosna i sama pomisao, stati spram svoje savjesti i pogledati joj u oči. Došlo je vrijeme gdje Sotona može po miloj volji raditi na svom razornom djelu u tom srcu, koje mu je tako voljno postalo pomagačem. Tlo je pripravljeno. Rad je njegovoj žrtvi postao strašću, a ovu je on još raspalio do groznice. Nesnosno joj je izgledalo zaboraviti na buku poslova, a vrag čini da se ona od toga zgraža i omamljuje se novim osnovama što ih je on vješto našarao lijepim izgledom slave Božje i velikog dobra po duše.

I evo ovog čovjeka, koji je do nedavno bio pun kreposnih navika, gdje sve dalje pada iz jedne slabosti u drugu još veću. Već je stao na strminu, koja je previše skliska da bi se mogao zaustaviti u svom padu. U svojoj dubini je nesretan, nejasno osjeća da njegov nemir i žurba nije po srcu Božjem, i da uguši svoje grizodušje, baca se u još većoj omaglici u vrtlog. Pogreške se nižu jedna na drugu. Što je nekada uznemiravalo iskrenu savjest ove duše, sada je isprazna bojazan što je treba prezreti. Rado izjavljuje da treba znati biti suvremen i boriti se s neprijateljima jednakim oružjem, i zato slavi **djelotvorne kreposti**, a od srca omalovažava ono što prezirno naziva da je pobožnost prošlog vijeka. Organizacija uglavnom napreduju više no ikada, javnost ih hvali. Dan za danom cvjetaju novi uspjesi. «Bog blagoslivlje naše djelo», kliče prevarena duša, nad kojom će možda sutra, radi teških prijestupa, plakati anđeli nebeski.

Zastanimo na tren i pogledom izmjerimo pređeni put i dubinu ponora. Idimo redom i brojimo razmake puta.

**Prvi razmak.** Duša je najprije postepeno gubila (ako je ikada imala!) **jasnoću i krepost uvjerenja** o svrhunaravnom životu, o svrhunaravnom svijetu i o tome, prema kojoj osnovi naš Gospodin djeluje u dušama, i kakav On hoće da bude odnos nutarnjeg života u duši evanđeoskog poslanika prema njegovim izvanjskim pothvatima. Te svoje pothvate gleda samo kao u odsjaju lažnog ogledala. Ista taština će poslužiti kao podnožje lažnoj dobroj namjeri: «Što ćete, Bog mi je dao dar govora, hvala mu od mene za to», odgovarao je laskavcima neki propovjednik, nadut ispraznom samodopadnošću i sav na van okrenut. Duša traži daleko više sebe nego Boga. Povoljno mišljenje, slava, osobne koristi u prvom su redu. Za nju su postale prazne i bez smisla riječi: **Kad bih se ljudima svidao, ne bih bio Kristov službenik** (Gal. 1, 10.).

Bitna oznaka ovog prvog razdoblja je **pomanjkanje vrhunaravne osnove**, a ima kao uzrok ili ponekad kao neposrednu posljedicu, s jedne strane nepoznavanje načela, a s druge rastresenost, zaboravljanje na prisutnost Božju, napuštanje strelovitih molitvica i čuvanje srca, nestajanje nježnosti u savjesti i redovitosti života. Mlitaost je blizu, ako već nije nastupila.

**Drugi razmak.** Svrhunaravni čovjek je rob dužnosti, i zato je škrt sa svojim vremenom, upotrebljava ga prema rasporedu i po pravilu provodi život. On shvaća, što je izvan toga je naturalizam, udoban i hirovit život, od jutra do večeri.

Neće proći puno vremena, pa će to osjetiti čovjek zaokupljen vanjskim organizacijskim radom, ako nema u njemu svrhunaravne osnove. Jer u korištenju vremena nema duha vjere, doći će do toga da će propuštati duhovno čitanje. S druge strane, ako i čita još, ali ne proučava. To je bilo dobro za crkvene Oce, da čitav tjedan pripravlja nedjeljno tumačenje Evanđelja. On radije brza, osim ako taština drugačije zahtijeva; i to čini, kako on misli, sa posebnom srećom ... Više nema duha sustavnosti. Leprša amo tamo, kao leptir. Svoje vrijeme slobodno rasipa uludo i previše se brine kako se zabaviti: tako da se izmiče zakonu rada, tom velikom zakonu koji predustruje zlu, promiče čudoređe i duh pokore.

Tvrđi da ga umara, i da je sušta teorija sve što bi mu sputavalo slobodu življenja. Njegovo vrijeme nije mu dovoljno za toliko organiziranja i društvene dužnosti, pa ni za ono što mu se čini potrebnim za zdravlje i nužnu rasonodu. Odista, govori mu Sotona, previše ima vremena posvećenog pobožnim vježbama; razmatranju, časoslovu, Misi, dušobrižničkoj službi. Treba malo prorijediti. I početi će skraćivati razmatranje, nepravilno ga vršiti, i možda će ga i posve ukinuti. Naravno, jer kasno liježe, nije čudo što je napustio ustajanje u stalno vrijeme, a bez toga je nemoguće vjerno ustrajati u molitvi.

U djelatnom životu napustiti razmatranje isto je što i odbaciti oružje pred neprijatelja. «Osim da Bog učini čudo, kaže sv. Alfonzo, bez molitve se sigurno pada u smrtni grijeh». A sveti Vinko Paulski kaže: «Čovjek bez molitve nije sposoban ni za što, pa niti se sam savladati u bilo čemu; to je sušiti životinjski život». Neki pisci navode slijedeće riječi svete Terezije: «Bez molitve se uskoro postaje životinjom ili vragom. Ako se ne moliš, ne treba ti vrag da te baci u pakao, bacaš se i sam. Naprotiv, reci mi najvećeg grešnika, ako se moli samo četvrt sata dnevno, obratiti će se; ako ustraje, siguran je za svoje vječno spasenje». Iskustvo svećeničkih ili redovničkih, organizacijskim radom zaposlenih duša dosta je da ustvrdimo kao sigurno, da će neizbježno pasti u mlitaost volje onaj apostolski poslanik, koji na **laku ruku** krati svoju molitvu na deset ili petnaest minuta pod izlikom posla ili premorenosti, ili što mu se ne da, ili radi lijenosti i samoobmane: umjesto da se sam prisili na pola sata ozbiljne molitve, iz koje će crpiti zanos i snagu što će mu trebati taj dan.

Tu se više ne radi samo o tome, da se uklone neke nesavršenosti. Tu vrvi lakim grijesima. A pošto se je čovjek sam bacio u nemogućnost bdijenja i stražarenja nad svojim srcem, većina ovih pogrešaka ostane pred savješću sakrivena: **duša se stavila u takvo stanje, da više ne vidi**. Kako će se boriti protiv onoga, što više ne prepoznaje kao pogrešno? Bolest mlohavosti daleko je dogurala. Posljedica je to ovog drugog razmaka, kojem je glavnom oznakom **napuštanje molitve i svakog rasporeda u uporabi vremena**.

**Treći razmak.** Sve je zrelo za ovaj treći razmak, koji se ispoljava u **nemarnom moljenju časoslova**. Ova molitva svete Crkve, koja bi morala Kristovu vojniku dati radosti i snage da se podigne i kod Boga uzme opravu, te se njome uzmogne držati u letu iznad vidljivog svijeta – postaje mu poslom koji mu je kao za pokoru povrh svega drugog nametnut. Liturgijski život, taj izvor svjetla, radosti, snage, zasluga i milosti za njega i za vjernike, nije mu više drugo do prigoda neugodne dužnosti, što je vrši preko volje. Istinska krepost bogoštovlja nije u njemu samo ozlijeđena: ognjica vanjskog organizacijskog djelovanja učinila je presahnulost. Duša više bogoslužje drukčije i ne vidi, nego u sjajnim vanjskim očitavanjima. Osobna i

skrovita, ali srdačna žrtva hvale, prošnje, zahvaljivanja, naknade, sve joj to više ništa ne govori. Nedavno je, izgovarajući svoje usmene molitve, sa opravdanim ponosom, kao da bi se htjela natjecati sa zborom monaha, izgovarala riječi: i ja hoću «**pjevati Ti na očigled anđela**» (Ps. 132, 2.). Svetište ove duše, nekada ispunjeno kadom liturgijskog života, postalo je javnim trgom gdje vlada buka i nered. Uslijed pretjerane brige za organizacijom i zbog uobičajene rastresenosti postaje njezina rasijanost podeseterostručena, protiv koje se sve manje bori. **Non in commotione Dominus** – nije Gospodin u buci (3. Kralj. 19, 11.). Nema tu više istinske molitve. Naglost, neopravdano prekidanje, nemar, pospanost, kašnjenje, odgađanje do zadnjeg trena uz pogibelj da ga svlada san ... , a možda povremeno i propuštanje – sve to čini da ono što bi trebalo biti lijekom, postaje otrovom, a žrtva hvale čitulom grijeha, a ovi će dospjeti do toga da više ne budu samo laki.

**Četvrti razmak.** Sve je međusobno povezano. Provalija izaziva provaliju. **Sakramenti!** Prima ih se i dijeli, kao poćitanja vrijednu stvar, ali u njima se više ne osjeća kucanje života što ga sadrže Isusova nazoćnost u Svetohraništu ili u sudištu Ispovijedi više ne uspijeva s nje zatreptati dubina duše i zaigrati svi naponi vjere. I **sama Misa**, kalvarijska žrtva, zatvorenim je vrtom. Duša je još uvijek daleko od svetogrđa, ali više ne osjeća toplinu božanske Krvi. Pretvorbe joj ostaju hladne, pričesti mlake, rasute, površne. Već vreba na nju opasnost pada u nepoštivanje, kao da ima pred sobom naviku, svakidašnju stvar; opasnost nesvjesne navike, možda čak i odvratnosti.

**Tako izrođen apostol živi bez Isusa, i ne zapada mu više dio blagodatih onih skrovitih razgovora što ih Isus govori samo svojim pravim prijateljima.**

Povremeno nebeski Prijatelj ipak šalje po koji poriv grizodušja, koje svijetlo, poziv. On čeka, kuca, moli da smije ući: **Dođi k meni, uboga ranjena dušo, dođi samo, Ja ću te iscijeliti. Dođite k meni svi ... i Ja ću vas okrijepiti** (Mat. 11, 28.). **Jer sam Ja spas tvoj** (Ps. 34.). **Došao sam Ja, Sin Čovječji, tražiti i spasiti što je izgubljeno** (Luk. 19, 10.). Ovaj glas, tako sladak, nježan, smjieran, pronicav, budi na trenutke ganuće, želju za promjenom života na bolje. Ali budući da su vrata srca samo malo odškrinuta, **Isus ne može ući**, i ovi dobri porivi mlake duše ostaju bez plodova. Milost bezuspješno prođe i okreće se protiv te duše. Možda će Isus u svom milosrđu prestati progovarati duši, da ova ne bi gomilala zaklade srdžbe: **Time Jesum transeuntem et non revertentem** – boj se da Isus prođe i ne vrati se više.

Krenimo dalje i uđimo u nutrinu ove duše kojoj crtamo stanje.

Kao što u ćudorednom i misaonom, tako je i u nadnaravnom životu namijenjena glavna uloga **mislima**. A koje misli vladaju u toj duši, i kojim tokom su pošle? Te misli su čovječje, zemaljske, isprazne, površne, sebićne; sve više su krenule prema svome ja ili prema stvorenjima, pri čemu se često skrivaju pod izgledom pregaranja i žrtve.

Ovom neredu u mislima odgovara nesređenost u **maštanju**. Niti jedna životna moć u nama toliko ne treba kroćenje kao ova. Ali ova duša i ne misli na to da je bar obuzda. I tako maštanje, spuštenih uzda, juri po miloj volji. Zalijeće se na stranputice. I budući da je postepeno zanemarila vršenje samozataje očiju, to ova «kućna luda» može naći sebi posvuda hrane u izobilju.

Nered ide dalje svojim tokom. S razuma i mašte prelazi na **osjećajnost**. Srce se hrani samo utvarama. Što će biti s ovim rasutim srcem, koje se previše ne brine da li Bog kraljuje u njemu, i koje je postalo bezosjećajno za osobne susrete s Isusom, za veličanstvenu poeziju svetih tajni, za ozbiljnu ljepotu bogoslužnih obreda, za Božje pozive i poziv ljubavi u Svetotajstvu oltara, u jednu riječ, koje je postalo bezosjećajno za utjecaje nadnaravnog svijeta? Hoće li se ono povući samo u sebe? To bi znaćilo poćiniti samoubojstvo. Ne! Srce treba ljubav. Ne nalazeći više sreće u Bogu, ljubiti će stvorenje. Predat će se prvoj prigodi. U

nju će se baciti nesmiljeno, bezglavo, bez ikakve brige za najsvetije zavjete, ili za više zahtjeve i potrebe Crkve, pa i za vlastiti dobar glas. Recimo da se još uvijek strese od straha pri pomisli na otpad; ali ga već manje straši sablazan što bi nastala za duše.

Na ovaj način ići do kraja, ne biva, hvala Bogu, svaki put. Ali tko ne bi vidio, kako je srce u opasnosti od pada u najgoru nesreću, kad počne osjećati odvratnost od Božjih stvari i pristajati na zabranjenu nasladu. Od onoga: **životinjski čovjek ne shvaća što je od duha Božjega** (1. Kor. 2, 14.) nužno se dolazi do onoga drugog: **koji odrastoše u skrletu, valjaju se po bunišu** (Plač Jerem. 4, 5.). Sve više se napreduje u tvrdoglavoj samoobmani, u zasljepljenosti duha, u okorjelosti srca. Svašta se može od toga očekivati.

Da nesreća bude potpuna, **volja** tog čovjeka, ako i nije razorna, zapela je u takvu iznemoglost i mlohavost, što je ravno nemoći. Recite joj, ne da se odlučno odupre – od toga ne bi bilo nikakve koristi – nego neka barem pokuša oprijeti se, i dobiti ćete očajni odgovor: **Ne mogu**». Jasno je, u ovoj stvari ne moći učiniti nikakav napor, znači ići u susret najžalosnijim porazima.

Poznati bezvjernik usudio se reći, da on ne može vjerovati u vjernost prema svojim zavjetima i obavezama kod onih duša, koje uslijed svog izvanjskog djelovanja žive pomiješane sa svijetom. «One stupaju, tumačio je on, po napetom užetu. Njihov pad je neminovan». Na to huljenje protiv Boga i Crkve treba odmah odgovoriti, taj će se pad **sigurno** izbjeći, ako se čovjek zna poslužiti onim dragocjenim oruđem za očuvanje ravnoteže – nutarnjim životom; i da omaglica i sablažnjivi posrtaji prema ponoru mogu nastati samo radi zanemarivanja tog **posve pouzdanog** sredstva.

Divni Isusovac o. Lallemand, dirnuo je pravi i temeljni uzrok ovakvim porazima, kad kaže (u djelu *Doctrine spirituelle*): mnogi od apostolskih poslanika ne čine ništa posve čisto za Boga. Takvi u svemu samo sebe traže, i uvijek i u svojim najboljim poduzimanjima potajno miješaju svoju vlastitu korist sa slavom Božjom. Tako im prolazi život u ovoj smjesi naravi i milosti. Napokon dolazi smrt, **i tek tada im se otvore oči**, uviđaju kako su se varali, i dršću kako će doći pred strašni Sud Božji.

Razumije se, da je daleko od nas misao, da bismo onog gorljivog i snažnog misionara, kakav je bio glasoviti svećenik Combalot, ubrojili među apostole koji propovijedaju sami sebe. Ipak, zar neće biti umjesno, ako navedemo njegove riječi izgovorene na smrtnoj postelji? «Imajte pouzdanja, moji dragi prijatelji, govorio mu je svećenik, nakon što mu je podijelio posljednje svete Sakramente. Sačuvali ste neokaljan svoj svećenički život i tisuće vaših propovijedi molit će od Boga za oprostjenje zbog nedostatka nutarnjeg života, o čemu ste sada spomenuli». – «Moje propovijedi! Oh, u kakvu ih svijetlu sada gledam! Moje propovijedi! Ah, ako mi naš Gospodin o njima ne stane govoriti, ja uistinu neću započinjati». U svijetlu vječnosti ovaj je časni svećenik opažao da u najboljim djelima njegove gorljivosti ima nesavršenosti od kojih se je uzbuđivala njegova savjest, i koje je on pripisivao pomanjkanju nutarnjeg života.

Kardinal Du Perron je na času smrti izjavio da se kaje, što se u životu više trudio oko toga, kako bi znanostima usavršio um, nego kako bi usavršio volju vježbanjem u nutarnjem životu. (Isp. Lallemand, *Doctr. Spir.*).

O Isuse, Ti koji si u najodličnijem značenju Apostol, je li se ikada tko dao toliko apostolskom radu bez obzira na žrtve, koliko Ti kada si boravio među nama? A sada nam se još obilatije daješ po svom euharistijskom životu, a da ipak nikada ne ostavljaš krilo svoga Oca. Da bar mi nikada ne zaboravimo, kako Ti nećeš htjeti priznati naše djelovanje osim ako je protkano uistinu nadnaravnim počelom, te je pustilo korijenje u tvome božanskom Srcu.

### 3. Nutarnji život je za apostolskog poslanika podloga svetosti

#### 4.

Svetost nije drugo do nutarnji život koji se razvio do vrlo bliskog sjedinjenja volje s voljom Božjom. Osim po čudu milosti Božje, duša se ne može sama dići do tog stupnja, ako nije prije, usred mnogih i mučnih napora, prošla kroz sve stupnjeve «života čišćenja» i «života prosvjetljenja» (vita purgativa et illuminativa). Napominjemo, kao zakon duhovnog života, da u poslu našeg posvećenja ide djelovanje Božje u obratnom razmjeru sa djelovanjem duše: djelovanje Božje iz dana u dan preuzima sve veću ulogu, a duša sve manju.

Drugačije je djelovanje Božje u savršenim dušama, a drugačije u početnicima. U ovima je ono manje očevidno; ono tu osobito potiče i pomaže budnost i prošnju: tim će sredstvom moći steći milosti za nove napore. Potpunije je Božje djelovanje u savršenim, i ponekad ne traži drugo od njih nego da jednostavnom privolom sjedine svoju duu s Njegovim svemoćnim djelovanjem.

Početak, pa dapače i mlitavac, i grešnik, koje Bog hoće približiti sebi, najprije se osjećaju ponukanim tražiti Boga; zatim Mu sve više i više dokazivati svoju želju ugađati Mu; napokon da se raduju svima od Providnosti poslanim prigodama u kojima mogu zbaciti s prijestolja svoju sebičnost i na njeno mjesto postaviti samog Isusa. U ovom se slučaju djelovanje Božje ograničilo samo na poticanje i podupiranje.

To djelovanje je puno snažnije i potpunije kod **svetaca**. Usred napora i patnji, svetac zasićen poniženjima ili shrvan bolešću, nema što činiti, nego se prepustiti djelovanju Božjem; drugačije ne bi mogao podnositi te smrtne muke, po kojima ga Božja namjera hoće dovesti do zrelosti. U njemu se potpuno obistinjuju one riječi: **Bog mu je podvrgao sve, da bude Bog sve u svemu** (1. Kor. 15, 28.). On tako živi od Isusa, da izgleda da više ne živi sam po sebi. To si je svjedočanstvo dao apostol: **Živim, ali ne više ja, nego Krist živi u meni** (Gal. 2, 20.). Samo duh Isusov misli, odlučuje i djeluje. Dakako, ova je bogolikost daleko od toga, da bi dosegla onu visinu koju će imati u nebeskoj slavi, ali ipak ovo stanje već odražava oznake blaženog gledanja u vječnosti.

Treba li napomenuti, da je daleko drugačije stalo sa **početnikom**, ili **mlitavcem**, čak i s onim za koga se ne može drugo reći nego samo da je **revan**? Za njih ima čitav niz podesnih sredstava, koja jednako mogu poslužiti prvom, kao i drugom i trećem. Ali će početnik, nalik na šegrta, puno patiti, polako napredovati, i slabo uspijevati u poslu. A revan čovjek je već okretan majstor; radi brzo i dobro, te će bez velikih poteškoća postići više koristi.

Radilo se o bilo kojoj vrsti apostolskih poslanika, namjere Providnosti prema njima ostaju nepromjenjive. Bog hoće, uvijek i za sve, da izvanjski rad za bližnjega bude za apostolskog poslanika sredstvom vlastitog posvećenja. Istina je, da za dušu koje je dosegla stupanj svetosti, apostolsko djelovanje ne donosi ozbiljne pogibelji, ne iscrpljuje je, ali joj daje izobilje prigoda da raste u krepostima i zaslugama. Vidjeli smo kako lako u tom djelovanju za drugog nastaje duševna slabokrvnost, stoga i nazadovanje na putu savršenosti kod onih osoba, koje su slabo sjedinjene s Bogom, i kod kojih je slabo razvijena ljubav prema molitvi, duh žrtve, i nadasve stražarenje nad vlastitim srcem.

Ovo zadnje, stražarenje nad srcem, Bog nikada ne uskraćuje onome, tko ga za to ustrajno moli, te se pokaže vjeran u raznim kušnjama. A bez mjere Bog to izljuje u onu plemenitu dušu, koja je, neprestano na novo počinjući, malo po malo preudesila svoje duševne moći, te su ove postale otvorene i pružive prema nadahnućima odozgor, i sposobne radosno primati protivštine i neuspjehe, gubitke i razočarenja.

Vidimo u šest poglavitih poteza vidimo kako ovaj nutarnji život sve više preuzima dušu i utvrđuje ju u pravo kreposti.

## a) Nutarnji život osigurava dušu protiv pogibelji izvanjske službe

**Teže je dobro živjeti u duhovnoj pastvi zbog izvanjskih pogibelji** (sv. Toma 2. 2. qu. 184. a. 8.) – Slično kaže kardinal Fischer: Što je veća i opsežnija djelatnost dušobrižnikova, to je ona opasnija i pogubnija, ako je ne podupire duh razmatranja. O toj smo pogibelji govorili u prijašnjem poglavlju.

Evandeoski poslanik koji nema nutarnjeg duha, ne poznaje pogibelji što nastaju iz vanjskog djelovanja u organiziranju, i time liči putniku koji bez oružja prolazi šumom gdje ima razbojnika. A pravi ih se apostolski poslanik boji, i svaki se dan protiv njih osigurava ozbiljnim ispitivanjem savjesti koje mu otkriva njegove slabe strane.

Kad bi nutarnji život pribavljao čovjeku samo ovu jedinu prednost, što doziva u pamet neprestanu opasnost u kojoj se nalazi, već bi ga time snažno zaštitio od iznenađenja na putu, jer predviđena opasnost na pola je uklonjena. Ali on ima još posve drugu korist. On za čovjeka organizatora postaje potpunom bojnom opremom, prema onim riječima sv. Pavla (Ef. 6, 11-17.): **Obucite se u oružje Božje, da se možete održati protiv zasjeda vražjih ... da se uzmognete oduprijeti u zao dan i u svemu stajati uspravno savršeni. Budite dakle čvrsti, bedra neka su vam pripasana istinom, budite zaogrnuti oklopom pravde, obučenih nogu pripravnih naviještati blagovijest mira. A povrh svega uzmite štit vjere o koji ćete moći utrnuti sve ognjene strijele zlog duha. Uzmite i kacigu spasenja, i mač duhovni koji je riječ Božja.** Ovom božanskom opremom čovjek se može ne samo oprijeti napastima i zasjedama đavla, nego i sva svoja djela posvetiti: **u svemu stajati savršeno.**

Ova oprema pripasuje ga **čistom namjerom** koja k Bogu upravlja misli, želje i osjećaje, i ne da mu zaći u traganju za udobnostima, slastima i rastresenostima: **bedra neka vam budu pripasana istinom.**

Ona ga zaodijeva oklopom **ljubavi** koja mu daje muževno srce, brani ga i da ga ne zavedu stvorovi i duh svjetski, i od nasrtaja vražjih: **obučeni u oklop pravednosti.**

Oblači ga **smjernošću i povučenošću**, da u svim svojim poduzimanjima zna spojiti golubovu jednostavnost sa mudrošću zmije: **obučeni u pripravnosti Evandjelja.**

Sotona i svijet nastojati će zavesti njegov razum varkama lažnih nauka, te mu mamcem slobodnijih životnih pravila umekšaju odlučnost. Protiv ovih laži nutarnji život okreće štit vjere, po kojoj se pred očima duše zablista sjaj božanskog ideala: **u svemu uzimajući štit vjere o koji ćete moći pogasiti sve ognjene strijele zlog duha.**

Poznavanje svoje ništavnosti, brižljivost za svoje spasenje, uvjerenje da se ne može ništa bez pomoći milosti Božje, pa zato neumorna, vruća i česta molitva, koja je uspješnija što je pouzdanija: za dušu je ona mjedena kaciga o kojoj će se prelomiti oštrica svim udarcima **oholosti: uzmite kacige spasenja.**

Tako oboružan od glave do nogu, može se apostolski poslanik bez straha podati vanjskom organizacijskom djelovanju. Njegova se gorljivost rasplamtjela razmatranjem svetog Evandjelja, ojačala se euharistijskim kruhom, i tako postala mačem kojim zajedno i suzbija neprijatelje svoje duše, i **osvaja** mnoge duše za Krista: **mač duhovni što je riječ Božja.**

## b) Nutarnji život apostolu obnavlja snagu

Rekli smo da usred nemira poslova i unatoč stalnom dodiru sa svijetom, jedino svetac zna očuvati svoj duh u sabranosti i upravljati uvijek svoje misli i namjere samo prema Bogu. Kod njega je sva snaga koju utroši na vanjsko djelovanje tako užarena ljubavlju, te zbog toga neće postati slabije, nego će još porasti u milosti.

Kod drugih, čak i revnih osoba, iza nekoga duže ili kraće posvećenog vanjskom radu, izgleda da su ponešto izgubili od svog nadnaravnog života. Previše su zaokupljeni brigom kako će učiniti dobro bližnjemu, i previše ih je tuđa bijeda kojoj treba pomoći obuzela sažaljenjem ne posve svrhunaravnim; radi toga njihovo nesavršeno srce kao da manje čiste plamenove šalje Bogu, budući ih potamnjuje dim mnogobrojnih nesavršenosti.

Ako pri tom djelovanju duša ozbiljno nastoji oko budnosti i molitve, te se drži u pripravi da se, nakon završenog posla, Bogu vrati otpočiniti i nadoknaditi izgublenu snagu, onda Bog ovakvu slabost ne kažnjava umanjivanjem svoje milosti, i neće biti strog prema tim pogreškama. Njegovo očinsko srce se veseli, kad se ustrajno, uvijek ispočetka započinje borba što nastaje uslijed ove isprepletenosti djelatnog života sa nutarnjim.

Takvom borbom postaju nesavršenosti sve manje i rjeđe. Duša se sve više privikava na neprestano utjecanje Isusu, a On je uvijek rado prima riječima: dođi meni, uboga dušo, koja si kao jelen zadahtana i ožednjela od dugog puta. Dođi i naći ćeš u živim vodama tajnu nove snage za nova putovanja. Povuci se na tren iz svijeta, koji ti ne može dati hranu tebi potrebnu: **dođite nasamo i odmorite se malo** (Mark. 6, 31.). U tišini, u miru što ćeš ga osjetiti kraj mene, ne samo da ćeš ubrzo naći svoju prvotnu živahnost, nego ćeš još naučiti sredstvo, kako ćeš uz manje zaposlenosti više učiniti. Ilija, shrvan, potišten, vidje gdje mu se u jedan tren osvježiše životne sile po tajanstvenom kruhu. Svidjelo mi se da ti udijelim zamjernu zadaću suotkupitelja. Zato te, o moj apostole, nudim i svojom riječju koja je sav život, i svojom milošću, tj. svojom krvlju, kako bi uzmogao ponovo svoj duh upraviti put vječnih vidika, i obnoviti između svog i mog srcem ugovor pouzdanog prijateljstva. Dođi, Ja ću te utješiti u žalosti i razočarenju puta. I na ognjištu ćeš moje ljubavi opet očeličiti svoje odluke: **dođite k meni svi koji ste umorni i opterećeni i Ja ću vas okrijepiti** (Mat. 11, 28.).

### c) Podeseterostručuje mu snagu i zasluge

**A ti se, sinko moj, ojačaj u milosti** (2. Tim. 2, 1.). Milost Božju imati znači sudjelovati u životu Boga-Čovjeka. Stvor ima neku stanovitu množinu snage, a može ga se u nekom smislu i nazvati «snagom». Ali Isus je po svom bivstvu Snaga. U Njemu u svoj punini počiva Snaga Očeva, svemogućnost Božjeg djelovanja, i Njega se duh zove Duh Snage.

O Isuse, kliče sveti Grgur Nazijanski, u Tebi je jedinom sva moja snaga. Izvan Krista, kaže sv. Jeronim, ja sam sama nemoć.

Serafski Naučitelj sveti Bonaventura u 4. knjizi svog djela **Compendium theologiae** nabraja pet glavnih vlastitosti što ih u nama ima snaga Isusova. Prva je: poduzimati teške stvari i odlučno svladavati zapreke. **Muški raditi i neka se ohrabri srce vaše** (Ps. 30.).

Druga vlastitost je preziranje zemaljskih stvari: **Sve sam htio izgubiti i smatram kao smetlje** (Fil. 3, 8.).

Treća je strpljivost u stradanjima: **Jaka je kao smrt ljubav** (Pjesm. 8, 6.).

Četvrta, otpor protiv napasti: **Kao lav ričući obilazi ... oduprite mu se, jaki u vjeri** (1. Petr. 5, 8. s.).

Peta je nutarnje mučeništvo; to je svjedočanstvo ne krvi, nego svjedočanstvo samoga života koji više Isusu: Hoću biti sav tvoj. A sastoji se u tome, da suzbijamo požudu, krotimo opake sklonosti i odlučno krenemo za stjecanjem kreposti: **Dobar boj vojevah** (2. Tim. 4, 7.).

Dok se vanjski čovjek uzda u svoje naravne snage, nutarnji čovjek u njima ne vidi nego samo pomagala, koja su korisna, ali nisu dostatna. Točnu mjeru njegove snage daju mu, kao nekad sv. Pavlu, osjećaj vlastite slabosti i vjera u Božje mogućnosti. Kad gleda zapreke što se jedna za drugom stvaraju pred njim, on sa smjernim ponosom kliče: **Jer kad sam slab, onda sam jak** (2. Kor. 12, 10.).

Bez nutarnjeg života, kaže Pio X., čovjek ne može imati dovoljno snage za ustrajno podnošenje neprilika što ih sa sobom donosi apostolski rad; onu hladnoću i uskraćivanje pomoći od strane istih dobromislećih osoba; one klevete protivnika, a ponekad i zavist prijatelja, suboraca ... Ove će poteškoće moći umanjiti ili odstraniti jedino strpljiva krepost, učvršćena u dobru, a u isti tren blaga i obazriva.

Po životu molitve spušta se božanska snaga u apostolskog poslanika, kao trsov sok u loze, i krijepi mu um, jer ga još više učvršćuje u vjeri. Ova mu krepost vjere rasvjetljava put žarkim sjajem. On stoga odlučno napreduje, jer zna kamo se uputio i kako postići svoj cilj.

Ovo je rasvjetljenje popraćeno takvom nadnaravnom snagom volje, da i onaj značaj koji je po sebi slab i prevrtljiv, postaje sposoban za herojska djela.

To je ono **Ostanite u meni** (Iv. 15, 4.), ono čime se sjedinjujemo sa Nepromjenjivim, s onim koji je Lav iz plemena Judina i Kruh jakih. Samo se tako može protumačiti ono čudo nesavladive postojanosti i savršene snage, koja je u svetom apostolu Franji Saleškom bila združena sa blagošću i poniznošću u kojoj mu nije bila ravna. I jer se po nutarnjem životu jača ljubav, jača se i duh i volja. Ljubav, što je Isus postepeno čisti, upravlja i uvećava. On joj daje da se u nju prelijevaju iz njegovog božanskog Srca osjećaji sažaljenja, požrtvovnosti, odricanja i nesebičnosti. Ako ova ljubav naraste do **strasti**, onda ona do najvišeg napona izvisi i za svoje djelovanje iskoristi sve naravne i nadnaravne sile čovječje.

Kad su se tako po životu molitve podeseterostručile duševne sile, biti će lako prosuditi koliko se uslijed toga porasti i zasluge; osobito kada se sjetimo, da zasluga ne stoji toliko u poteškoći, što se možda osjeća pri vršenju kojeg djela, nego u **naponu ljubavi** kojom se ona vrši.

#### d) Daje mu radost i utjehu

Samo žarka i nepokolebljiva ljubav može suncem ispuniti život; jer ljubav poznaje tajnu kako se srce širi i usred velikih bolova i nepodnošljivih tereta.

Život apostolskog čovjeka je tkivo satkano od patnji i napora. Ako apostol nije osvjedočen da ga Isus ljubi, koliko li žalosnih, nemirnih i crnih za njega sati, koliko god bio on vesele naravi – osim da pakleni ptičar ne počne svjetlucati ogledalom ljudskih utjeha i prividnih uspjeha, i tako lakše privuče lakovjernu pticu u svoje neraspletive mreže. Bog-Čovjek jedini može učiniti da se iz duše izvije ovaj nadčovječni poklik: **Preobilujem radošću usred svih naših stradanja** (2. Kor. 7, 4.). Usred mojih nutarnjih kušnji, kaže Apostol, vršak mog bića, kao Isusov u Getsemaniju, uronjen je u blaženstvo koje nema ništa osjetno, ali je takvo, da ga unatoč smrtne stiske nižega dijela, ne bih dao za sve radosti čovječje.

Neka dođu kušnja, protivljenje, poniženje, bol, gubitak imanjanja, pa i istih ljubljenih bića, duša će primiti ove križeve na posve drugi način nego u početku svoga obraćenja.

Ona svakodnevno raste u ljubavi. Njezina ljubav može biti bez sjaja, Učitelj može s njom postupati kao s jakom dušom, vodeći je putovima sve dubljega i dubljega uništenja, ili strmom stazom okajavanja za sebe ili duge, ne brini! Gajena sabranošću, hranjena Euharistijom, ljubav stalno raste. To dokazuje velikodušnost kojom duša sebe žrtvuje i sebe se odriče; ona požrtvovnost koja je tjera, bez obzira na patnje, na žurno traženje duša, te im posveti svoj apostolski rad. A sve će učiniti tako strpljivo, razborito i obazrivo, s takvim sudjelovanjem i žarom, te se može samo rastumačiti time što ju je potpuno preuzeo Isusov život: **Živi u meni Krist**.

Sakrament ljubavi treba biti **sakrament radosti**. Duša ne može biti unutarnja svojim životom, a da nije euharistička. I ne može biti euharistička, a da u svojoj dubini ne osjeća dar



Božji, da je ne puni užitkom i slašću prisutnost ljubljenog bića što ga posjeduje i kome se poklanja.

Život apostolskog čovjeka je život molitve. “Život molitve – kaže sveti župnik od Arsa, je naša **velika sreća na zemlji**. O, lijepog li života! Lijepog li sjedinjenja duše sa našim Gospodinom! Vječnost neće biti dovoljno duga da se shvati ta sreća. Nutarnji život je kupelj ljubavi što u njega roni duša ... Ona je utopljena u ljubavi ... Bog drži nutarnju dušu kao što majka u ruci drži glavu svog djeteta i pokriva ga poljupcima i milovanjem”.

A time se uvećava i radost, kada se doprinosi da onome koga ljubimo vjernije služi i više štuje. Apostolski čovjek poznaje sve ove vrste sreće.

On se služi organizacijom za uvećavanje svoje ljubavi, i u isti tren osjeća gdje mu raste utjeha i radost. On koji je venator animarum, lovac duša, doživljava tu radost i može pomoći u spašavanju duša, koje su bile osuđene; stoga mu pada u dio i ova radost što može utješiti Boga davajući mu ona srca od kojih bi On bio vječno rastavljen; napokon još i radost što zna da tako najpouzdanije osigurava svoj napredak u dobru i vječnu slavu.

#### **d) Čisti mu sve više dobru nakanu**

Čovjek vjere prosuđuje svoja djela u posve drugom svijetlu, nego čovjek izvanjski. On na njima ne gleda vanjska lica, nego pazi koje mjesto ona zauzimaju u Božjoj osnovi i koji su im nadnaravni učinci.

Zato, promatrajući sebe samo kao oruđe, on se u duši zgraža od toga, da bi se i najmanje naslađivao u svojim osobnim sposobnostima; tim više, što očekivanje uspjeha u radu osniva jedino na osvjedočenju da je sam po sebi nemoćan, te na pouzdanju u Boga.

Tako se učvršćuje u stanju predanosti u Boga. Tokom raznih poteškoća kolika li će razlika biti između njegova držanja, te onoga apostolskog poslanika koji ne poznaje povjerljivo razgovaranje s Isusom.

Ta predanost u Boga niti najmanje ne umanjuje žar njegove poduzetnosti. On radi kao da uspjeh ovisi samo o njegovom radu, ali ga uistinu očekuje samo od Boga, kako kaže sv. Ignacije. Ne osjeća nikakvu poteškoću u podvrgavanju svih svojih osnova i nade namjerama onog Boga koji često još bolje upravlja poraze u korist duša, nego li pobjede.

Na taj način nastaje u ovoj duši stanje svete ravnodušnosti za neuspjeh ili uspjeh. Ona je uvijek spremna reći: O moj Bože, Ti nećeš da se započeto djelo završi. Tvoja je volja da se ograničim na to, radim velikodušno, ali uvijek spokojno; nastojim uspjeti u poslu, ali uvijek Tebi prepustim odluku, hoće li Ti biti na veću slavu uspjeh, ili čin kreposti što ću ga imati prigodu izvršiti kad doživim neuspjeh. Neka tisuću puta bude blagoslovljena Tvoja sveta i predostojna volja. Daj mi, kada budeš blagoslovio moje osnove, uz pomoć Tvoje milosti znam suzbiti i najmanje porive tašte samodopadnosti; isto tako se znam poniziti i pokloniti pred Tobom, kad se Tvojoj Providnosti sviđi uništiti plod mojih napora.

Istina je, srce apostolsko krvari kad vidi stradanja svete Crkve; ali je posve drugačiji način kojim on trpi, i kako trpi drugi čovjek koji ne živi svrhunaravnim duhom. To nam pokazuje držanje jednoga i drugoga. Ovaj posljednji zapadne u grozničavu zaposlenost kad dođu poteškoće, u nestrpljivost i klonulost, ponekad u zdvojnost i očaj kada ugleda nepopravljive ruševine svoga rada. Drugačije je kod pravog apostola: on koristi sve, uspjehe kao i nedaće, kako bi uvećao svoje ufanje i raširio dušu pouzdano se predajući Providnosti. Nema te sitnice u njegovom apostolskom radu, a da je neće obuhvatiti pogledom vjere. Nema niti jednog trena u njegovom neprekidnom radu, a da mu ne daje prigodu za vršenje kršćanske svrhunaravne ljubavi – on je uspio, vježbajući se u stražarenju nad svojim srcem, sve više raditi sa što

čišćom nakanom. Potpuno se predavši volji Božjoj, učinio je vršenje svoje službe sve više neovisnom od obzira na svoju osobu.

Tako se svako njegovo djelo sve više prožima svetošću. Njegova se ljubav prema dušama sve više čisti on nesavršenosti što ih je imala u početku, i te duše vidi samo u Isusu, ne ljubi ih osim u Isusu, i tako ih po Isusu rađa Bogu: **Sinovi moji, koje opet rađam, dok se ne uobličī Krist u vama** (Gal. 4, 19.).

### f) Štiti apostola od klonulosti

Apostol koji ne shvaća što mora biti dušom njegovog apostolata, neće razumjeti ni ove Bossuet-ove rečenice: **Kada Bog hoće da koja stvar bude posve djelo Njegovih ruku, onda učini da sve postane nemoćno i ništavno, a onda počne On djelovati.**

Ništa Boga ne vrijeđa kao oholost. A kad mi tražimo uspjeh, moglo bi se desiti, radi nedostatka čiste nakane, sami sebe uzdižemo kao neko božanstvo, koje je početak i cilj naših djela. Bogu je odurno takvo idolopoklonstvo. I kada Bog vidi da se djelovanje apostolskog poslanika nije diglo iznad osobnih obzira, kako to Njegova slava traži od svakog stvorenja, onda On ponekad pusti djelovanje drugih, stvorenih uzroka, te ne prolazi puno vremena i zgrada se ruši.

Požrtvovan, bistar, poduzetan, poslanik se dao na posao svim žarom svoje naravi. Doživio je možda blistave uspjehe, u njima se naslađivao i uživao. To je njegovo djelo! Njegovo! **Veni, vidi, vici:** dođoh, vidjeh, pobijedih. Gotovo je na sebe primijenio tu glasovitu rečenicu. Pričekajmo malo. Kakav događaj dan od Boga, ili izravno djelovanje vruga ili svijeta, zahvaća djelo, ili samu apostolovu osobu: sve je porušeno! Ali je još žalosnija nutarnja opuštenost, koja nastaje uslijed žalosti i klonulosti tog do jučer junaka. Što je bujnija bila radost, to je dublja malaksalost.

Samo bi Gospodin mogao ponovo podići te ruševine. “Digni se, kaže On klonulom srcu, umjesto što sam radiš, radi sa mnom, po meni i u meni”. Ali nesretnik ne čuje više taj glas. Da ga čuje, trebalo bi pravo čudo milosti – tako je on sav obuzet vanjštinom, a na to čudo ne može računati, kada je do sada u svom odnosu prema Bogu gomilao nevjernost na nevjernost. Samo neko neodređeno osvjedočenje o Božjoj Moći i Providnosti lebdi nad pustoši ovog nesretnika, ali ne može razbiti valove turobnosti što na njega neprestano nasrcu.

Kako drugačije izgleda prizor u pravom svećeniku, kojemu je idealom u sebi proizvesti lik našeg Gospodina! Za njega molitva i svetost života ostaju dva velika sredstva akcije, po kojima djeluje na Srce Božje i srca ljudi. On je, sigurno, i sebe žrtvovao, i to velikodušno. Ali bljesak uspjeha mu je vidikom, koji nije dostojan privući poglede pravog apostola. Dođu oluje – uzrok nije bitan. Usred nagomilanih razvalina, apostol, koji je radio u Gospodinu, čuje gdje mu u srcu odjekuje onaj isti **Noli timere** – Ne boj se – koji je u morskoj oluji povratio drščućim učenicima mir i pouzdanje.

Novi žarki polet prema Euharistiji, obnova u srdačnoj pobožnosti prema Gospi od Sedam Žalosti, to je prvi plod ove kušnje.

Njegova duša, umjesto smrvljena od neuspjeha, izlazi pomlađena ispod tijeska: **Obnovit će se kao u orla mladost tvoja** (Ps. 102.). Otkuda mu ovo držanje poniznog slavodobitnika usred poraza? Uzrok je samo u sjedinjenju s Isusom i nepokolebljivom pouzdanju u Njegovu svemogućnost, radi kojih je sveti Ignacije mogao reći: Kad bi Družba Isusova bila dokinuta bez krivnje s moje strane, četvrt sata razgovora s Bogom bilo bi dovoljno da mi vrata u srce mir i spokoj. “Srce duša koje žive nutarnjim životom, je usred poniženja i trpljenja kao hrid usred mora” kaže sveti župnik od Arsa. (Koliko ima onih koji su se posvetili vanjskom

djelovanju u organizacijama, a mogu usvojiti osjećaje što ih izražava general de Sonis u svojoj slijedećoj divnoj svakodnevnoj molitvi, navedenoj u njegovu životopisu?

Evo me ovdje pred tvojim nogama, uronjena u svoje ništavilo.

Htio bi da ti imam što prikazati, ali sam sama bijeda! Ti, Ti si sve moje, Ti si moje bogatstvo.

Moj Bože, zahvaljujem Ti što si htio da budem kao ništa pred Tobom. Drago mi je moje poniženje, moje ništavilo. Zahvaljujem Ti što si udaljio od mene neke prigode, koje bi ugodile mojoj sebičnosti, i uskratio mom srcu neke utjehe. Hvala Ti na razočaranjima, nezahvalnostima, poniženjima. Priznajem da su mi trebala i da bi me ta dobra mogla udaljiti od Tebe.

O moj Bože, bio blagoslovljen kada me iskušavaš. Drago mi je kad me ništiš i lomiš. Uništi me sve više i više. Neka budem u zgradi, ne kao kamen istesan i ugladen klesarovom rukom, nego kao skriveno zrno pijeska, uzeto iz praha s ceste.

Moj Bože, zahvaljujem Ti što si mi dao nazrijeti slasti tvojih utjeha; zahvaljujem Ti što si mi ih uskratio: sve što učiniš pravo je i dobro. Blagoslivljam Te u svojoj oskudici; ni za čim ne žalim, osim što Tebe nisam ljubio. Ništa ne želim, osim da se vrši volja tvoja.

Ti si moj Gospodar, a ja svojina Tvoja. Okreći me i preokreći. Ruši me i tješi. Hoću biti učinjen kao ništa, iz ljubavi prema Tebi.

O Isuse, kako je tvoja ruka dobra, pa i u najžešćoj kušnji. Neka budem razapet, ali razapet od Tebe. Amen.).

Dakako, Apostol trpi. Propast mnogih njegovih ovaca biti će možda prouzrokovana onim istim, što smeta i njegovom djelovanju i ruši njegov rad. Gorka je to žalost za ovog pravog pastira, ali ne može ugaziti njegov žar, jer će on opet započeti. Poznato mu je, da svako otkupljenje, pa makar i jedne jedine duše, je veliko djelo koje se postiže poglavito trpljenjem. Izvjesnost, da kušnje velikodušno podnašane uvećavaju napredovanje u kreposti i Bogu pribavljaju veću slavu – dovoljno mu je da ustraje u radu.

Uostalom, nije mu ni to nepoznato, da Bog često od njega želi samo klice uspjeha. Drugi će doći koji će žeti u izobilju, i možda misliti da je to plod njihova rada. Ali će Nebo znati razlučiti, gdje je pravi uzrok, u nezahvalnom i prividno besplodnom trudu prijašnjih poslanika. **Poslao sam vas žeti ono što niste vi obrađivali; drugi su obradili, a vi ste njihov rad uništili** (Iv. 4, 38.).

Gospodin je uzrok svih uspjeha što ih apostoli postižu po dolasku Duha Svetoga; ali je On sam u svom javnom životu htio samo usaditi klice, poučiti i dati primjer, te im je prorekao da će im biti dano veće stvari učiniti nego što ih je On činio: **Djela koja Ja činim, i on će činiti veća od toga** (Iv. 14, 12.).

Pravi apostol ne klone duhom! Da na njega imaju utjecaja riječi malodušnika! On se ne smije usuditi na mirovanje nakon neuspjeha! Ali to znači ne shvaćati niti njegov nutarnji život, niti njegovu vjeru u Krista. Neumorna pčela, radosno se opet prima posla, izgraditi novo saće u opustošenoj košnici.

### **Pa može li apostol bez nutarnjeg života stvarati drukčije kršćane?**

Brojno sudjelovanje vjernika kod nekih crkvenih obreda godit će bez dvojbe srcu pravog svećenika, ali će ga ostaviti bez i najmanjeg oduševljenja ako tu učestalost ne može pripisati drugom uzroku sem nekoj navici, ili hvale vrijednoj vjernosti prema nekim obiteljskim običajima, ili stanovitim navikama koje ni u čemu ne ometaju tijek života; još manje kada bi ih u crkvu vuklo veselje da će tamo naći lijepu glazbu, krasan crkveni ures, ili govorničku vještinu koja im godi samo radi lijepog oblika.

Ali nekome će se činiti, barem je opravdano oduševljenje ondje gdje postoji običaj česte svete Pričesti. Pada mi na pamet uspomena s mog putovanja po Saveznim Državama. Prolazeći nekim župama bio sam ushićen doznajući da je dobar dio muškaraca vjeran primanju svete Pričesti svakog prvog petka u mjesecu. “Homo videt in facie, Deus autem in corde”. – Čovjek gleda u lice, a Bog u srce.), odvrati mi jedan sveti svećenik iz New Yorka. Ne zaboravite da ste u zemlji u kojoj je ljudski obzir nepoznata stvar i gdje je lažno isprisanje posvuda nastanjeno. Pričuvajte svoje divljenje za one župe, gdje se može razložno ustvrditi, da česte pričesti uistinu pokazuju ako ne posvemašnji popravak života, a ono barem iskreno nastojanje u provođenju kršćanskog života, te poštenu želju ne pogađati se sa umjerenišću, neobuzdanom pohlepom za novcem itd.

Ne želimo omalovažavati i najneznatnije tragove kršćanskog života. Naprotiv, svrha ovih redaka je žaljenje zbog naše nesposobnosti u kojoj se možda nalazimo radi pomanjkanja nutarnjeg života, i radi koje ne možemo postići ništa sem oskudnih plodova, koje ne smijemo prezirati.

Naš Gospodin želi samo naše srce. On je došao čovjeku objaviti uzvišene vjerske istine, kako bi osvojio naša srca, obuzeo nam volju i obodrio nas da krenemo Njegovim stopama na putu samozataje.

Ova samozataja je temelj čudoredne savršenosti, a moći će je u drugima izazvati samo apostol naviknut na nutarnji život, što je sav osnovan na pozivu: neka se odrekne sam sebe (Mat. 16, 24.). A nesposoban za tu stvar će biti onaj koji samo iz daleka slijedi Spasitelja opterećana križem. Nitko ne daje čega nema. Sam je strašljivac u pogledu nasljedovanja Isusa rassetog, pa kako bi onda i mogao propovijedati svom puku sveti rat protiv strasti, na koji nas naš Gospodin poziva?

Jedino nesebičan, ponizan, čist apostol može osokoliti duše za borbu protiv poplave lakomislenosti, častoljublja i bestidnosti. Samo će onaj koji je upućen u znanost Križa biti dovoljno snažan za podizanje nasipa protiv sveudiljnog traženja udobnosti, protiv obožavanja uživanja što prijeti sve poplaviti i podrovati obitelji i narode.

Naviještati rassetog Isusa, sveti Pavao tako označava svoju apostolsku službu. I budući da je Isus njegov život, i to rasseti Isus, sveti apostol je spreman učiniti da po njemu duše okuse tajnu Križa i proživljavaju je u sebi. Danas ima previše apostola koji nemaju dovoljno nutarnjeg života za buđenje ovog životvornog otajstva, te se njime proniknu i odsijevaju. Oni isključivo u vjeri opažaju i motre njezine filozofske, socijalne i estetske strane koje su sposobne probuditi zanimanje razuma i pokrenuti osjetnost i djelovanje mašte. Sve više u njoj vide školu uzvišenog pjesništva, neusporedive umjetnosti. Vjera, bez dvojbe, ima te osobine, ali promatrati je samo pod tim kutem znači sveopće poremećenje evanđeoske osnove spasa, jer se na taj način stavlja kao svrha ono što je po svojoj naravi samo sredstvom. Svetogrđe je iz Krista u Getsemani-u, u sudnici Pilatovoj, na Kalvariji, htjeti napraviti “Krista sa mirisnim cvijetom”. Nakon grijeha postali su pokora, zadovoljština i duhovni boj nenadoknadivim uvjetima života. Isusov križ nam to svakom zgodom doziva u sjećanje. Gorljivosti božanske Riječi, koja se utjelovila radi slave svoga Oca, nije dostatna za dobivanje samo zadivljenih štovatelja, njoj treba nasljedovatelja.

Nije li Benedikt XV. u svojoj okružnici od 1. studenog 1914. pozvao sve prave apostole na oranje dublje brazde, da otrgnu duše od ljubavi prema udobnosti, sebičnosti, površnosti i lakoumnosti u željama, od zaboravljanja vječnih dobara? To nije drugo nego poziv na nutarnji život, upravljen službenicima rassetog Boga.

Bog koji nam je toliko dao iziskuje od kršćana sjedinjenje sa krvavom Mukom Isusovom, ono što bismo mogli nazvati krvlju njegove duše: a to su žrtve potrebne za održavanje zapovijedi Božje. Kako će drugačije vjernik biti zagrijan za velikodušno prinošenje ove žrtve

u vremenitim dobrima, nasladama, častima, ako ne primjerom voditelja duša, koji je i sam proniknut duhom žrtve?

Otkuda će doći spas ljudskom društvu, tjeskobno se pitaju mnogi gledajući pobjede što ih jednu za drugom izvojevaju pakleni neprijatelji? Kada će doći red na Crkvu? Na to nam je lako odgovoriti, riječima božanskog Učitelja: Ova se vrsta đavola ne izgoni osim molitvom i postom (Mat. 17, 20.). Kada iz redova svećenstva i redovničke vojske proizađe četa ljudi koji se budu odlikovali pokorom i mrtvljenjem, odražavajući tako diljem naroda u svom njegovom sjaju otajstvo Križa, onda će ti narodi u pokori i mrtvljenju svećenika i redovnika uočiti Bogu prinesenu zadovoljštinu za grijehе svijeta, i tako će shvatiti Otkupljenje po Krvi Isusovoj. Samo će onda Sotonina vojska uzmaknuti, i neće više kroz vijekove strašno odjekivati bolna tužba uvrijeđenog Gospodina, koji je napokon našao tko će Mu nadoknaditi nanesene uvrede. Tražio sam među njima čovjeka koji će podići ogradu i stati prema Meni na obranu zemlje da je ne razorim, i ne nađoh (Ezek. 22, 30.).

Netko je htio objasniti zašto je sam znak križa o. Ravignana proizvodio tako čaroban učinak i na hladne i ravnodušne slušatelje, pa i na iste bezvjerce, koji su došli samo iz znatiželje. Zaključak ovih upita stavljenih velikom broju slušatelja bio je taj, da se stroga ozbiljnost propovjednikovog nutarnjeg života na potresan način očitovala u ovom znaku križa, koji ga je sjedinjavao sa otajstvom na Kalvariji.

#### **d) Nutarnji život daje evandeoskom poslaniku pravu rječitost**

Mislimo na onu rječitost koja je u mogućnosti biti nosiocem milosti Božje i tako obraćati duše i voditi ih do kreposti. O tome smo već prije nešto rekli. Zato ćemo dodati samo nekoliko riječi:

U Časoslovu na blagdan sv. Ivana čitamo (u "Responsoriju") ovo: Gospodinu na grudima počivajući pio je iz rijeka Evandelja na samu izvoru svetih grudi Gospodinovih, i milost je riječi Božje raširio po cijelom svijetu. Kolike li pouke, u ovih nekoliko riječi, za sve one koji naviještaju riječ Božju kao propovjednici, pisci, vjeroučitelji! Ne otkriva li u ovim važnim izrazima Crkva svojim svećenicima izvor prave rječitosti?

Svi su evanđelisti jednako od Boga nadahnuti. Svi imaju svoju od Providnosti namijenjenu zadaću. Ipak svaki od njih ima svoju rječitost. Više nego drugi ima sveti Ivan onu koja djeluje na volju po srcu, u koje izljuje "milost riječi Božje". Sa poslanicima svetog Pavla njegovo je Evandelje knjiga ljubimica onih duša za koje je život ovdje dolje prazan i nema smisla bez ujedinjenja sa Isusom Kristom.

Otkuda svetom Ivanu ova privlačna rječitost? U kojoj li gori izvire ova rijeka koja svojim blagotvornim vodama natapa čitav svijet?

To je jedna od rajskih rijeka, kako nam nadalje kažu spomenute liturgijske riječi: Kao jedna od rijeka iz Raja je evanđelist Ivan.

Čemu služe tolike visoke planine i ledenjaci? Ne bi li, reći će neznalica, ti beskrajni prostori bili puno korisniji kad bi se pretvorili u ravnice? Ni na kraj pameti mu nije, da bi bez tih visokih vrhunaca bile ravnice i doline isto tako neplodne kao i Sahara. Planine su vodene pričuve za rijeke i tako daju zemlji plodnost.

Ovaj visoki vrhunac raja otkuda vri izvor što napaja Evandelje svetog Ivana, što je drugo nego Srce Isusovo? Rijeke Evandelja je pio iz samog svetog izvora Gospodinovih grudi. Evanđelist je po nutarnjem životu osjetio kucaje Srca Bogo-čovjeka i beskrajnost Njegove ljubavi za ljude. Zato Njegova riječ i nosi sobom milost božanske Riječi.

Jednako se može reći da su nutarnji ljudi također na neki način rajске rijeke. Ne samo da svojim molitvama i žrtvovanjem privlače s Neba na zemlju žive vode milosti i odvrćaju ili

prikračuju kazne što ih svijet zaslužuje – nego oni u Srcu Onoga u kome počiva nutarnji život Božji, idu crpsti vrutke toga istog života i u izobilju ih izlijevaju na duše: Haurietis aquas de fontibus Salvatoris (Is. 12.). Pozvani iznositi riječ Božju, čine to s takvom rječitošću, kojoj samo oni poznaju tajnu. Oni govore zemlji o Nebu. Rasvjetljuju, griju, tješe, krijepe. Bez svih tih svojstava zajedno, nepotpuna je rječitost. A ta će svojstva propovjednik samo onda u sebi ujediniti, kada živi od Isusa.

Pripadam li uistinu onima koji se uzdaju u svoju molitvu, u svoj posjet Presvetom Sakramentu, osobito u svoju Misu ili Pričest, te dadu svojoj rječitosti snagu? Ako ne, onda mogu biti bučni praporac koji zveči, ili svečano odjekivati kao mjed (1. Kor. 13, 1.), ali nisam točilo koje dovodi ljubav, onu ljubav od koje rječitost prijatelja Božjih postaje neodoljiva.

Slika kršćanske istine što će je narisati propovjednik velikog znanja ali osrednje pobožnosti, moći će pokrenuti duše, približiti Bogu, uvećati u njima vjeru. Ali da ih pronikne životvornom slatkoćom kreposti, mora i sam okusiti duh Evanđelja i molitvom ga upiti u srž svog života. (“Jer su nenavikli s Bogom razgovarati, te kada o Njemu ljudima govore ili daju savjete kršćanskog života nemaju božanskog nadahnuća: evanđeoska riječ u njima kao da je obamrla. Koliko god njihov glas bio hvaljen i slavljen radi svoje razboritosti i rječitosti, ipak ni malo ne odzvanjaju glasom dobrog Pastira da ga ovce spasonosno čuju: buči samo i u tutanj se razliježe” ... Pijo X., Exhort. ad clerum cathol., 4. kolovoza 1908.)

Ovo nukanje što ga očinsko srce Pija X. upravlja službenicima Božjim, dirljiv je poziv na svećeničku svetost, tumač njezine potrebitosti i naravi, i napatuk gdje su nanizani praktični savjeti kojim se je sredstvima može postići i očuvati.

Ponovo naglašavamo, samo Duh Sveti, božansko počelo svake duhovne plodnosti, proizvodi obraćenja i ulijeva milosti po kojima se čovjek na to odluči: okanuti se grijeha i vršiti kreposti. Riječ evanđeoskog poslanika, proniknuta pomazanjem Duha Posvetitelja, postaje živim točilom koje nimalo ne zaustavlja djelovanje Božje. Prije Duhova apostoli su propovijedali gotovo bez uspjeha. Nakon što se povukoše kroz deset dana u samoću posvemašnjeg nutarnjeg života, obuze ih i pretvori Duh Božji. Prvi propovjednički pokušaji postade čudesnim ribolovima. Tako je sa evanđeoskim sijačima. Po nutarnjem životu oni su pravi Kristonosci. Oni sade i zalijevaju, i što usade raste. Duh Sveti uvijek će ubrzati rast. Njihova je riječ zajedno i sjeme što pada i kiša koja oploduje. Sunce od kojeg se raste i zrije neće izostati.

Samo svijetliti je isprazno, rekao je sveti Bernardo, samo gorjeti malo, gorjeti i svijetliti je savršeno. I dalje: naročito je apostolima i apostolskim muževima rečeno: “neka svijetli svijetlo vaše pred ljudima”; stoga, jer bi morali biti prvi oni užgani i žarko užgani (Serm. de S. Jona. Bap.).

Apostolski poslanik crpi evanđeosku rječitost u životu sjedinjenja sa Isusom po molitvi i stražarenju nad vlastitim srcem, ali također i u Svetom Pismu koje on velikim žarom poučava i u sebe upija. Svaka od Boga čovjeku upravljena riječ, svaki govor sa božanskih usnica Isusovih, za njega je brušeni dragulj što ga on sa svih strana ogledava i divi mu se, u svijetlu dara mudrosti koji je u njemu tako bogato razvijen. Ali kako on samo nakon što se molitvom pripremio otvara Bogom nadahnutu knjigu, zato joj se ne samo divi, nego i proživljava slast njezinih pouka, svejedno kao da ih je Duh Sveti za njega osobno kazivao u pero. I kakvog li miropomazanja kad se on uspne na propovjedaonicu te navodi riječ Božju; kakve li razlike između svijetla što se otuda po njemu toči, te onih duhovitih ili učenih primjena što će ih tom zgodom moći iznijeti propovjednik, koji je upućen samo na pomoć svog razuma i vjeru koja je u njemu hladna i obamrla. Onaj prvi pokazuje živu istinu, obavijajući duše živom zbiljom koja će ih ne samo rasvijetliti, nego i oživiti. A ovaj drugi ne zna drugačije o njoj govoriti nego kao o kakvoj računskoj, algebarskoj jednadžbi, koja je ispravna, ali je hladna i bez

dodira sa dubokim potrebama života. Ona mu je od svega odsječena i ostaje samo u pameti ili kao napisana na komadu papira; najviše ako se uzmogne dojmiti srdaca onom stranom, što je nazivaju estetskim, lijeposlovnim obilježjem kršćanstva. "Veličanstvo Svetog Pisma me zadivljuje. Jednostavnost Evanđelja progovara mom srcu", priznavao je preosjetljivi sentimentalist J. J. Rousseau. Ali što je slava Božja imala od tih nejasnih i neplodnih osjećaja! Pravi apostol, on zna tajnu kako pokazati Evanđelje u njegovoj živoj istini. A za dušu koja stupi s njim u dodir ova je istina ne samo uvijek suvremena, nego i uvijek djelotvorna i sveudilj se obnavlja, budući je od Boga. On se ne zaustavlja pri tome kako bi djelovao samo na osjećaje, nego riječju božanskog života, on prodire do volje, jer se voljom čovjek odaziva pravom životu. Osvjedočenje koje je on u drugima proizveo, rađa ljubavlju i čvrstom odlukom. Samo on posjeduje pravu evanđeosku rječitost.

Nema potpunog nutarnjeg života bez nježne pobožnosti prema Bezgrešnoj Djevici, koja je kao prva dovodna cijev svih milosti. Sveti Bernardo ne može zamisliti pravog sina ove neusporedive Majke, koji se vječito ne utječe Mariji. Pravi apostol koji se navikao na taj utjecaj, lako će, kada propovijeda vjerske istine o Majci Božjoj i Majci ljudskoj, pogoditi onaj iskreni i uvjerljivi način, koji će ne samo zanimati i ganuti slušatelje, nego i stvoriti u njima potrebu, da se i oni, u svakoj poteškoći, utječu Djeliteljici božanske Krvi. Treba samo pustiti da govori njegovo iskustvo i srce, i uskoro će pridobiti duše nebeskoj Kraljici, i po Njoj ih unijeti u Srce Isusovo.

#### **e) Nutarnji život rađa nutarnjim životom; stoga je njegov utjecaj na duše dubok i trajan**

Ovo bismo poglavlje htjeli napisati u obliku lista upravljena srcima braće svećenika.

Promotri smo do sada, kako su organizacije i slični im pothvati ovisni o nutarnjem životu evanđeoskog poslanika. Molitva i razmišljanje doveli su nas do toga da smo s još jednog stajališta raščinili besplodnost nekih organizacija. Mislimo da smo u pravu, kada postavljamo slijedeću tvrdnju:

Samo će onda organizacija uhvatiti korijen, biti stalna i dugovječna, ako je u njoj evanđeoski poslanik potaknuo druge duše na nutarnji život. To nije moguće ako i sam nije obilno hranjen nutarnjim životom.

Već prije smo naveli riječi kanonika Timon – Davida, kako je potrebno u svakoj organizaciji odgojiti skupinu vrlo gorljivih kršćana, koji će izvršavati pravi apostolat na svoju subraću. Svatko uviđa kakav je to dragocjeni kvasac, i koliko takvi suradnici mogu umnogostručiti djelotvorni utjecaj apostolskog trudbenika. On ne radi više sam, sredstva njegovog djelovanja su se postostručila.

Istaknimo opet: samo organizator koji živi nutarnjim životom, ima u sebi moć stvarati nova žarišta plodnog života. I svjetske organizacije mogu postići takav uspjeh i dobiti gorljive članove, koji ponukani prijateljstvom, osjećajima zajedništva, ili suparništvom, znaju voditi propagandu i steći utjecaj na druge. Kao poluga im služi fanatizam ili utakmica, sektaško zanesenjaštvo ili taština, korist ili častoljublje, i drugo im ne treba. Ali, osim nutarnjeg života, koja bi se druga moć usudila poduzeti ovakvo djelo, kao što je uskrisivati apostolske ljude koji su po Srcu Isusovu, koji su od Njega primili poniznost i blagost, nesebičnu dobrotu i gorljivost samo za slavu Oca nebeskog!

Sve dok neka organizacija nije u mogućnosti postići taj uspjeh, njezin je opstanak kratkotrajan. Gotovo sigurno je da neće preživjeti svog osnivača. Naprotiv, ne treba ni malo dvojiti o tome: razlog dugovječnosti nekih organizacija leži samo u činjenici – nutarnji život je i kod drugih urodio nutarnjim životom.

Navedimo jedan primjer:

Svećenik Allemand, koji je preminuo u mirisu svetosti, osnovao je u Marsilji, prije Francuske revolucije, omladinsko udruženje za učenike i namještenike. To je udruženje i danas sačuvalo ime svog osnivača i nakon više od jednog stoljeća još uvijek divno napreduje. Pa ipak je ovaj svećenik obzirom na naravske sposobnosti bio vrlo slabo nadaren, vrlo kratkovidan i plašljiv, bez govorničkog dara, te je ljudski sudeći bio nesposoban za onu ogromnu djelatnost, koju je iziskivao njegov pothvat.

Potezi njegova lica bili su po sebi nerazmjerni, te bi mlade ljude izazivali na podrugivanje, da nije bilo ljepote duše koja se oslikavala u njegovom pogledu i držanju. Po njoj je ovaj Božji čovjek nad tom vatrenom mladeži posjedovao takav ugled, te ju je sebi podvrgao i pribavio si kod nje poštovanje i ljubav. G. Allemand je htio graditi samo na nutarnjem životu, i bio je dovoljno jak da u krilu svog udruženja odgoji skupinu mladih ljudi, od kojih se nije ustručavao tražiti u čitavom opsegu, ukoliko se to moglo složiti sa njihovim staležom, svestran nutarnji život: posvemašnje **stražarenje** nad vlastitim srcem, jutarnju molitvu itd., jednom riječju potpuni kršćanski život, kako su ga shvaćali i vršili kršćani prvih stoljeća.

I ovi su mladi ljudi, jedan naraštaj za drugim, bili u Marsilji dušom toga udruženja, koje je dalo Crkvi više biskupa i daje još uvijek toliko svjetovnih svećenika, vjerovjesnika i redovnika, i na tisuće otaca obitelji. Naročito su ovi posljednji uvijek bili najvažnija jezgra župskih udruženja u Marsilji, i tu sačinjavaju brojnu četvu koja služi ne samo na čast trgovačkom staležu, industriji i duševnim zanimanjima, nego je i pravo žarište apostolata.

Spomenusmo očeve obitelji. Ta riječ budi u nama jeku one pjesme što je slušamo gotovo posvuda: “apostolat je razmjerno laka stvar obzirom na mlade ljude, na djevojke i na majke obitelji; ali je često nemoguć kada ga želimo vršiti na muževima. Ali je sigurno, dok ne postignemo da glave obitelji postanu ne samo kršćani, nego u svom djelokrugu i apostoli, tako dugo će onaj inače znatni utjecaj kršćanske majke biti umanjen ili kratkovječan, te nećemo nikada postići učvršćivanje socijalnog Kraljevstva Isusovog. U ovoj župi, predgrađu, ovoj bolnici, tvornici, ništa se ne da učiniti kako bi se ljudi doveli da postanu korjeniti kršćani”.

Priznajući tako svoju nesposobnost, ne dajemo li sebi svjedočanstvo kako je u nama manjkav nutarnji život, po kojemu bismo jedino mogli pronaći sredstvo za spriječavanje odlaska velikog broja ljudi od Crkve? Nisu li nam draži laki govornički uspjesi kod mladeži i žena, nego li naporno i pomnivo pripravljanje propovijedi koje će biti podesne za stvaranje uroda osvjedočenjem, ljubavlju i temeljitim odlukama u pameti i srcu ljudi? Samo nas nutarnji život može održati u skrovitim i tegobnim, i na oko kroz duže vrijeme neplodnim poslovima sjetve. Samo nam on može pokazati, koliko bi se po ozbiljnom nastojanju molitve i pokore umnožila naša djelotvorna moć, i kako bi naš napredak u nasljedovanju svih kreposti Isusovih podeseterostručio uspješnost našeg apostolata među muškarcima.

Tako smo jednom bili iznenađeni kad su nam potanko pripovijedali o udruženju vojnika u velikom normandijskom gradu, te nismo mogli odmah povjerovati u takav uspjeh. Kako bi, na primjer, to moglo biti, da vojnici dolaze na društvene sastanke u znatno većem broju onda kada se obavlja duga večernja pobožnost klečanja, kojoj je svrha ispaštati za bogomrske psovke i razvratnosti što se zbivaju po kasarnama – nego li ih bude kad se u društvu daje glazbeni koncert ili kazališna predstava! Ali su nam napokon bjelodane činjenice raspršile svaku dvojbu. Naše iznenađenje je prestalo kad su nam ispriповјedili, kako duboko društveni duhovnik shvaća Svetohranište oltara, i kakve je apostole on tako kraj njega uspio odgojiti.

Nakon tog primjera što misliti o izvjesnim apostolima za koje izgleda da su im kinematografi, pozornica, pelivanske priredbe – kao osnova nekog petog evanđelja za obraćanje naroda!



Kad nema drugih, upotreba i tih sredstava će privući pristaše, i na taj način ih odvući od zlih zabava. I to je neki uspjeh: ali u najviše slučajeva tako neznatan, tako kratkotrajan! Bože sačuvaj, da bismo time htjeli ohladiti gorljivost naše drage braće svećenika, koji ne mogu ni shvatiti ni upotrijebiti koju drugu metodu, te već nazrijevaju (kako smo to i mi činili kao mladi neiskusni svećenici) svoja omladinska društva prazna, ako bi naime posvećivali manje vremena priređivanju ovakvih modernih zabava, što su u njihovim očima nužni uvjet za uspjeh koje organizacije. Ograničimo se samo na to: upozoriti ih na pogibelj ako onim sredstvima ustupe previše mjesta, i zaželimo im milost shvaćanja stajališta kanonika Timon – Davida izraženo u našem razgovoru s njim, kako smo to prije ispričali.

Jednog je dana (bili smo onda dvije godine svećenici) taj časni svećenik bio primoran na koncu razgovora, na vrlo bratski način, ali ne bez neke samilosti, reći: “Non potestis portare modo – ne možete za sada to podnijeti; kasnije ćete me bolje shvatiti, kada budete napredovali u nutarnjem životu. Danas, uzevši sve okolnosti u obzir, ne možete biti bez onakvih sredstava; slobodno ih upotrebljavajte, kad nemate drugih. Što se mene tiče, ja mogu vrlo dobro zadržati u društvu svoje mlade radnike i činovnike, te privlačim u nju nove članove – pa ipak kod nas ima samo onih starih i vječito novih igara, koje dušu odmara upravo svojom jednostavnošću, a ništa ne stoje obzirom na troškove. Gledajte, doda kanonik, pokazao sam vam na tavanu glazbala koja sam i ja u početku držao prijeko potrebnim; a eto ovaj trenutak dolazi prema nama naša sadašnja glazba; prosudite sami”. I zaista, nekoliko trenutaka kasnije, nastupala je pred nama skupina od 40 do 50 mladića između 12 i 17 godina. Kakva buka i urnebes! Tko bi se mogao suspregnuti od smijeha kad zapazi ovu šarenu četvu, što ju je zadovoljno promatrao razblaženi pogled starog kanonika? “Gledajte, reče mi, onog što stupa natraške na čelu ćete i maše velikim štapom poput zborovođe u orkestru, a onda ga odjednom smiješno prislanja uz usta kao da je frula; on je podčasnik, sada na dopustu, i jedan od naših najboljih ravnatelja. Kadgod može, prima pričest svaki dan, a osobito nikada ne propušta razmatranje pola sata svaki dan. Posebno sposoban razveseliti društvo, ovaj anđeo nastoji tu svoju sretnu nadarenost upotrijebiti u svrhu oživljavanja igre ovih naših srednjih. Pri tome je neiscrpan u izumima, i naši su dečki uvijek veseli. Ali ništa ne promakne njegovu ađutantskom oku i apostolskom srcu”. I uistinu je vladao neodoljiv smijeh pred ovom skupinom svirača što su izvodili najpoznatije popijevke kao onu “Patak raširio krila ili Jeli si kapu vidio” itd. Pjesmica se mijenjala čim je zborovođa dao znak. Svaki se učesnik pravio kao da svira neko glazbalo: jedni su postavili pred usta ruke u obliku zastavica, drugima je među usnicama treperio list papira, bilo je i nekoliko duda itd. Zaboravih, u prvom redu orkestra bila je vrsta trube kojoj su se cijevi mogle umetnuti jedna u drugu, i veliki bubanj: dva štapa, od kojih je jedan bio rukom pomican tamo amo, a jedna stara petrolejska kanta za bubanj. Lica tih mladih ljudi su sjala od radosti, i na njima se vidjelo da ih ova igra u najvećem stupnju zabavlja. “Pođimo za glazbom” – reče mi kanonik. Na kraju drvoreda je stajao kip Blažene Djevice. “Na koljena prijatelji moji, poviče zborovođa. Jedan Ave maris stella (Zdravo zvijezdo mora – crkvena pjesma) našoj dobroj Majci, a onda jednu deseticu ružarija”. Čitav ovaj mali svijet ostade najprije jedan tren šuteći, a onda polako, istom pobožnošću kao u kapelici, odgovara na Zdravomarije. Ovi mali južnjaci, tren prije nestašni vragolani, a sada većinom oborenog pogleda, pretvoriše se u anđele fra Angelika. Ne zaboravite, reče mi moj voditelj, u ovome je toplomjer naše omladinske organizacije: jednostavnim i veselim igrama zadržati naše odraslije mlade ljude (preko dvadeset godina starosti); postići da oni ovdje u vrijeme molitve i odmora poprime dušu malog djeteta, te se znadu zabaviti i sitnicama; osobito ih ponukati na molitvu i to i usred same igre; za tim ciljem idu svi naše ravnatelji”. Četa se u to podigla na nove umjetničke pothvate od kojih je veliko dvorište orilo. Tren kasnije i igra se razvela u okretanju na prečama. Opazili smo kako je podčasnik, pridigavši se iza Ave maris stella,

prišapnuo nekoliko riječi na uho dvojici ili trojici. Ovi odmah veselo, očito se pokoravajući običaju, ostavivši svoj haljetak i lagane cipele što su ih imali na sebi za vrijeme igre, krenuše prema kapelici i tu provesti četvrt sata do nogu božanskog Utamničenika.

Treba, doda kanonik Timon – David, u svom radu s mladima ići za ovim ciljem, kako ćemo odgojiti takve ravnatelje, u kojima će ljubav Božja biti dovoljno snažna, kad ostave omladinsko društvo i osnuju obitelj, te i onda ostanu apostoli koji gore od želje da što većem broju duša udijele žar svoje ljubavi. Ako naš apostolat, nastavio je sveti svećenik, ne bi činio ništa do odgoja dobrih kršćana, o kako bi skučen bio naš ideal! Treba se podići čitava legija apostola, a ova temeljna stanica društva, obitelj, postane žarište apostolskog rada. Samo život žrtve i povjerljivosti s Isusom dati će nam snage i otkriti tajnu kako ostvariti tu osnovu u potpunom opsegu. Samo će pod tim uvjetom naše djelovanje u društvu biti snažno i ispuniti će se riječ Učiteljeva: “vatru sam došao baciti na zemlju, i što hoću drugo nego da se upali” (Luk. 12, 49.).

Tek smo kasnije, na žalost, shvatili veličinu pouke revnog kanonika, tako duboka u poznavanju čovječje duše i u svom postupku. Tada, pred očima Boga za koga prividni uspjesi nisu ništa, mogli smo usporediti uspjehe postignute raznim upotrebljenim sredstvima.

Ta sredstva mogu biti ili jednostavna kao Evanđelje, ili zamršena kao sve što je previše ljudsko; i prema tome možemo procijeniti vrijednost koje organizacije i onih koji njome upravljaju.

Prema Golijatu s kojim se bezuspješno boriše junaci Izraelovi, stupaše mladi David. Pračku, štap, pet kamenčića iz potoka, više ništa nije zahtijevao mladić. Ali ono njegovo “u imenu Gospodina vojska” (1. Kralj. 27, 45.) već bijaše poklik duše sposobne dovinuti se svetosti.

Danas se puno govori o “laičkim” državnim udruženjima mladeži nakon završene škole. Uzalud će im biti ogromne svote što im država službeno doznačava, i raskošne prostorije itd. Usprkos svom siromaštvu ne trebaju se nikakve utakmice bojati slična udruženja što ih Crkva osniva, samo ako su sagrađena u nutarnjem životu. Ona će sjajem svog ideala – jer taj najviše osvaja srca mladih ljudi – povući za sobom po izboru duše mladosti.

Završimo još jednim primjerom. On će nam pomoći pri prikazivanju čovjeka organizatora, koji izgleda kao da nosi duše k Gospodinu i čini ih apostolima; no uistinu je taj zanos iznikao samo iz neke, rekao bih magnetske privlačnosti koju oko sebe vrši. Njegove pristalice su ushićene što imaju posla s ovako pobožnim i neodoljivo privlačnim čovjekom, ponosni su videći gdje se on njima bavi; oni su uz njega kao dvorska pratnja i otimaju se, ali najviše da bi se njemu svidjeli, za pobožnim vježbama na oko iskrene bogoljubnosti, pa i onda kad su te vježbe naporne.

Jedna dobra redovnička družba sestara koje se bave poukom djece u kršćanskom nauku, bila je pod ravnanjem redovnika čiji je životopis bio nedavno napisan. “Časna majko, reče jedan dan ovaj muškarac nutarnjeg života nekoj samostanskoj predstojnici, držim uputnim, da časna sestra X... barem kroz jednu godinu prestane sa poučavanjem katekizma. – Ali Oče, vi na to ne pomišljate, da je ona najbolja razrednica. Iz svih predgrađa njoj navaljuju djeca, privučena njenom vanrednom sposobnošću. Opozvati je od poučavanja katekizma ništa drugo ne bi značilo nego učiniti da nam se većina ovih dječaka razide. – Prisustvovao sam s tribine njezinu katekizmu, odgovori Otac. Zabljesne djecu svojim govorom, istina je, ali to biva na previše ljudski način. Iza jedne godine ponovnog novicijata, kad se bude bolje usavršila u nutarnjem životu, onda će posvetiti i svoju dušu i duše djece svojom revnošću i upotrebom svojih darova. Ali sada je ona i nesvjesno zaprekom djelovanju našeg Gospodina na ove duše što se pripremaju na Prvu Pričest. No ja vidim, časna majko, da vas je moj zahtjev ražalostio. Pa dobro! Nagodimo se. Poznajem sestru N..., dušu vrlo nutarnju, ali bez velikih darova. Zamolite vašu vrhovnu glavaricu da vam je pošalje na neko vrijeme. Ova prva će dolaziti

započinjati katekizam kroz četvrt sata, toliko da umiri vaš strah da će vam opustjeti škola, a onda će se malo po malo potpuno povući. Vidjeti ćete da će djeca bolje moliti i pobožnije pjevati crkvene pjesme. Njihova sabranost i poučenost odražavati će više svrhunaravno obilježje. To neka nam bude kao toplomjer”.

Petnaest dana kasnije sestra N... sama je poučavala katekizam, a predstojnica se mogla osvjedočiti da je ipak djece bivalo više. To je uistinu bio Isus koji je po njoj poučavao katekizam. Svojim pogledom, skromnošću, blagošću, dobrotom, načinom kako se križala, izrazom glasa ona je govorila našeg Gospodina. Sestra X... je mogla i ono što je bilo najsuhoparnije učiniti zanimljivim. Sestra N... je činila više. Bez dvojbe nije ništa propustila za dobro pripravljanje svog tumačenja i iznošenja pred djecu; ali ono što je bilo njezinom tajnom i što je bilo prožeto njezinim predavanjem, je bilo kao neko miomirisno pomazanje. I to pomazanje je činilo da su se duše uistinu našle u dodiru s Isusom.

Kod katekizma sestre N... nije bilo toliko izljeva bučne radosti, niti zapanjenih pogleda, kao ni osjećaja očaranosti, istovjetna sa utiskom što bi ga na djecu proizvelo predavanje kakva putnika istraživača, ili napeto pričanje o kojoj bitci.

Naprotiv, tu je vladala atmosfera sabrane pažnje. Ti se mali dječarci drže u vjeronaučnoj sobi kao da su u crkvi. Nije se tu upotrijebilo nikakvo čovječje sredstvo za spriječavanje rastresenosti ili dosade. Koji li tajanstveni utjecaj lebdi nad ovim slušateljstvom? Ne varajmo se, to je izravni utjecaj Isusa. Jer kad koja nutarnja duša razlaže nauke katekizma, tada je ona kao lira koja ne odzvanja osim pod prstima božanskog Umjetnika. A nikakva se čovječja umjetnost, pa bila ne znam kako divna, ne može usporediti sa Isusovim djelovanjem.

#### **f) Važno je odgojiti “elitu” i rukovoditi pojedince u duhovnom životu**

Vratimo se opet na spomenuti zanimljiv razgovor što smo ga vodili sa kanonikom Timon – Davidom. Sigurno je čitatelj primjetio jednu riječ koja je izašla iz usta ovog tako iskusnog omladinskog organizatora. Upotrijebivši zornu i slikovitu riječ “šljake”, htio je časni kanonik u nju sliti svoju misao o upotrebi nekih modernih zabava, koji imaju svrhu privući mlade i drže ih u omladinskim društvima, npr. kazalištem, glazbom, kinom, skupim i zapletenim igrama itd. Ovakva sredstva su često povod prevelikom naprežanju i klonulosti; zato su ona manje podesna za odmaranje ili širenje duše, nego više za laskanje taštini i uzburkanosti mašte i osjećajnosti mladeži. Nikako se pak ova riječ “šljake” ne može primijeniti na one vrlo zabavne, premda i vrlo jednostavne igre koje odmaraju dušu, jačaju tijelo i koje su zadovoljavale tolike kršćanske naraštaje.

Previše jednostavno shvativši to stanovište razboritog kanonika i uspoređujući ga sa mišljenjem drugih odličnih organizatora, mogao bi se netko upitati, ne pretjeruje li on, i općenito govoreći kao da se može uvijek biti bez tih “šljaka”.

Osim pothvata zasnovanih poglavito u svrhu olakšanja tjelesnih čovječjih nevolja, možemo ostale svrstati u dva razreda: udruženja u koja se primaju samo posebni članovi “elita”, i druga iz kojih se isključuju samo šugave ovce.

Pretpostavimo da se i u ovom posljednjem slučaju nastoji odgojiti društvena srčika posebnih članova “elita” koja bi svojom gorljivošću u očima ostalih uvijek isticala glavnu svrhu udruženja, a ta je: privesti sve svoje članove životu kršćana, ne samo površinom i vanjskim izgledom, nego temeljito i duboko. Inače ne bi to bilo drugo nego “svjetsko udruženje pod župnikovim vodstvom” – kako se malo zlobno izrazio jedan odlični srednjoškolski profesor, kojem je bilo sumnjivo, ne krije li se pod klerikalnim pročeljem gotovo isto toliko zlouporabe, koliko ih je na svoju žalost opazio u ustanovama koje ne stoje pod utjecajem Crkve.

Vođe društva koji ne trpe u svom društvu članove nepodesnih da sačinjavaju “elitu” posve odobravaju riječ “šljake”. Time želi istaknuti kako sporedno značenje pridaju izvjesnim sredstvima, bez kojih oni mogu biti, ili ih trpe bezvoljno.

I imaju dovoljno dokaza kako bi obranili svoje stajalište.

Po njihovom mišljenju, ne može doći do obnove ljudskog društva, naročito do obnove Francuske, osim po snažnijem izjarivanju svetosti Crkve. Tim se sredstvom, a ne apologetskim predavanjima, kršćanstvo u prvim vjekovima svoje povijesti tako brzo raširilo, unatoč sili neprijatelja, svakovrsnim predrasudama i općoj pokvarenosti.

Svaku raspravu u ovoj stvari oni zaustavljaju uzvraćajući: “možete li navesti samo jednu činjenicu, kojom bi se moglo dokazati da je Crkva u tom razdoblju osjetila ikada potrebu izmišljati zabave, kojim bi htjela od sramotnih kazališnih predstava poganski odvratiti one duše, što ih je htjela za sebe osvojiti?”

Jedan nam je od tih organizatora napomenuo pohlepu za zlatom i ludovanje za kinom i njegovim filmovima, koji i danas drže u grozničavoj napetosti tolika mnoštva žedna uživanja: ona drevna Panem et Circenses, “kruha i cirkuskih igara”, iz doba rimskog propadanja mogla bi se danas prevesti sa novaca i kina. Uzmite za primjer svetog Ambrozija ili svetog Augustina, te velike osvajače duša; može li se u njihovu životu naći samo jedna crta koja bi nam pokazivala gdje organiziraju kakvo udruženje u tu svrhu, te svojim novcem priređuju zabave, te time zaboravili naslade što im ih je nudilo poganstvo? – Ili gdje čitamo da se sveti Filip Neri za obraćenje Rima, tako mlitava uslijed ondašnjeg nekršćanskog duha renesanse, služio spomenutim “šljakama”, kako ih je kanonik Timon – David u šali volio nazvati?

Sigurno je, to smo već napomenuli, da je drevna kršćanska Crkva znala među vjernicima organizirati neusporedivu i mnogobrojnu “elitu”, birane članove, koji su svojim krepostima iznenadili i osupnuli pogane. Sa divljenjem su na njih gledali svi koji su pošteno i iskreno mislili, makar su ih od kršćanstva odbijale velike predrasude, poganska načela i narodna prošlost jednako kao i nisko pogansko ćudoređe. Na to su slijedila obraćenja, čak i u onim krugovima do kojih nije dopirao svećenik.

Kako onda, unatoč tim poukama što nam ih daje povijest, i sami sebi ne postavimo pitanje: ne pouzdajemo li se u sadašnjem stoljeću previše, ne samo u bučne javne nastupe, nego i u razna sredstva kojima se naše vrijeme upravo rasipno razmeće, koja su neosporno, vrlo korisna; ali bi ipak trebalo požaliti kada bi ih se postavilo na prvo i najvažnije mjesto: kao što su npr. hodočašća, sjajne svečanosti, kongresi, javni govori, štampa, strukovni savezi, politička akcija itd.? Propovijedanje primjerom biti će uvijek glavnom polugom. Exempla trahunt – samo primjer vuče. Predavanja, dobre knjige, kršćanska štampa, pa i same vrsne propovijedi moraju se kretati prema ovom središnjem i temeljnom zadatku: tako organizirati apostolski rad, da se na puk djeluje primjerom gorljivih kršćana, u kojima živi Isus, jer iz njih odiše miomiris Njegovih kreposti.

Svećenici koji su se posve predali svim drugim poslovima svoje službe, a ne brinu se dovoljno za ovaj glavni tj. odgajanje “elite” koja će započeti veliku vojnu dobra primjera, zar se onda smiju čuditi, da je u Francuskoj tri četvrtine muškaraca palo u vjerski nehaj? Kako je kod nas, tako je, još i gore, kod mnogih drugih naroda: takvi ljudi u Crkvi ne vide sem neku časnu ustanovu koja je od izvjesne koristi za ljudsko društvo. Ona u njihovim očima nije ono neusporedivo pokretno pero u životu svakog pojedinca, ugaoni kamen za obitelji i narode, i osobito onaj veliki reflektor svijetla istine i vječnog života.

“Kakva li je to vjera koja može tako prosvijetliti, ojačati i uspaliti srce čovjeka?”. Tako su se u čudu pitali pogani kada su gledali divne učinke što ih je mogla proizvesti nijema liga za akciju dobrim primjerom.

Ova "liga", koja je postojala među prvim kršćanima, nije crpila svoju snagu samo što je vršila zapovijed Psalma: Declina a malo (Izbjegavaj zlo i čini dobro – Ps. 36.). Samo izbjegavati ona djela što ih zabranjuje Deset zapovijedi Božjih, nije dovoljno da bi zadivilo pogane i probudilo volju kako bi i životom nasljeđovali prve kršćane. Istom je uz ono drugo, uz Fac bonum, svezano djelovanje dobra primjera: Exempla trahunt. Trebao je tu sav sjaj evanđeoskih kreposti, kako ih je Isusov govor na gori izložio svijetu.

"Kad bi Crkva, govorio nam je jedan odličan državnik, ali bezvjerac, znala duboko u srcu uklesati oporuku svog Ustanovitelja: Ljubite se među sobom, onda bi ona postala velesila bez koje narodi ne bi mogli biti". Ne bi li se isto moglo primijetiti u vezi mnogih drugih kreposti?

Svojim dubokim razumijevanjem potreba Crkve znao je Pijo X. često proniknuti u pravo stanje stvari kao malo tko. List Ami du Clerge (20. siječanj 1921.) pripovijeda zanimljiv razgovor tog svetog pape sa jednom skupinom kardinala. "Što je danas, kaže Papa, najnužnije za spas društva? – Graditi katoličke škole, odgovori jedan. – Nije. – Dizati crkve, uzvrat drugi. – Nije ni to. – Pospiješiti porast svećeničkog podmlatka, reče treći. – Nije, ne, odvrati Pijo X., što je danas najpotrebnije, to je da u svakoj župi bude nekoliko svjetovnjaka koji su ujedno vrlo kreposni, poučeni, odlučni i uistinu apostoli (Kada se usporede neka mjesta prve enciklike Pija X. sa raznim izjavama što ih je kasnije rekao, onda je jasno da u gore navedenom razgovoru Papa očekuje da će po gorljivosti svećenika biti u župama odgojena "elita" izabranih katolika, o kojoj on govori; i da onda na tu "elitu" on računa više nego na ikakva druga sredstva, kako će se umnožiti broj pravih vjernika. Kad se to postigne, onda je osiguran svećenički podmladak, kao i dizanje škola i crkava.

Ako broj nije sjedinjen sa nutarnjom vrijednošću, velika je opasnost da će se samo razmetati grlatom, ispraznom i varljivom nabožnošću). Još druge pojedinosti što su nam poznate daju nam pravo ustvrditi: ovaj sveti Papa pri koncu života nije očekivao svijetu spasenje od ičega sem da se gorljivošću svećenstva odgoje vjernici koji će isijavati apostolskim žarom u govoru i djelu, ali osobito primjerom. U biskupijama, u kojima je, prije nego je postao papom, vršio pastirsku službu, manje je važnosti pridavao popisu župljana u župnoj knjizi status animarum, nego li popisu kršćana podesnih oko sebe širiti vatru apostolske gorljivosti. Bio je mišljenja: u svakom se okolišu mogu odgojiti "elite". Zato i je svoje svećenike razvrstavao prema uspjesima, što ih je u ovoj stvari postizavala njihova revnost i sposobnost.

Mišljenje ovog svetog Pape znatno potkrepljuje uvjerenje onih organizatora udruženja, koje smo netom na prvom mjestu spomenuli. Oni ovako razmišljaju: ako u odgoju odabrane "elite" stoji jedina i prava strategija kojom se može uspješno djelovati na mnoštvo, na "mase" – onda je pogreška kada se u udruženju drže članovi za koje više nema nade da će ih se moći učiniti gorljivima. To vrijedi za sve slučajeve, kada postoji razlog za bojazan da će se radi takvih mlitavih članova sniziti duševna razina, "niveau" elite, ili da ona više ne bude drugo nego samo imenom "elita".

Drugi organizatori, koji se zadovoljavaju da iz udruženja isključe samo one koji bi druge moralno zarazili i kvarili, nisu ni oni bez dokaza, da prosvjeduju protiv izraza "šljake" kojima neki nazivaju njihove postupke, koji u njihovim očima nipošto nisu tako bezuspješni.

Oni ističu kolikim bi pogibeljima bile izvrgnute duše kada bi ih se prestalo držati u dobrim udruženjima; te bi se ova morala zadovoljiti sa neznatnim brojem članova, ako bi se htjelo samo odgojiti "elita"; kako je otrovna moralna atmosfera u kojoj žive oni koji su im povjereni za odgoj po evanđeoskoj nauci, itd. Bilo bi, kažu, nepravedno i okrutno zanemariti "mase" i ne htjeti ih doseći drukčije sem putem apostolskog žara koji izbija iz "elite", te i ne pokušati djelovati na osrednje duše, barem da ih se spasi od još dubljeg ponora, a i da se između njih omogući izbor pojedinaca podesnih za "elitu".

S velikim štovanjem smo slušali različita mišljenja, što smo ih imali prigode čuti od društvenih upravitelja i upraviteljica, koje je vodila u radu najbolja namjera i neosporna revnost. Nije naša stvar, dovoditi ih u međusobni sklad. Ali kako ovo pišemo poglavito za našu časnu subraću u svećeništvu, radije ćemo se upitati kako bi glasio odgovor što bi ga dao sveti svećenik Allemand ili kanonik Timon – David, kada bi trebali između ova dva pogleda naći zlatnu sredinu.

Oba su za svoje djelovanje imala pred očima ovaj nacrt:

1. Pronaći, među stotinama mladih ljudi, iz udruženja, manjinu ili makar i najneznatnijim brojem, ali koja je u stanju živo željeti nutarnji život i djelom ga ozbiljno provoditi;
2. Zatim upaliti i razbuktati ove duše, nastojeći da strastveno uzljube Gospodina; te ih pronikne ideal evanđeoskih kreposti; i koliko je moguće odvojiti ih od dodira sa ostalim učenicima, namještenicima, radnicima itd. – tako dugo dok njihov nutarnji život ne dopre do stupnja, da ih uzmogne uspješno zaštititi od zaraze;
3. Napokon, kada za to dođe vrijeme, uliti u njih revnost za spašavanje duša, upotrijebiti ih i po njima bolje uzmoći djelovati na njihove prijatelje.

Predaleko bi nas odvelo kada bismo htjeli to šire objasniti, što su ova dva svećenika tražila od ne – gorljivih članova da ih ipak puste neko vrijeme u udruženju. Radije ćemo upozoriti na važnu ulogu što su je namijenili duhovnom vodstvu, za ostvarenje svoje osnove.

Pobožni i razboriti Allemand svakog je mladog čovjeka pojedinačno rukovodio, i pri tome se odlikovao u razbuktavanju oduševljenja svetim zanosom za savršenošću, i uvjeriti ga da je najbolji dokaz pobožnosti prema Presvetom Srcu nasljedovanje kreposti božanskog Uzora.

Kanonik Timon – David bio je koliko vrstan ispovjednik, pronicav u raspoznavanju i liječenju duševnih rana, toliko i odličan duhovni vođa. Nitko nije znao bolje od njega upaliti srce ljubavlju prema kreposti. Znao je svoje svećenike – suradnike s uspjehom poticati na to, da se u vođenju duša ne zadovolje onim načelima moralnog bogoslovlja koja se odnose na prvi i najniži stupanj duhovnog života, tzv. put čišćenja (Nauka o životu kršćanske savršenosti običava razlikovati tri puta, ili tri dijela jednog istog puta, kojim se duša diže od slabih početaka duhovnog života do sve veće svetosti: put čišćenja, put rasvjetljenja i put sjedinjenja) nego neka ih pomoću duhovnog vodstva povedu na put rasvjetljenja. Ništa mu nije bilo više na srcu nego te svećenike učiniti što boljim vođama duša.

Oba su smatrala da nipošto nisu dovoljne kratke poduke prije održavanja prigodom tjedne ispovijedi, kao ni njihove propovijedi držane pred čitavom omladinom, organizacija liturgičnog života, pa ni njihove zanimljive konferencije držane za “elitu” njihova udruženja. Smatrali su da je prijeko potrebno svakom pojedinom jednom na mjesec udijeliti blagodat duhovnog vodstva.

Bili su uvjereni da iza molitve i samožrtvovanja najuspješnije sredstvo, da se od milosti Božje ishode one “elite” koje mogu preporoditi svijet, je u djelovanju pravog svećenika putem čitave njegove svete službe, ali naročito duhovnim vodstvom.

Izađimo iz uskog okvira omladinskih udruženja, te jednim pogledom obuhvatimo čitavo polje što ga Crkva mora obrađivati: udruženja svih vrsta, župe, sjemeništa, kao i redovničke zadruge i misije.

Nitko nije sposoban voditi sam sebe. Ljudi imaju različite slabosti koje moraju nadvladati, sklonosti koje moraju dovoditi u red, dužnosti za izvršavanje, pogibelji na koje nailaze, opasnih prigoda kojima moraju izbjeći, poteškoća koje moraju prebroditi i dvojbe rasčistiti. Ako im za sve to treba pomoćnik, to više im treba on koji mora uznapredovati prema savršenstvu.

Svećenik bi se ponekad i ogriješio o svoju dužnost kao učitelj i liječnik duša, kada bi te duše lišio duhovnog vodstva, tog velikog pomoćnog suradnika ispovjedaonice i nenadoknadivog pokretača nutarnjeg života.

Jadna katolička udruženja, gdje ispovjednici “imaju premalo vremena”, te prije odrješenja daju kakvu pobožnu ali neodređenu poduku, često istu za sve, i ništa više! Umjesto da pruže poseban lijek što bi ga iskusan i brižan liječnik znao odabrati prema stanju svakog pojedinog bolesnika. Unatoč tome što vjeruje u djelotvornost sakramenta, nije li ipak pokornik u tim okolnostima u pogibelji da u svećeniku ne vidi drugo nego neku vrstu stroja, nešto slično automatu koji na stanici spušta putnicima, ako povuku držak, koju poslasticu?

Sretnih li omladinskih društava, škola, sirotišta, itd. gdje ispovjednik poznaje umjetnost vođenja duša, i uvjeren je kako prije svega drugog treba tu umjetnost provoditi, ako želi sve one duše podesne da se zagriju za neki ideal, odlučno baciti na vježbanje nutarnjeg života.

Koliko je već očeva i majki kršćanskih obitelji vidjelo, kako neobično je porastao njihov blagoslovni utjecaj na vlastitu djecu i njezine prijatelje jer su našla pravog duhovnog vođu!

Koliko se blago može privesti u život u duši jednog djeteta! To je vrijeme kada se drvo naginje na jednu ili drugu stranu, i često zauvijek. Biti će veliki broj odraslih koji se više neće moći ubrojiti među lijepe cvjetove Isusova vrta, a zato jer nisu već od malih nogu imali duhovno vodstvo uređeno prema njihovoj dobi i čudi. Koliko bi se onda svećeničkih i redovničkih zvanja moglo rascvasti!

Ponekad će se u kojoj župi, misiji i diljem mnogih pokoljenja nastaviti pokret što ga je ustalasio svećenik, koji je bio još nešto drugo osim djelatelj odrješenja u ispovjedaonici. Pored Arsa i Mesnil – Saint – Loup-a mogli bismo navesti druga mjesta, koja su usred opće omlitavljelosti postala pravim žarištem svrhunaravnog života, zato jer su imali sreće i dobili revnog, razboritog i iskusnog duhovnog vođu.

Koliko sam ostao zadivljen i ganut, kada sam, prije desetak godina, na svom putovanju u Japan imao sreću susresti se sa nekim članovima kršćanskih obitelji blizu Nagasaki-a, za koje se doznalo prije pola stoljeća. Nečuvena činjenica: okruženi poganima, prisiljeni sakrivati svoju vjeru, kroz tri stoljeća bez svećenika, ovi su divni vjernici primili od svojih očeva ne samo vjeru, nego i gorljivost. Gdje pronaći onaj početni zalet, koji je bio tako snažan, te se izvanrednom ustrajnošću prenosio s koljena na koljeno? Odgovor je lagan. Njihovi su preci imali u sv. Franji Ksaveru divnog duhovnog vođu kršćanske elite.

Kako će moći biti rasadnikom budućih službenika oltara neka mala sjemeništa koja nemaju duhovnog vođu? Kad njihovi gojenci nisu odmah povedeni putem koji vodi prema savršenstvu, hoće li moći veći dio njih kasnije u vršenju svog svećeničkog zvanja preći granice obične prosječnosti? Sreća još, ako ove duše koje traže svoj put nisu u želji za svećeničkim životom zabludjela. Možda su bile opčarane bljeskom naravne nadarenosti nekih svojih profesora, iz kojih je izbijao nehaj za nutarnji život i prezir za sustavno duhovno vodstvo.

U brojnim redovničkim zadrugama sa djelotvornim (aktivnim), a i u onima sa kontemplativnim načinom života, samo zato mnogi članovi u svojoj duševnosti jedno životare, jer nemaju vodstvo. Dokaz je tome u činjenici, da je nastala temeljita promjena u mlitavim dušama te su se vratile revnosti svog svetog poziva odmah čim su dobile savjesnog duhovnog vođu.

Neki ispovjednici kao da zaboravljaju na ovo: Bogu posvećene i njihovoj brizi povjerene duše dužne su težiti za savrшеноšću. One osim toga imaju potrebu biti pomagane i poticane, i napredujući u sebi ostvare riječi Psalma 83: uzlaske je u svom srcu rasporedio ... ići će od kreposti do kreposti, i onda postati pravi apostoli nutarnjeg života.

Koliko bi i svećenika bilo revnijih, koji bi svu sreću nalazili u svom euharističnom i liturgijskom životu i u napredovanju duša, kad bi im njihov ispovjednik, što ga odabraše, pokazao na pravi način svoje prijateljstvo. On bi ih trebao obzirno uvjeriti kako je za savršenost, za kojom su obavezni težiti još više nego redovnici, potrebno mjesečno duhovno vodstvo.

Svatko je mogao opaziti u mnogim životopisima svetaca, kako važnu u njihovu životu ulogu pridaju pisci dohovnom vođi. Ne bi li Crkva brojala više svetaca, kad bi bile ozbiljnije vođene plemenite i srčane duše, osobito redovničke i svećeničke duše?

Da svećenik nije bio povjerljivim duhovnim vođom roditeljima svete Male Terezije od Djeteta Isusa, i da kasnije nije ova izabranica Gospodnja stajala pod izravnim rukovođenjem Božjih namjesnika zar bi zemlja primala ovu kišu ruža što je natapa?

U svojim se spisima poznati P. Desurmont često vraća na ovu misao: za neke duše je spas spojen sa svetošću. Sve ili ništa. Žarka ljubav za Isusa, ili poklonstvo svijetu i vodstvo Sotone. Svetost ili osuda.

Stoga nije bez temelja bojazan, mnogi svećenici će biti bolno iznenađeni na Posebnom sudu, koji su donekle odgovorni za slabu prosječnost ili propast duša. Nisu htjeli proučavati umjetnost vođenja duša i preuzeti trud koji je s tim radom spojen. Bili su dobri upravitelji, odlični propovjednici, puni brižnosti za bolesnike i siromašne, ali su zanemarili onu veliku taktiku što ju je Spasitelj upotrebljavao: preobraziti društvo elitom. Malo stado učenika što ih je Isus izabrao i sam odgojio, i koje je zatim Duh Sveti užegao, bilo je dovoljno za početak preporoda svijeta.

Pozdravimo sa počitanjem sve veći broj biskupa, koji po primjeru Pija X. smatraju da je u njihovim bogoslovnim sjemeništim puno korisniji tečaj ascetike, pa i mistike, od socioloških konferencija.

Ti isti biskupi, da podcrtaju važnost duhovnog vodstva, zahtijevaju prije svega od svojih sjemeništaraca vjerno podavanje tom vodstvu za svoj osobni napredak, a svi profesori da visoko cijene to vodstvo i dokažu time što će se iz njih samih izarivati nutarnji život.

Osim toga hoće da svi kandidati svećeništva nauče ono što se odnosi na Regimen animarum, tu umjetnost upravljanja duša, koja se gradi na čvrsto uglavljenim načelima, i mudrim savjetima onih koji su je u životu provodili i stekli iskustvom. Osobito se o ovom najvažnijem umijeću, koje se pravom naziva Ars artium – umjetnost nad umjetnostima, može reći: “znati” mora ići usporedno sa “umjeti”.

Ako o duhovnom vodstvu potražimo uputstva u onim piscima što ih Crkva smatra učiteljima duhovnog života, vidjet ćemo koliko o tome vlada krivih nazora i predrasuda.

Neke osobe znaju tako dobro odvratiti od pravog cilja duhovno vođenje, pusti li samo svećenik da mu revnost plovi bez kompasa i drži li slabom rukom kormilo!

Izrodi li se to onda u sjednicu ispraznog naklapanja ili mekušne nježnosti, što laska sebeljublju, ili prijeđe u kvietizam (Kriva i od Crkve osuđena nauka, da je sveopće mirovanje duše načelo i cilj savršenog duhovnog života), otupljuje vlastitu osobnu odgovornost; ili se izvrgne u školu “pobožnjaštva” i sentimentalizma u kojoj se odgaja ukus za osjetna ganuća ili za nabožnost koja se sva sastoji u vanjskim pobožnostima; često opet u neku vrstu odvjetničkog ureda kamo se navikne dolaziti po savjet u najnezatnijim zgodama života, u svjetskim poslovima i dnevnim obiteljskim brigama; i koliko još drugih krivih putova ima na koje mogu žalosno zalutati vođe i vođeni!

Svećenik mora budno paziti da se krivo ne tumači značaj duhovnog vodstva. Sve se mora usmjeravati cilju što ga ističe slijedeća točna oznaka duhovnog vodstva. Ona glasi ovako: duhovno vodstvo sastoji se u savjetima što ih se, po stalnom redu i sustavu, daje otvorenoj i srčanoj duši u svrhu da je se unapređuje do ozbiljne i stalne pobožnosti, čak i do savršenosti; a



osoba koja daje takve savjete treba imati za to stalešku milost, znanje i iskustvo (osobito svećenik).

Ovaj posao je prije svega odgoj volje, ove glavne u nama moći koju sveti Tomo naziva Vis unitiva; jer se na koncu konca samo u njoj izvršava sjedinjenje s našim Gospodinom i nasljedovanje Njegovih kreposti.

Duhovni vođa, ako je vrijedan tog imena, mora si objasniti koji su najdublji uzroci ne samo pomanjkanja one duše koja mu se povjerila, nego i njezinim težnjama i željama. On raščinja njezine poteškoće i mrzovolju u duhovnoj borbi. Iznosi joj pred oči ideal u njegovu sjaju, kuša, odabire i nadzire sredstva kojima će po njemu živjeti, upozorava na opasne litice i varke; treba je prodrmati kada zamre; obodriti, ukoriti; kada treba i tješiti – ali samo da opet očeliči volju protiv klonulosti i zdvojnosti.

Dok duša još nije oslobođena od privrženosti prema grijehu, dok se još nalazi na “putu čišćenja”, do tada se redovito spaja vođenje sa ispovijesti. Kad se duša ozbiljno usmjerila putem gorljivosti, duhovno vodstvo može se lakše rastaviti od ispovijedi. Želeći prepriječiti njihovo međusobno miješanje, neki ga svećenici daju iza odriješanja, i to samo jednom na mjesec onima koji se ispovijedaju svakog tjedna.

Ne spada u okvir ove knjige podrobni opis, kako se obavlja vođenje duše. Ali priznajemo, bilo bi nam na veliku radost, kad bismo imali prigodu pokušati izraditi kratak i praktičan sastavak iz svega onoga što ima o tome u knjigama njaboljega. Uvjereni smo da će dosta svećenika ozbiljno uzeti ovo duhovno umijeće, samo će se neki ustručavati proučavati ga iz omašnih svezaka. Ovaj kraći izvadak, nešto kao “compendium”, ne samo da bi olakšao proučavanje i razvrstavanje duša, nego bi osim toga potanko odredio sredstva koja u kršćanstvu vrijede za pojedine glavne staleže, kad se na njih posebno primjeni Isusov poziv: Duc in altum – “izvedi na pučinu”.

Svaka je duša kao svijet za sebe. Svaka ima posebne crte. Ipak će, uzevši općenito, kršćane može svrstati u nekoliko stupova. Biti će korisno, ako odmah ovdje pokušamo provesti to razvrstavanje, uzimajući kao mjerilo s jedne strane grijeh ili nesavršenosti, a s druge molitvu. Pri tome nas vodi želja, da slijedećom preglednom slikom možda kojega od svoje subraće potaknemo zamisliti se, kako je potrebno proučavati i upoznati pravila, koja pokazuju na koji se način svaka pojedina duša mora rukovoditi prema stanju u kom se nalazi.

Od ovdje navedenih raznih vrsta duša svećenik dviju prve ne može izravno dosegnuti. Ali ako je on dobar vođa, tim djelotvornije će voditi njihove rođake ili prijatelje, kojima je želja izvući bića od otvrdnutosti, a koje Bog još nije konačno odbacio.

## **1. Otvrđnuće**

Smrtni grijeh – Okorjelost u tom grijehu, zbog neznanja ili zlobno iskrivljenje vlastite savjesti. – Prigušivanje grižnje savjesti, ili je uopće nema.

Molitva – Slučajno je napušteno svako utjecanje k Bogu.

## **2. Kršćanstvo samo izvana**

Molitva – Obavlja se samo jezikom, bez pozornosti ili samo zbog vremenite koristi. – Čovjek rijetko, a i to površno, uđe u sebe i sabere se.

### **3. Osrednja pobožnost**

Smrtni grijeh – Duša mu se slabo otima. – Često se izvrgava grešnoj prigodi; ali se onda iskreno pokaje i dobro ispovijedi.

Laki grijeh – Navika u ovom grijehu smatra se kao neznatno zlo; iz toga mlakost volje. – Ništa se ne poduzima u spriječavanju istog.

Molitva – Ponekad dosta dobra. – Za tren se zna pojaviti želja za gorljivošću u duhovnom životu.

### **4. Promjenjiva pobožnost**

Smrtni grijeh – Ozbiljno nastojanje u borbi protiv smrtnog grijeha. Redovito izbjegavati grešne prigode. – Živo osjećanje kajanja za grijeh. – Djela pokore za njihovu zadovoljštinu.

Laki grijeh – Katkada slučajan. – Slabo mu se odupire. – Površno se kaje za njega. – Posebno ispitivanje savjesti nema stalnosti ni dosljednosti.

Molitva – Slaba je odluka da će se vjerno vršiti dnevno razmatranje; ovo se propušta kad god je dosta posla, ili kada je duša suha za molitvu.

### **5. Postojana pobožnost**

Smrtni grijeh – Nikada. – Ili najviše ga, vrlo rijetko, zaskoči kakva jaka i iznenadna napast. Često je u takvom slučaju smrtni grijeh dvojbena, a žarka skrušenost i pokora zbog njega.

Laki grijeh – Duša ga pažljivo izbjegava i bori se protiv njega. – Rijetko slučajan. – Živo se zbog njega kaje, ali ga malo ispašta. – Stalno i sustavno posebno ispitivanje savjesti, ali samo u smjeru izbjegavanja lakih grijeha.

Nesavršenosti – Duša ih ne želi u sebi pronaći da se ne bi morala boriti protiv njih, ili ih lako opravdava. – Divi se samozataji, želi je, ali slabo je vrši.

Molitva – Postojana vjernost, uza sve zapreke, prema molitvi, koja je na ovom stupnju često više u izljevima srca, u čuvstvima nego li u razmišljanju: tkz. “afektivna molitva”. – Naizmjenično duhovne utjehe i s mukom podnašanje stanja duhovne suše.

### **6. Gorljivost**

Laki grijeh – Nikada slučajan. – Osim ponekad iznenada, ili samo napola svojevolljno. – Živo kajanje, i okajavanje djelima pokore.

Nesavršenosti – Duša ih se odriče, nadzire ih, i od srca im se odupire, kako bi se više Bogu svidjela. – Ipak ponekad na njih pristane, ali ih odmah i požali. – Često vrši djela samozataje. – Posebno ispitivanje savjesti ide za sve većim usavršavanjem u kojoj kreposti.

Molitva – Duša rado produžava svoju razmatrajuću molitvu. – Molitva pretežno “afektivna”, dapače “molitva jednostavnosti” (To su dva viša stupnja obične, nemistične molitve. Kod “afektivne” prevladavaju živahni osjećaji, npr. ljubavi, hvale, zahvalnosti, skrušenosti itd. “Molitva jednostavnosti” je još savršenija, u njoj nema više raznih osjećaja kao kod “afektivne”, nego dušu preuzima jedan snažni osjećaj, jedna glavna misao. Isp. Poulain, Handbuch de Mystik (Herder 1925.) str. 12. ss.)). Izmjenjivanje jakih utjeha i tjeskobnih kušnji.

## 7. Relativna savršenost

Nesavršenosti – Duša im se odlučno odupire, s velikom ljubavlju. – Događaju se samo kad je nepotpuna pozornost.

Molitva – Neprekidan život molitve, i onda kada se podaje požrtvovnom vanjskom djelovanju. – Žeđa za samozatajom, za posvemašnjim poniženjem, da se otrgne od svega, za ljubavlju Božjom. – Glad za Euharistijom i Nebom. – Milosti od Boga ulivene, mistične molitve u raznim stupnjevima. Često pasivna čišćenja duše (Za ovo i pod slijedeća dva broja navedena duševna stanja višeg molitvenog života, isp. dobre mistične pisce, kao što je npr. Poulain, Naval (Theol. ascet. et mysticae cursus. – Torino, Mariett) i dr.).

## 8. Heroična savršenost

Nesavršenosti – Samo kao slučajni naravni porivi.

Molitva – Svrhunaravni darovi kontemplativnog gledanja, katkada u pratnji izvanrednih pojava. – Izrazita pasivna čišćenja. – Preziranje sebe do zaborava. – Više želi trpljenje nego radost.

## 9. Savršena svetost

Nesavršenosti – Jedva zamjetljive.

Molitva – Najčešće kao “preobražavajuće sjedinjenje”. – Duhovni brak. – Čišćenje ljubavi. – Žarka žeđ za trpljenjem i poniženjima.

Rijetke su duše koje pripadaju kojoj od ove dvije, dapače od tri zadnje nabrojene vrste. Zato je shvatljivo, da svećenici ne osjećaju potrebu za proučavanjem najboljih pisaca, koji obrazlažu pravila razboritog i sigurnog vođenja duša što su već u višim stupnjevima svetosti – nego s time čekaju na prigodu da se koja takva savršenija duša stavi pod njihovo duhovno vodstvo.

Ali zar bi se tako isto moglo ispričati ispovjednika, koji bi, jer nema u njemu dosta gorljivosti, zanemario proučiti i ostvariti ono što se odnosi na prve četiri vrste: osrednja pobožnost, promjenjiva pobožnost, postojana pobožnost i gorljivost? Takav bi ispovjednik puno duša pustio pljesniti u žalosnoj mlitavosti ili da se zaustave na znatno nižoj stepenici nutarnjeg života, nego li im je Bog odredio.

Sve na što mora duhovni vođa obratiti pažnju kod početnika u pobožnosti može se zgodno svesti na slijedeće četiri točke:

1. Mir – Ispitati je li duša u pravom miru, a ne u onom što ga daje svijet, ili koji nastaje zato što se duša ne želi boriti. Ako nije smirena, uspostaviti u njoj potrebni relativni mir unatoč njegovim teškoćama. To je temelj svakom duhovnom vodstvu. Smirenost, sabranost, pouzdanje, odnose se na ovu prvu točku.

2. Ideal – Iza toga najprije prikupiti sve potrebne podatke da se uzmogne tu dušu svrstati prema gore navedenom pregledu, upoznati joj slabe strane, žive sile njezina značaja i čudi, stupanj njezine težnje za savršenstvom. Kad je duhovni vođa to ustanovio, onda treba potražiti podesna sredstva, koja će u ovoj duši razbuktati želju ozbiljnog življenja sa Isusom i uklanjanjem zapreka koje se u njoj protive razvitku milosti. To ide za tim da dušu ponuka, te uvijek smjera na više, uvijek Excelsior.

3. Molitva – Ispitati kako duša obavlja svoje molitve, i utvrditi stupanj njezine vjernosti prema molitvi, vrstu njezina moljenja, zapreke na koje pri tome nailazi i uspjehe što ih je

postigla u svom molitvenom životu. – Korist crpljenja iz primanja sakramenata, iz liturgijskog života, iz posebnih pobožnosti, iz strelovitih molitvica i vježbanja o prisutnosti Božjoj.

4. Samozataja – Proučiti o čemu, osobito kako biva obavljeno posebno ispitivanje savjesti; kako se vrši samozataja, je li iz mržnje prema grijehu ili iz ljubavi prema nekoj kreposti; kako je u toj duši tijekom dana stalo sa bdijenjem nad svojim srcem, tj. sa budnošću i duhovnim bojem, spojenim sa duhom molitve.

Kako smo već istakli, na ove se četiri točke da svesti sve što je bitno za duhovno vodstvo. Može ih se sve četiri ispitati svaki mjesec, ili uzastopce jednu po jednu na mjesec, kako se ne bi previše oduljilo.

Na taj način gorljiv svećenik uništava u dušama uzročnike smrti i oživljava klice života, i uvježbavši se u tome, napokon žarko zavoli ovo najveće umijeće. A Duh Sveti, čiji je on vjerni službenik, ne žali od njega onih neizrecivih utjeha, koje su ovdje na zemlji jedno od velikih blaženstava svećenikovih. Dijeli mu ih onom mjerom, kojom se ovaj žrtvuje u nastojanju da dušama primjeni načela što ih je savjesno proučio. Tko je više od svetog Pavla kušao radosti apostolskog djelovanja? Ali kolika ga li je žarka vatra morala paliti da je mogao o sebi napisati: tri godine noć i dan ne prestajah sa suzama opominjući svakog od vas! (Dj. Ap. 20, 31.).

“Dragi doktore, znam da se vaš sin priprema postati svećenikom. Neka se on i njegova subrača, kada dobiju dužnost voditi brigu za duše, ugledaju u Vašu požrtvovnost i stalešku savjesnost, kojom Vi ustanovljujete dijagnozu bolesti i propisujete lijekove i način života bolesnika, kako bi on ozdravio i ponovo dobio snagu. Ako oni to učine, onda ni Židovi, ni slobodni zidari, ni protestanti, neće moći kod nas spriječiti da vjera ne ostane slavodobitna”. Tako je, u mojoj prisutnosti, jedan crkveni dostojanstvenik izrazio svoje divljenje i zahvalnost liječniku koji ga je, nakon mučnih naprezanja, uspio spasiti iz smrtonosne krize, i uskoro mu ponovo vratio potpunu čast.

Bog će sigurno dati blagoslov, kad se na posao daje znanje i požrtvovnost.

Koliku li će nadčovječnu snagu imati ta dva čimbenika, ako svećenik koji ih rabi bude jedan od onih, što ne mogu zamisliti svoje svećeništvo bez nastojanja oko vlastite svetosti!

Svetog li prevrata u svijetu, kad bi bilo pravih duhovnih vođa u svakoj župi, misiji, za svaku redovničku zadrugu, na čelu svakog katoličkog udruženja. Onda bi i za one ustanove u kojima treba zadržati članove koji se još ikako dadu podnositi (npr. u sirotištima, zakloništima, utočištima), onda bi i za njih kao temeljna točka programa vrijedilo slijedeće pravilo: odgajati “elitu” i po mogućnosti je odvojiti od osrednjih članova sve dok ne pođe za rukom učiniti je podesnu za nenametljiv ali vatreni apostolat kojim će na druge djelovati!

Ako želimo usporediti razne organizacije prema plodovima što ih od njih očekuje Isus, onda ćemo svakako morati doći do ovog zaključka: gdje god je na djelu, poput žarišta, pravo duhovno vodstvo, ondje ne treba već češće spomenutih “šljaka” kako bi organizacija donijela obilan, divan rod. A gdje organizacija u isti mah posiže za svim mogućim “šljakama”, onda će time možda prikriti pomanjkanje duhovnog vodstva, ali neće nikada moći učiniti da ovo bude manje potrebno.

Što budu svećenici gorljiviji u nastojanju da se usavrše u umijeću vođenja duša i svim žarom ga provode na djelu, više će se u njihovim očima umanjiti potrebitost nekih vanjskih sredstava. Ova su korisna za početak, da se po njima dođe u dodir sa vjernicima, privuče ih se, okupi, u njima potakne izvedivost i zanimanje, zadrži ih se i očuva pod utjecajem Crkve. Crkva, vjerna svojoj svrsi, nije potpuno zadovoljna nego kad se duše što više srastu i utjelove u Isusu.

### **g) Nutarnji život se hrani Euharistijom: tu je sva plodnost apostolskog rada**

Cilj utjelovljenja Sina Božjega, prema tome i cilj svakog apostolskog rada snažno je izrazio sveti Augustin riječima: Krist se utjelovio kako bi čovjek postao bogom. A sv. Toma kaže: jedinorođeni Sin Božji htio nas je učiniti dionicima svoga božanstva: uzeo je našu narav, te postavši čovjekom, ljude učinio bogovima. (Off. Corp. Chr.). Ovaj božanski život apostolski poslanik pretače u sebe u Euharistiji, ili točnije, u euharistijskom životu, tj. u temeljitom nutarnjem životu, othranjenom na toj božanstvenoj gozbi. Imamo u tome riječ Učiteljevu: odlučnu i konačnu, koja ne dopušta nikakvu dvojbu: ako ne budete jeli tijela Sina čovječjega i pili krv Njegovu, nećete imati života u sebi (Iv. 6, 54.). Euharistijski život, tj. život našeg Gospodina u nama, i to ne samo po stanju milosti posvećujuće koje nam je bezuvjetno potrebno, nego i uslijed preobilja njegova djelovanja. Došao sam da život imaju i u izobilju ga imaju (Iv. 10, 10.). Apostolski poslanik mora pretjecati obiljem božanskog života, te ga uzmogne izlijevati na vjernike, i jedino se vrelo tog života nalazi u Euharistiji. Kako bi se moglo i pomisliti, da bi katoličke organizacije mogle uspjeti, ako Euharistija svojim oživljujućim utjecajem ne djeluje na one, koji imaju dužnost biti u tim organizacijama, neposredno ili posredno, djelateli božanstvenog života?

Nije moguće zamisliti posljedice što ih sa sobom donosi vjerska istina o stvarnoj Isusovoj prisutnosti u Euharistiji, o žrtvi svete Mise, o Pričesti – a ne osjetiti se ponukanim iz tog svega zaključiti: Gospodin je htio ustanoviti ovaj Sakrament da ga učini žarištem svake djelatnosti, svake požrtvornosti, svakog apostolata koji će uistinu biti koristan Crkvi. Ako čitavo Otkupljenje kruži oko Kalvarije, onda isto sve milosti ove tajne Otkupljenja proizlaze iz euharistijskog Oltara. I poslanik, kojem je zadaća raditi za riječ Evanđelja, a ne živi od oltara, ima samo mrtvu riječ, riječ koja ne spašava, jer dolazi iz srca koje nije dovoljno natopljeno otkupiteljskom Krvlju.

Nije bilo bez dubokog značenja što je Gospodin, odmah iza Večere, tako izrazito i odlučno naglasio beskorisnost akcije koja je bez nutarnjeg duha. Kao što loza ne može sama od sebe donijeti plod, tako ni vi, ako ne ostanete u meni (Iv. 15, 4.), kaže On u onoj zornoj prisposobi o trsu i lozi. Ali je odmah zatim istaknuo koliko će vrijediti akcija što je provodi apostolski poslanik koji živi nutarnjim životom, euharistijskim životom! Tko ostaje u meni, i Ja u njemu, taj donosi mnogo roda (Iv. 15, 5.). Taj, ali samo taj. Bog samo po njemu snažno djeluje. To je zato, jer smo, kako kaže sv. Atanazije, “hraneći se tijelom Kristovim postali bogovima”. Ako propovjednik ili vjeroučitelj čuva u sebi toplinu božanske Krvi, ako je njihovo srce upaljeno vatrom koja izgara euharistijsko Srce Isusovo, kako li će onda biti njihova riječ živa, žarka, plemenita! I kolike li će se, kao svijetle zrake, izarivati učinci Euharistije npr. u kojem razredu u školi, ili u velikoj bolesničkoj sobi, u omladinskom društvu itd., ako su oni što ih je Bog odabrao za ova mjesta, svetom Pričešću ponovo raspalili svoju gorljivost, te tako postali Kristonoscima!

Radi li se o vragu koji zna zadržati duše u neznanju, ili o oholom i nečistom duhu koji ih gleda prevariti ili ugušiti u blatu – ništa nije tako uspješno protiv neprijatelja našeg spasenja kao Euharistija, taj život pravog apostolskog poslanika.

Euharistijom se usavršava ljubav. Taj živi pomen Muke raspaljuje božansku vatru kad se želi ugasiti u apostolskom poslaniku. Ovaj po njoj proživljava Getsemani, sudnicu Pilatovu, Kalvariju, tu nauči znanosti boli i poniženja. Apostolski radnik onima koji su ojađeni govori jezikom koji je sposoban uliti im u srce dio one utjehe, što ju je on sam crpio u ovoj uzvišenoj školi. On govori jezikom kreposti kojima je Isus vječitim uzorom, jer je svaka njegova riječ kao kaplja euharistijske Krvi poštropljene na duše. Bez ovog će sjaja euharistijskog života riječ čovjeka organizatora moći prouzrokovati samo prolazno gibanje. Samo će sporedne

moći čovjeka biti načete i prednje utvrde zaposjednute. Ali će kula, tj. srce, obično ostati neosvojivo.

Plodnost apostolskog djelovanja odgovara, gotovo bez iznimke, stupnju euharistijskog života što ga je koja duša postigla.

Znamen uspješnog apostolata je u tome što duše počinju žeđati za čestim i bliskim sudjelovanjem kod božanske gozbe. A takav se uspjeh polučuje samo u onoj mjeri, u kojoj sam apostolski poslanik uistinu živi od Isusa – Hostije u Svetohraništu.

Apostolski poslanik će slično činiti kao i sveti Toma Akvinski, koji je znao nasloniti glavu na Svetohranište i pronaći rješenje kakvih poteškoća u nauci: tako će i on sve povjerovati božanskom Gostu, i njegovo će djelovanje na duše biti samo stvarno provođenje pouzdanih mu razgovora sa Početnikom života.

Naš divni Prvosvećenik i otac Pijo X., Papa česte pričesti, ujedno je papa nutarnjeg života. Sve uspostaviti u Kristu (Ef. 1, 10.), to je bila njegova prva riječ upravljena osobito organizatorima. To je program apostola koji žive od Euharistije i ne vide u Crkvi uspjeha, osim koliko duše napreduju u euharistijskom životu.

Organizacije našeg vremena, tako su mnogostruko a ipak tako često neplodne, zašto niste preporodile današnje društvo? Ima vas znatno više nego u prošlosti, pa ipak niste mogle spriječiti da bezbožnost, u strahovitom opsegu, ne pohara Oca obitelji. Zašto? Zato što niste dovoljno usmjereni na nutarnji život, na život euharistijski, na pravilno shvaćen liturgijski život. Organizatori koji vas vode mogli su sjati logikom, nadarenošću, čak i nekom pobožnošću; mogli su rasipati oko sebe valove svijetla, preporučiti i učiniti da se prihvate neke pobožne vježbe: uspjeh koji nikako nije na odmet. Ali jer nisu dovoljno crpili na izvoru života, nisu mogli ni drugima udijeliti onu toplinu koja pokreće voljom. Uzalud bi oni htjeli probuditi na život onu skrovitu ali neodoljivu požrtvovnost, onaj djelotvorni kvasac što će neprimjetno prožimati čitave skupine; ona žarišta svrhunaravne privlačnosti koju ništa ne može nadoknaditi, i koja bez buke ali neprekidno širi požar oko sebe, te polako i sigurno proniče sve društvene razrede do kojih može doprijeti. Njihov život u Isusu bio je preslab da bi postigao ove uspjehe.

Da se duše očuvaju od zla, u prošlim stoljećima bilo je dovoljno, kao obranu, staviti nasuprot njoj običnu pobožnost. Danas se postostručila žestina otrova, što ga uštrcavaju razna vabila ovog svijeta, i zato je u naše vrijeme potreban jači oživljavajući “serum”. Budući nije bilo laboratorija koji zna proizvoditi uspješne protuotrove, katoličke organizacije su se ili zadovoljile širenjem osjetnog žara revnosti sačinjenog od samog čuvstovanja – veliki zanos koji netom što naglo planu, isto tako brzo i ugasnu; ili je djelatnost ili organizacija mogla dosegnuti tek neznatne manjine. Sjemeništa i novicijati nisu dali rojeve svećenika, redovnika i redovnica dovoljno opijenih euharistijskim vinom. I tako je ostala zapretna ona vatra, koja bi se po ovim izabranim dušama trebala proširiti na pobožne svjetovnjake koji svoje sile žrtvuju u radu za sve katoličke pothvate. Nema dvojbe da se Crkvi dalo pobožnih apostola. Ali joj se nije dalo, osim vrlo rijetko, evanđeoskih poslanika koji bi po svom euharistijskom životu imali onu cjelovitu pobožnost što se sastoji od budnog čuvanja nad vlastitim srcem i od gorljivosti, žarku pobožnost, radinu, velikodušnu i okretnu koja se jednom riječju zove nutarnji život.

Ponekad se čuje kako je neka župa dobra, izvrsna, gdje ljudi učtivo pozdravljaju svećenika, odgovaraju mu s poštovanjem, pokazuju privrženost, učine koju uslugu – a negdje većina župljana radi nedjeljom umjesto da ide na Misu, gdje se sakramenti ne primaju, vlada vjersko neznanje, neumjerenost i psovka, gdje je moralni život u neredu. Velike li žalosti! Izvrsna župa? Može li se nazvati kršćanima ove ljude sa potpuno poganskim načinom života?

Mi evanđeoski poslanici, koji plačemo nad tim žalosnim stanjem, zašto nismo više išli u školu gdje božanska Riječ poučava propovjednike? Zašto nismo riječi života dublje crpili, srcem u srce, sa Bogom Presvete Euharistije? Bog nije govorio našim ustima. Tako je moralo doći do čega je došlo. Prestanimo se čuditi što je naša ljudska riječ ostala potpuno besplodna.

Nismo se pred dušama pojavili kao odraz Isusa i Njegovog života u Crkvi. Kako bi nam vjerovali ljudi i oko našeg čela bi trebalo biti nešto od svijetlih zraka koje su obasjavale Mojsiju, kada se silazeći sa Sinaja vraćao Izraelcima. Te su zrake u očima Židova bile svjedočanstvom, kako povjerljivo je Mojsije općio s Onim, koji ga im je slao kao svog predstavnika. Budući je i naše poslanje od Boga, trebali bi se pojaviti ne samo kao ljudi poštenu i osvjedočeni, nego da zraka Euharistije daje puku naslutiti živoga Boga, kome se ništa ne može oduprijeti. Umjetni li pučki govornici, učeni predavači, vjeroučitelji, profesori – svi smo slabo uspijevali, jer nismo odražavali sjaj povjerljive Božje blizine.

Jadikujemo nad neuspjesima naših organizacija i pothvata, mi apostolski trudbenici koji smo znali da ljude ipak pokreće samo želja za srećom: pitajmo se, jesu li ljudi u nama zapazili ono izjaravanje vječne i beskrajne Božje sreće? A to bi nam zapalo u dio, da smo bili posve sjedinjeni s Onim koji je, ako i sakriven u Svetohraništu, ipak Radost dvora nebeskog.

Božanski Učitelj, ne, On nije zaboravljao taj kruh bez kojeg Njegovi apostoli nisu mogli biti. Ovo sam vam govorio da radost moja bude u vama i vaša radost da se vrši (Iv. 15, 11.). Tako On reče odmah iza Večere i time istakne u kako će obilatoj mjeri Euharistija biti izvor svih velikih radosti ovdje na zemlji.

Mi službenici Gospodnji, za koje je Svetohranište bilo nijemo, kamen pretvorbe u svetoj Misi hladan, Hostija poštivana, ali gotovo mrtav pomen, mi smo ovakvi morali ostaviti duše na njihovim lošim putevima. Kako bismo i mogli izvoditi iz kala nedopuštenih naslada? Mi smo govorili o radostima svete vjere i čiste savjesti. Ali što se nismo znali žedni napojiti na živim vodama Jaganjca, mogli smo samo tepati govoreći o tim neizrecivim radostima, koje bi, kad ih duša počne željeti, puno uspješnije skršile okove trostruke požude nego li sve naše gromoglasne riječi o paklu. U Bogu, koji je sav Ljubav, duše su po nama poglavito vidjele strogog zakonodavca i suca jednako neumoljiva u svojim presudama, kao i stroga u kaznama. Naša usta nisu znala govoriti jezikom Srca što kuca u grudima Onoga koji ljubi ljude, a zato što su naši razgovori s ovim Srcem bili jednako i rijetko i slabo povjerljivi.

Ne bacajmo krivnju na stanje duboke moralne iskvarenosti današnjeg društva. Jer ima primjera koji pokazuju što, u župama kojima je od kršćanstva ostalo samo ime, može postići prisutnost svećenika, razboritih, radinih, požrtvovnih, sposobnih, ali nadasve, svećenika koji ljube Euharistiju. Unatoč svim naprezanjima Sotone i njegovih pomagača, *facti diabolo terribiles* ("Postati đavlu strašni" po svetoj Pričesti – riječi sv. Ivana Zlatoustog, u Časoslovu o presv. Euharistiji), crpeći snagu u vrelom izvoru snage, znali su ovi svećenici, na nesreću rijetki, u žaru Svetohraništa prekaliti nepobjedivo oružje, što ga ne mogaše skršiti sve đavolske urote.

Molitva obavljena na podnožju oltara nije više bila za njih besplodna, jer su znali shvatiti riječi svetog Franje Asiškog: molitva je izvor milosti. Propovijedanje je kao točilo koje razvodi milosti što ih s Neba primismo. Službenike riječi Božje odabrao je veliki Kralj da narodima raznose ono što su sami iz Njegovih usta naučili i primili, osobito pred Svetohraništem.

Veliki razlog da se smijemo nadati boljoj budućnosti u tome je, što dandanas vidimo na djelu katoličke organizatore i pregaoce koji više nisu zadovoljni samo promicanjem svečane «paradne» pričesti, nego znaju olakšati da se, kao iz zatvorenih pupoljaka rascvatu duše pravih pričesnika.